

**STRATEGIA ROZWOJU GMINY PAWŁOSIÓW
NA LATA 2021-2027**

Pawłosiów 2022 r.

WÓJT GMINY
PAWŁOSIÓW

mgr Mariusz Reń

Opracowanie:
EUROINWESTYCJE SP. Z O.O.
www.euroinwestycje.pl

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	4
II. Podstawowe informacje o gminie i jej mieszkańcach	6
II.1. Sytuacja demograficzna gminy	6
II.2. Budżet gminy.....	10
III. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pawłosiów	15
III.1. Kapitał ludzki i społeczny	15
III.2. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska.....	20
IV. Cele strategiczne i kierunki rozwoju Gminy Pawłosiów	24
IV.1 Analiza SWOT	24
IV.2. Schemat kierunków rozwoju	27
IV.3. Charakterystyka celów i działań strategicznych	29
IV.4. Rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia	33
V. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy	34
V.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy	35
V.2. Rozmieszczenie planowanych interwencji i zmian przestrzennych	36
V.3. Obszary strategicznej interwencji	38
V.4. Kształtowanie polityki przestrzennej – ustalenia i rekomendacje.....	41
VI. System realizacji strategii.....	44
VI.1. Podmioty zaangażowane w realizację strategii	44
VI.2. Instrumenty wdrażania strategii.....	45
VI.3. Wytyczne do dokumentów wykonawczych	46
VI.4. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii	47
VII. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	48
Załącznik nr 1. Raport z analizy ankiet wśród mieszkańców Gminy Pawłosiów	50
Załącznik nr 2. Raport z diagnozy społeczno–gospodarczej Gminy Pawłosiów	65
Załącznik nr 3. Planowana lista zadań w obszarach strategicznych.....	88

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Pawłosiów na lata 2021–2027 jest średniookresowym dokumentem określającym kierunki jej rozwoju oraz podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego dla władz samorządowych. Wyznacza wizję rozwoju gminy w 2027 r., do realizacji której zostały zaplanowane działania w ramach określonych celów strategicznych i operacyjnych.

Realizacja Strategii ma stymulować zrównoważony rozwój gminy i prowadzić do odczuwalnej poprawy jakości życia mieszkańców. Zamiarem jej twórców jest, aby wypełniały ją nie tylko władze gminy, lecz wszystkie instytucje i organizacje prowadzące taki rodzaj działalności oraz by była wyznacznikiem inicjatyw, wokół których jednoczą się mieszkańcy. Z tego względu dokument został opracowany z wykorzystaniem metody partycypacyjnej, polegającej na szerokim udziale mieszkańców na każdym etapie jego powstawania. Dokument koncentruje się na obszarach i działaniach priorytetowych dla rozwoju gminy. Wskazuje te działania, których realizacja w ramach ograniczonych możliwości budżetowych będzie stymulować rozwój w sposób najbardziej efektywny.

Strategia przyjmuje horyzont czasowy do 2027 r. Wynika to m.in. z potrzeby zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi i operacyjnymi na poziomie regionalnym i krajowym oraz uwzględnia okres rozliczeniowy projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w perspektywie 2021–2027.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Pawłosiów na lata 2021–2027 były prowadzone w okresie od lipca do grudnia 2021 r. i obejmowały trzy główne etapy: część analityczną, część strategiczną oraz konsultacje społeczne.

Prace w ramach pierwszej części zainaugurowało spotkanie informacyjno–warsztatowe, w których udział wzięli w szczególności władze gminy, radni, sołtysi, pracownicy Urzędu Gminy, przedsiębiorcy, oraz przedstawiciele środowisk aktywnie angażujących się w życie gminy. Na spotkaniu zaprezentowano harmonogram prac oraz omówiono kwestię podstawowych problemów i potrzeb inwestycyjnych. W dalszej kolejności w ramach części diagnostycznej dokonano analizy głównych dziedzin rozwoju gminy, tj. infrastrukturalnej i społeczno–gospodarczej. Wyniki opracowano na podstawie powszechnie dostępnych danych, w tym pochodzących od pracowników Urzędu Gminy w Pawłosowie oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego. W ramach diagnozy przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców w celu uzyskania opinii dotyczących stanu gospodarczo–społecznego oraz jakości życia na terenie gminy. Podsumowaniem tej części prac była analiza SWOT określająca wewnętrzne czynniki stanowiące bazę dalszego rozwoju oraz limitujące je zewnętrzne szanse i zagrożenia. Wyniki raportu diagnostycznego stanowiły podstawę dla planowania strategicznego.

W drugim etapie wyznaczono cele strategiczne, cele operacyjne i działania oraz przygotowano listę projektów strategicznych z punktu widzenia długofalowego rozwoju gminy. Opisano sposób monitoringu strategii w oparciu o przyjęte wskaźniki oraz spójność

strategii z dokumentami właściwymi dla rozwoju regionalnego, krajowego i Unii Europejskiej. Jako główne obszary rozwoju gminy określone zostały dwa cele strategiczne: Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców (obszar tematyczny: Kapitał ludzki i społeczny) oraz Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego (obszar tematyczny: Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska).

Ostatni etap prac stanowiły konsultacje społeczne.

Sporządzona Strategia Rozwoju Gminy Pawłosiów na lata 2021–2027 jest dokumentem wskazującym na możliwości dynamizacji rozwoju lokalnego pod względem gospodarczym i społecznym.

II. Podstawowe informacje o Gminie i jej mieszkańcach

Gmina Pawłosiów jest gminą wiejską, położoną w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, w powiecie jarosławskim. Siedzibą gminy jest miejscowość Pawłosiów. Gmina zajmuje powierzchnię 4 742 ha, z czego użytki rolne stanowią 3 904 ha, tj. 82,33 % powierzchni ogółem, a powierzchnia gruntów leśnych to ok. 459 ha, co stanowi 9,68 % powierzchni gminy. Pozostałą część powierzchni gminy zajmują tereny zabudowane i zurbanizowane, nieużytki oraz użytki ekologiczne, tereny zadrzewione i zakrzaczone oraz grunty zajęte wodami, co stanowi łącznie ok. 8% powierzchni ogółem gminy, tj. ok. 380 ha.

Gmina Pawłosiów graniczy z Gminą Miejską Jarosław oraz z gminami: Jarosław, Chłopice, Roźwienica, Zarzecze i Przeworsk. Na jej terenie znajduje się 10 miejscowości: Cieszacin Mały, Cieszacin Wielki, Kidałowice, Maleniska, Ożańsk, Pawłosiów, Szczytna, Tywonia, Widna Góra i Wierzbna.

Obszar gminy położony jest we wschodniej części Kotliny Sandomierskiej, w dorzeczu Sanu. Głównymi ciekami wodnymi są potoki – Miła i Szewnia (lewobrzeżne dopływy Sanu) oraz Serwatówka (dopływ Mlecзки). Charakterystykę krajobrazową gminy stanowią użytki rolne, zbiorowiska łąkowe, lasy i zbiorowiska wodne związane z podmokłymi łąkami. Lasy występują w dwu skupiskach, w południowej części gminy (między wsiami Pawłosiów i Cieszacin Wielki) oraz w południowo-wschodniej części (poniżej miejscowości Kidałowice). Są to przede wszystkim lasy mieszane wyżynne, a na siedliskach bardziej wilgotnych – las świeży wyżynny.

II.1. Sytuacja demograficzna gminy

Według danych GUS za 2020 r. liczba mieszkańców Gminy Pawłosiów według faktycznego miejsca zamieszkania wynosi 8 429 osób, co stanowi ok. 7% populacji powiatu jarosławskiego. Kobiety stanowią 50,94% ogólnej liczby ludności. Zmiany w liczbie mieszkańców na przestrzeni lat 2011–2020 nie są znaczące (Wykres nr 1). Według danych za 2020 r. gęstość zaludnienia na terenie gminy wynosi 178 osób na 1 km². Do najliczebniejszych miejscowości należą: Pawłosiów, Widna Góra i Wierzbna – ponad tysiąc mieszkańców, natomiast najmniej mieszkańców ma Cieszyn Mały i Szczytna.

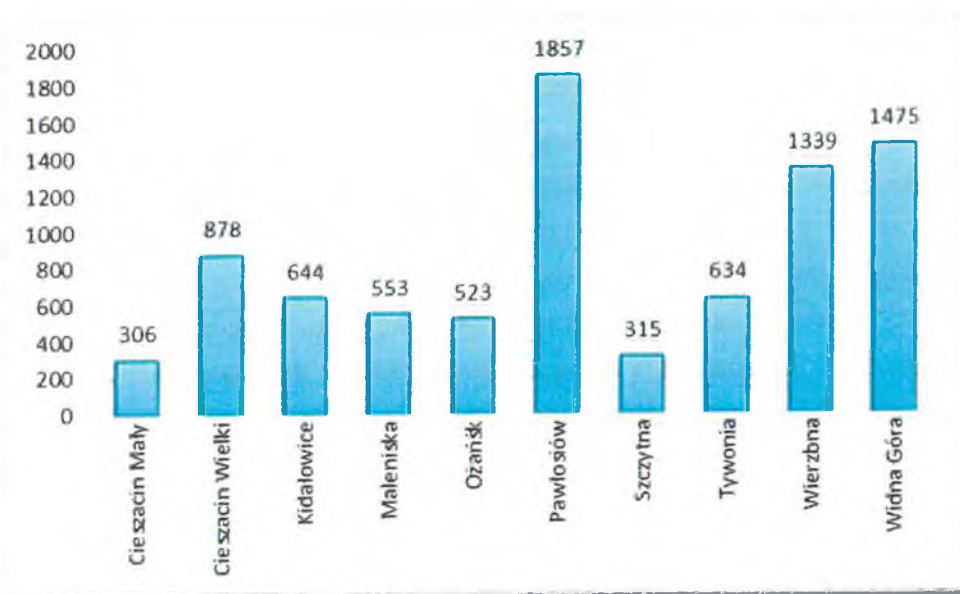

Wykres nr 1. Liczba ludności w Gminie Pawłosiów latach 2011–2020

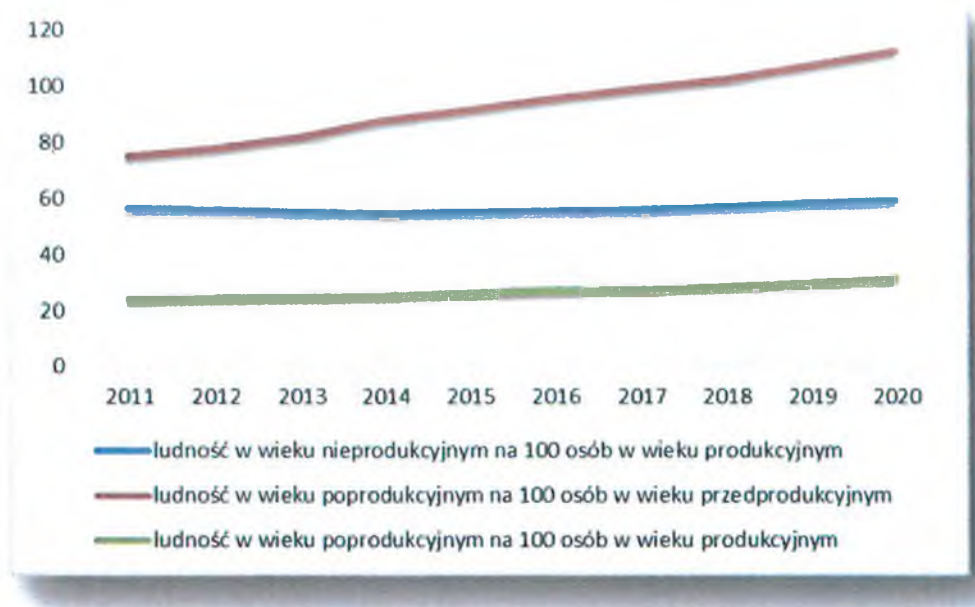
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wykres nr 2. Liczba mieszkańców w podziale na miejscowości w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji ludności Urzędu Gminy w Pawłosiovie

Wykres nr 3. Struktura wieku ludności Gminy Pawłosiów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Sytuacja związana z obciążeniem demograficznym w Gminie Pawłosiów uległa pogorszeniu w analizowanym okresie 10 lat:

- na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2011 r. przypadało 56,5 os. w wieku nieprodukcyjnym, wartość ta wzrosła do 59,2 os. w 2020 r.;
- na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w 2011 r. przypadało 75,1 os. w wieku poprodukcyjnym, wartość ta znacznie wzrosła do 112,5 os. w 2020 r.;
- na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2011 r. przypadało 24,2 os. w wieku poprodukcyjnym, wartość ta wzrosła do 31,3 os. w 2020 r.;

Osoby w wieku przedprodukcyjnym straciły przewagę liczebną nad osobami w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne – postępujące starzenie się społeczeństwa prognozowane w kolejnych latach i konsekwencje społeczne oraz gospodarcze. Wzrósł współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem.

W ostatnich dziesięciu latach obserwowano przewagę odpływu migracyjnego ludności nad napływem.

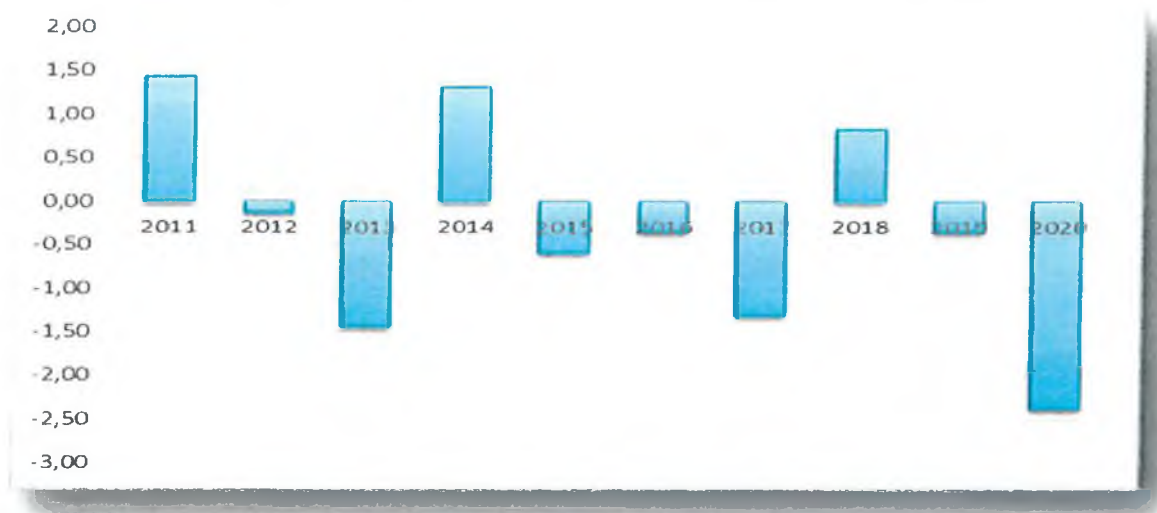
Tabela nr 1. Migracje

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zameldowania ogółem [os.]	78	93	71	108	bd.	72	126	68	103	64
Wymeldowania ogółem [os.]	78	91	89	84	bd.	95	77	94	116	76
Saldo migracji na 1000 [os.]	0,0	0,2	-2,2	2,9	bd.	-2,7	5,8	-3,1	-1,5	-1,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Analizując okres od roku 2011 do roku 2020 r. można zauważyć, że dominował ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.

Wykres nr 4. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. osób

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Pawłosiów na tle innych ośrodków – demografia

W analizie porównawczej uwzględniono wybrane gminy z terenu powiatu jarosławskiego, o zbliżonej liczbie mieszkańców tj.: Wiązownica i Laszki (odpowiednio 11 743 i 6 903 mieszkańców), gminę miejsko-wiejską Pruchnik (9 654 mieszkańców). Jako punkty odniesienia wskazano także dane powiatu jarosławskiego, miasta Jarosławia oraz województwa podkarpackiego.

Analiza wskaźników demograficznych pokazuje, że Gmina Pawłosiów mimo, iż ma ujemne saldo migracji oraz ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego znajduje się powyżej średniej dla powiatu. Jedynym ośrodkiem charakteryzującym się korzystną strukturą wieku ludności oraz dodatnim przyrostem naturalnym i saldem migracji jest Gmina Wiązownica. W przypadku pozostałych jednostek wartość analizowanych wskaźników jest niekorzystna.

Tabela nr 2. Wskaźniki demograficzne w wybranych ośrodkach w 2020 r.

Wyszczególnienie	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Saldo migracji na 1000 osób [os.]	Przyrost naturalny na 1000 osób
Pawłosiów	59,2	112,5	- 1,42	- 2,37
Wiązownica	58,9	87,0	2,47	0,43
Laszki	62,3	99,4	- 3,77	- 0,58
Pruchnik	60,4	94,4	- 3,94	- 0,93
Pow. jarosławski	63,1	116,4	- 1,93	- 2,71
m. Jarosław	70,7	159,7	-3,59	-5,40
Woj. podkarpackie	63,7	114,6	-0,92	-2,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie demografii:

- Niekorzystne procesy demograficzne – starzenie się mieszkańców:
 - ❖ Rozwój infrastruktury społecznej dostosowanej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa;
 - ❖ Zaspokajanie zwiększonych potrzeb w zakresie usług medycznych oraz opieki społecznej;
 - ❖ Aktywizacja społeczna osób starszych;
 - ❖ Prowadzenie polityki prorodzielskiej.
- Odpływ młodych osób do większych miast i zagranicę:
 - ❖ Zapobieganie emigracji zarobkowej młodych mieszkańców gminy.

II.2. Budżet Gminy

W okresie ostatnich 5 lat wynik finansowy budżetu gminy podlegał niewielkim wahaniom, nadwyżkę budżetową udokumentowano w latach 2016 oraz 2019 i 2020, natomiast w latach 2017 i 2018 wynik finansowy był ujemny i wynosił odpowiednio: –798,37 tys. zł (2,7 % ogółu dochodów) oraz –23,97 tys. zł (0,1 % ogółu dochodów). Powstały deficyt budżetowy pokrywany był kredytem bankowym lub nadwyżką budżetową z lat ubiegłych.

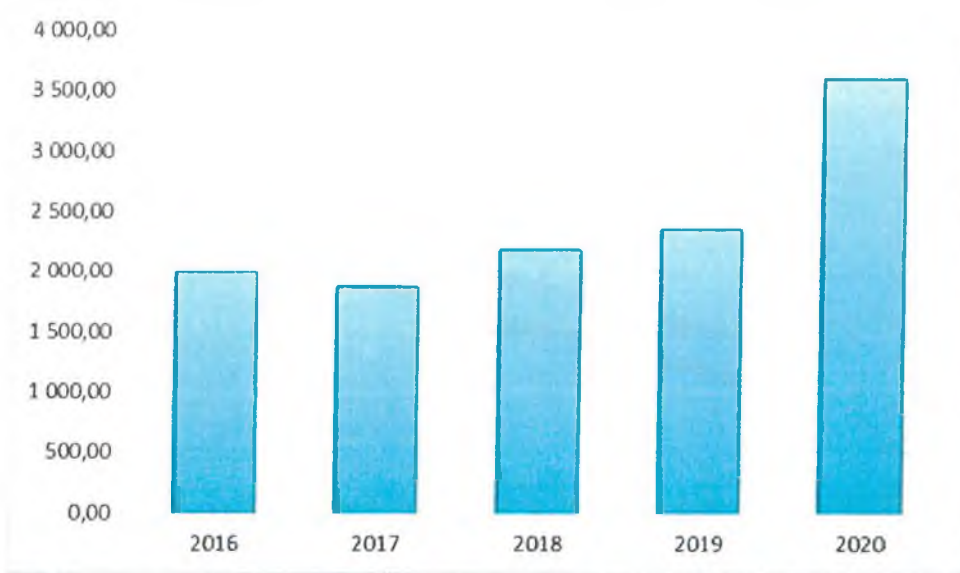
Tabela nr 3. Zestawienie dochodów i wydatków gminy w tys. zł, lata 2016–2020

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
I	Dochody	27 113,92	29 208,71	32 674,49	34 314,67	40 142,33
1	Dochody bieżące	26 556,19	28 689,64	30 594,29	33 756,42	37 815,99
2	Dochody majątkowe	557,74	519,07	2 080,20	558,25	2 326,34
II	Wydatki	25 630,39	30 007,08	32 698,46	32 897,13	36 866,65
1	Wydatki bieżące	24 560,32	26 819,03	28 407,07	31 400,54	34 210,34
2	Wydatki majątkowe	1 070,07	3 188,05	4 291,38	1 496,59	2 656,31
III	Nadwyżka operacyjna /dochody bieżące–wydatki bieżące/	1 995,86	1 870,61	2 187,21	2 355,88	3 605,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Przez cały badany okres dochody bieżące przeważały nad wydatkami bieżącymi, a poziom nadwyżki operacyjnej był stabilny i kształtował się w granicach od 1,8 do 3,6 mln zł.

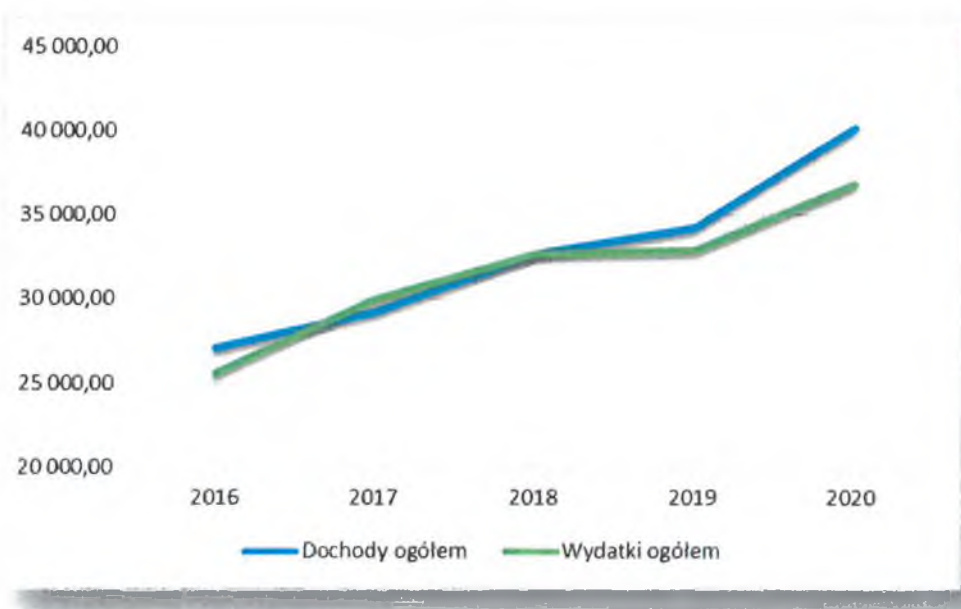
Wykres nr 5. Nadwyżka operacyjna w tys. zł, 2016–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W badanym okresie dochody w budżecie gminy, jak również wydatki systematycznie rosły. Dynamika zjawiska została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres nr 6. Dynamika dochodów i wydatków, Gmina Pawłosiów, w tys. zł, 2016–2020

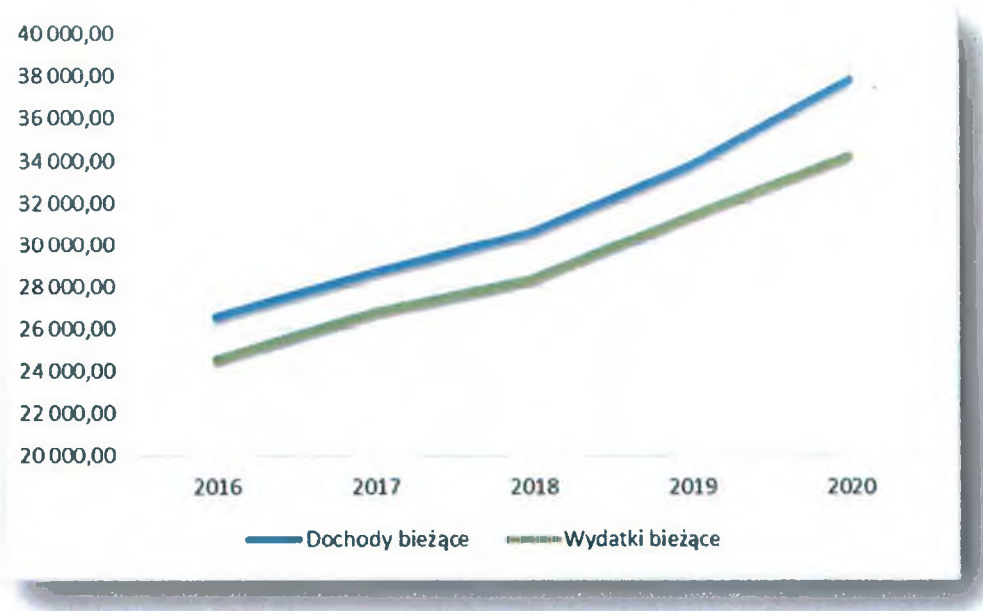

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Jednocześnie analiza dynamiki zmian wykazuje, iż wydatki bieżące charakteryzują się podobną stopą wzrostu jak dochody bieżące, przy znaczącej jednak przewadze dochodów,

co świadczy o potencjale wzrostu zasobów finansowych gminy, a w ślad za tym zwiększaniu się ilości środków do wykorzystania na inwestycje i spłatę zobowiązań.

Wykres nr 7. Dynamika dochodów i wydatków bieżących, 2016–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Zarówno dochody własne, jak i dotacje stanowiły główne źródła finansowania budżetu gminy wykazując podobną dynamikę wzrostu. Łącznie te dwie pozycje w latach 2016–2020 przynosiły do budżetu wpływy na poziomie od 18 do 30 mln zł, co stanowiło w zależności od roku ok. 70–75% wszystkich dochodów. Stały wzrost, chociaż na mniejszym poziomie, w badanym okresie wykazują również subwencje, które na przestrzeni lat 2016–2020 wzrosły z poziomu 8,2 mln zł do 9,9 mln zł.

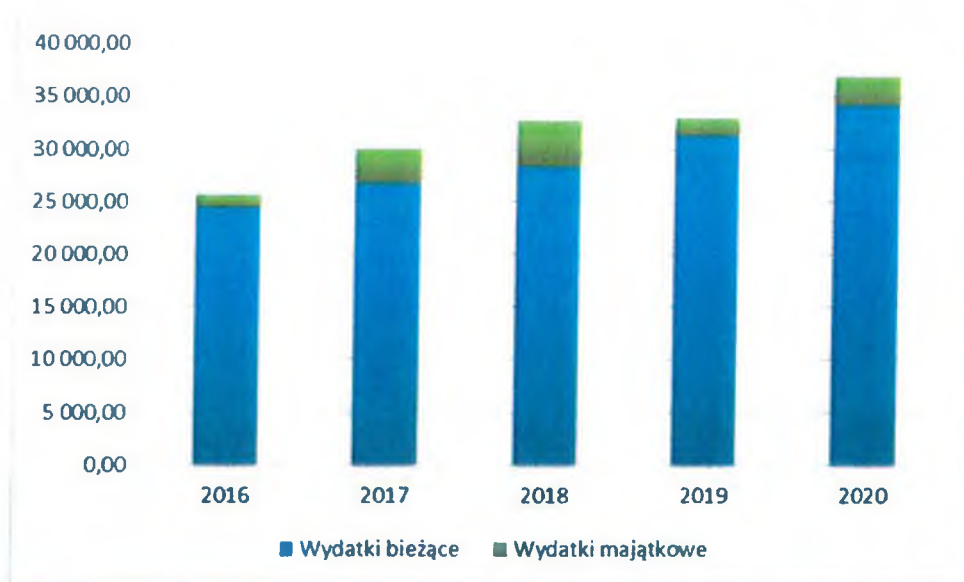
Tabela nr 4. Dochody gminy w okresie 2016–2020, w tys. zł

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody własne	9 746,30	10 066,91	11 223,04	12 926,45	15 568,79
Dotacje	9 128,02	10 835,84	12 619,53	12 008,60	14 598,09
Subwencje	8 239,61	8 305,95	8 831,91	9 379,62	9 975,45
Razem	27 113,92	29 208,71	32 674,49	34 314,67	40 142,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni ostatnich 5 lat widoczny jest wzrost wydatków ogółem, co jest ściśle powiązane z systematycznym wzrostem wydatków bieżących oraz realizowanym planem inwestycyjnym.

Wykres nr 8. Wydatki majątkowe i bieżące w tys. zł, w latach 2016–2020

Ź Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W badanym okresie wydatki majątkowe stanowiły od 4 do 13 % wszystkich wydatków gminy, najczęściej w latach 2017–18, kiedy ponad 10% środków gmina wydawała na cele inwestycyjne, co świadczy o dbałości gminy o własny rozwój, a w przyszłości powinno przełożyć się na wzrost jakości życia mieszkańców.

Z danych budżetowych za 2020 r. wynika, iż szczególnie dwa działy determinują poziom wydatków gminy, tj. Rodzina oraz Oświata i wychowanie, łącznie stanowiąc ok. 60% wartości wydatków całkowitych. W ogólnym bilansie wydatków odnotowano wysokie nakłady na Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (11,8%), Administrację publiczną (10,6%), Gospodarkę mieszkaniową (5,2%) oraz Transport i łączność (3,8%). Pozostałe działy wydatków w 2020 r. nie przekraczały 1 miliona zł, natomiast ich łączna wartość stanowiła 9,4% wydatków ogółem (w tym m.in.: Pomoc społeczna, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, Rolnictwo i łowiectwo).

Tabela nr 5. Struktura wydatków w budżecie gminy, 2020 r.

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	Wartość w PLN	Udział %
1	Rodzina	12 892 129,33	35,0%
2	Oświata i wychowanie	8 913 525,78	24,2%
3	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 363 656,96	11,8%
4	Administracja publiczna	3 921 716,57	10,6%
5	Gospodarka mieszkaniowa	1 934 974,64	5,2%
6	Transport i łączność	1 391 414,03	3,8%
7	Pozostałe (poniżej 1 mln zł)	3 449 232,81	9,4%
8	Razem	36 866 650,12	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Analiza historyczna budżetu pozwala stwierdzić, iż w badanym okresie w gminie następował wzrost dochodów bieżących, które znacznie przewyższały poziom rosnących w podobnym tempie wydatków operacyjnych, co gwarantowało stabilny poziom nadwyżki operacyjnej. Wskazanej zależności towarzyszył coraz większy udział dotacji i środków zewnętrznych. Powyższe zmiany skutkowały rosnącym potencjałem finansowym, objawiającym się większą zdolnością do realizacji inwestycji oraz obsługi zadłużenia. Mając na uwadze finansowanie planu inwestycyjnego gminy, uwzględniając w dalszym ciągu zrównoważoną politykę kształtowania poziomu zadłużenia, ważne jest możliwie duże zdywersyfikowanie montażu finansowego, przy wykorzystaniu różnych instrumentów oraz źródeł pozyskiwania środków zewnętrznych.

III. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Pawłosiów

Wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej zostały opracowane na podstawie dokumentów określających sytuację w jakiej znajduje się gmina w okresie ostatnich kilku lat, biorąc pod uwagę w szczególności jakość życia społeczności lokalnej, stan infrastruktury, stan finansów gminy oraz szereg innych czynników. Wnioski z badania zostały sformułowane na podstawie analizy m.in. następujących dokumentów:

- Raporty o stanie Gminy Pawłosiów;
- Raport z diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Pawłosiów;
- Raport z analizy ankiet wśród mieszkańców Gminy Pawłosiów;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Pawłosiów;
- Program Rewitalizacji Gminy Pawłosiów;
- Strategia Rozwoju Gminy Pawłosiów;
- Raporty i zestawienia danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych).

Niniejsza część Strategii stanowi punkt wyjścia i bazę dla określenia obszarów i kierunków rozwoju gminy w latach 2021 – 2027.

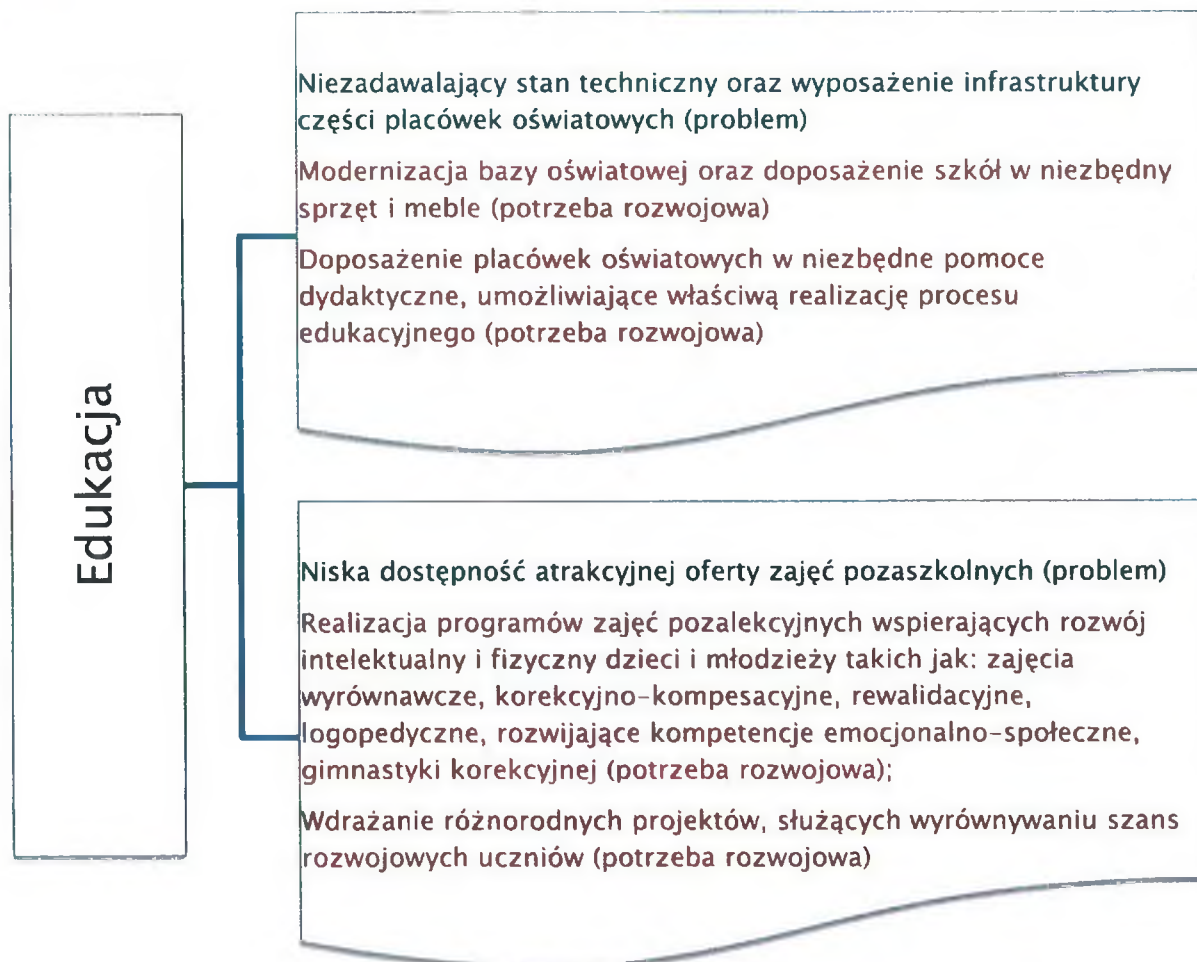
W ramach diagnozy wyodrębniono dwa obszary strategiczne: Kapitał ludzki i społeczny (I) oraz Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska (II).

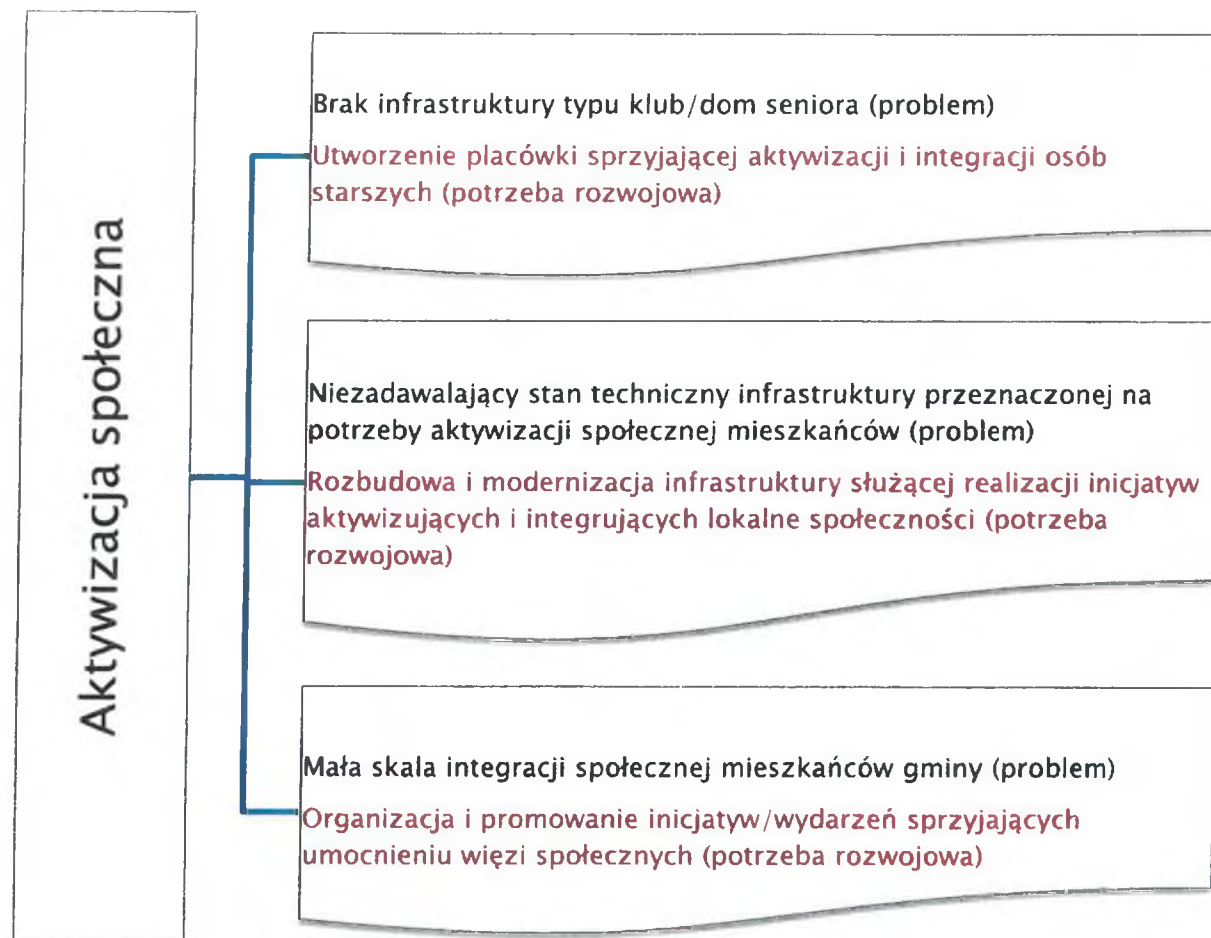
III.1. Kapitał ludzki i społeczny

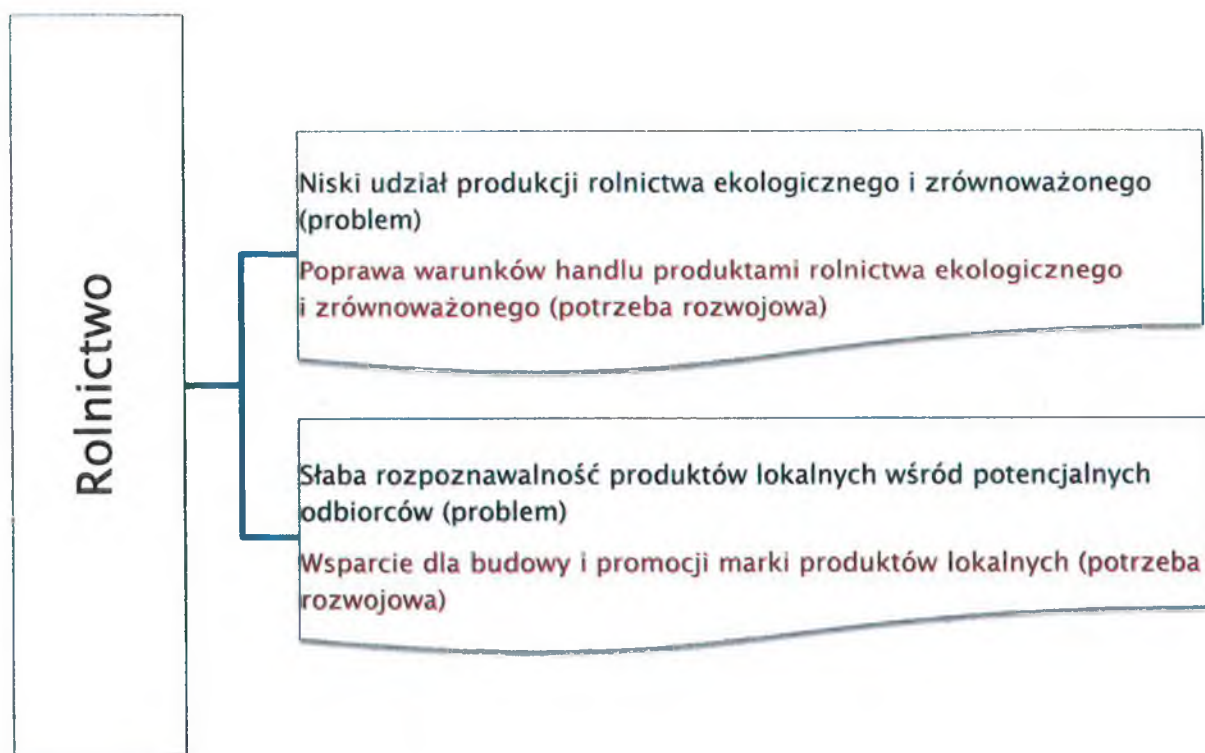
W pierwszym obszarze strategicznym wyodrębniono cztery priorytety:

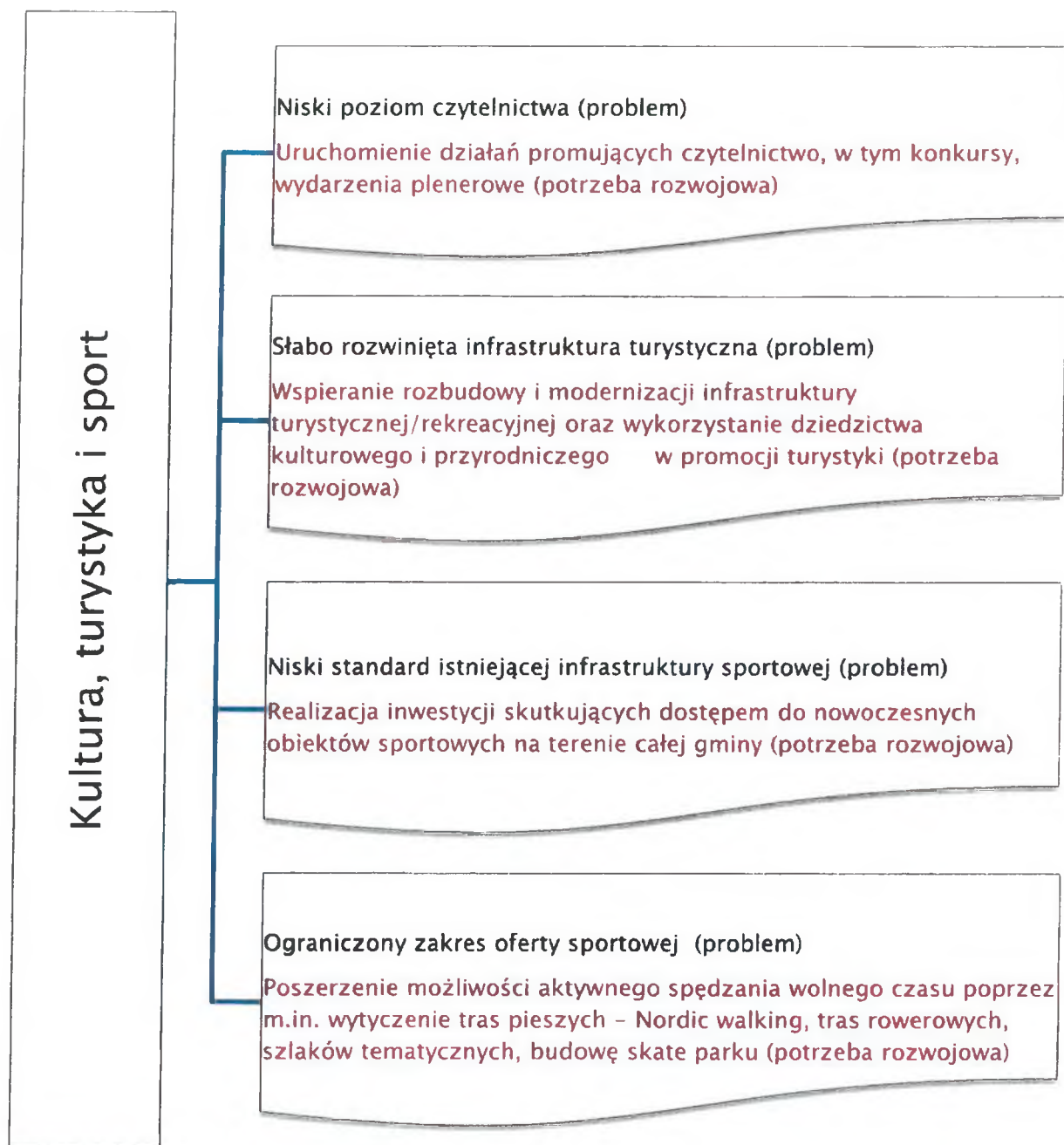
- ❖ Edukacja;
- ❖ Aktywizacja społeczna;
- ❖ Rolnictwo;
- ❖ Kultura, turystyka i sport.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.

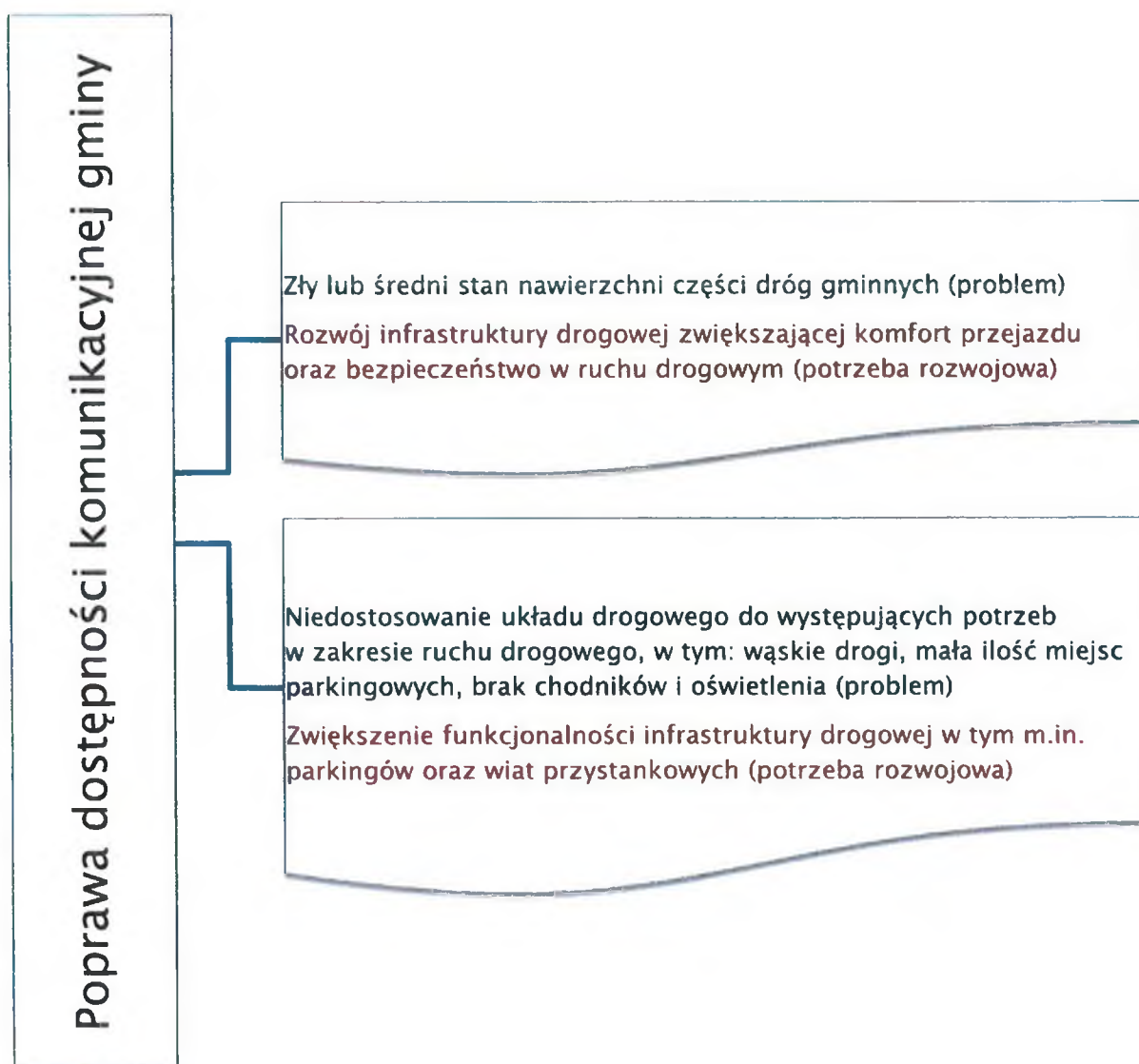

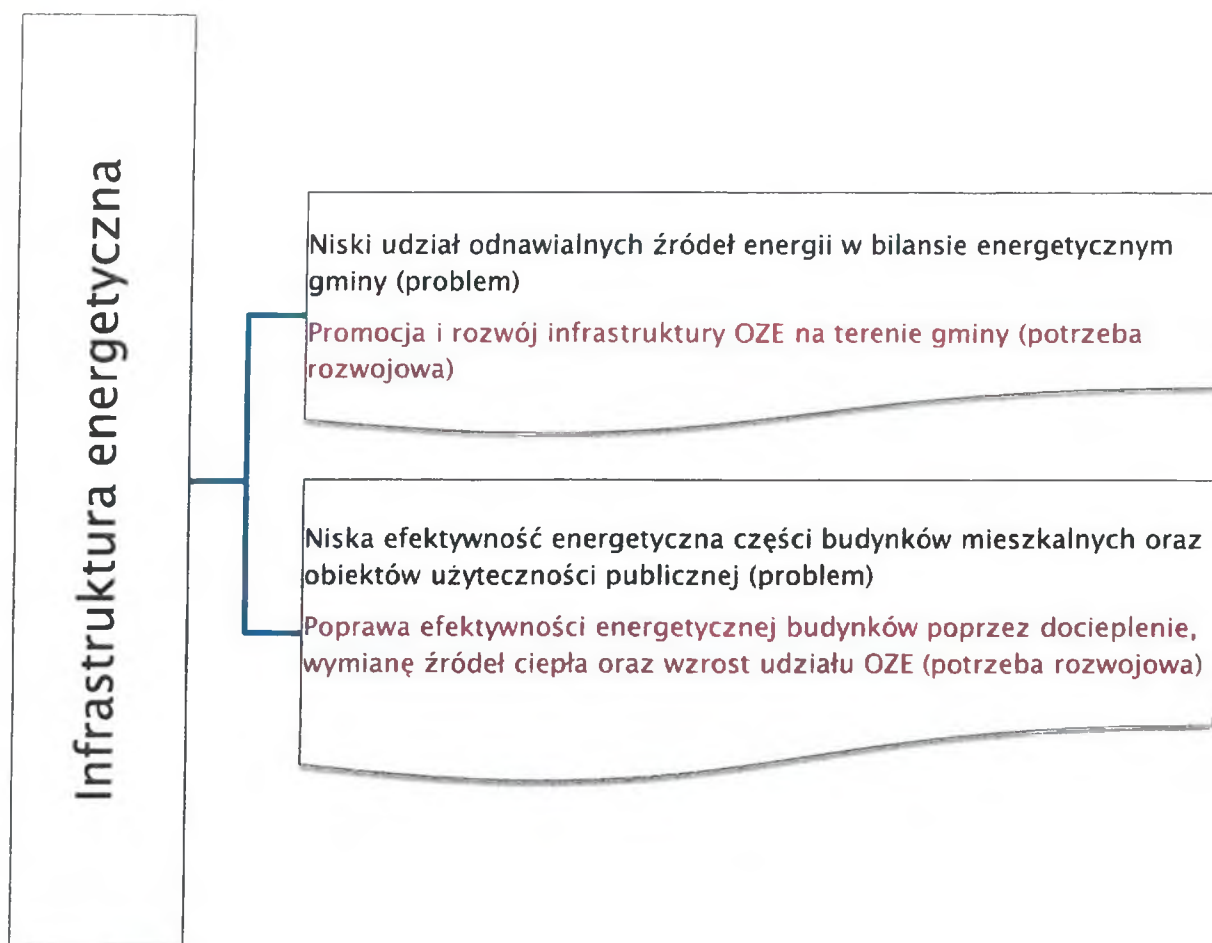
III.2. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska

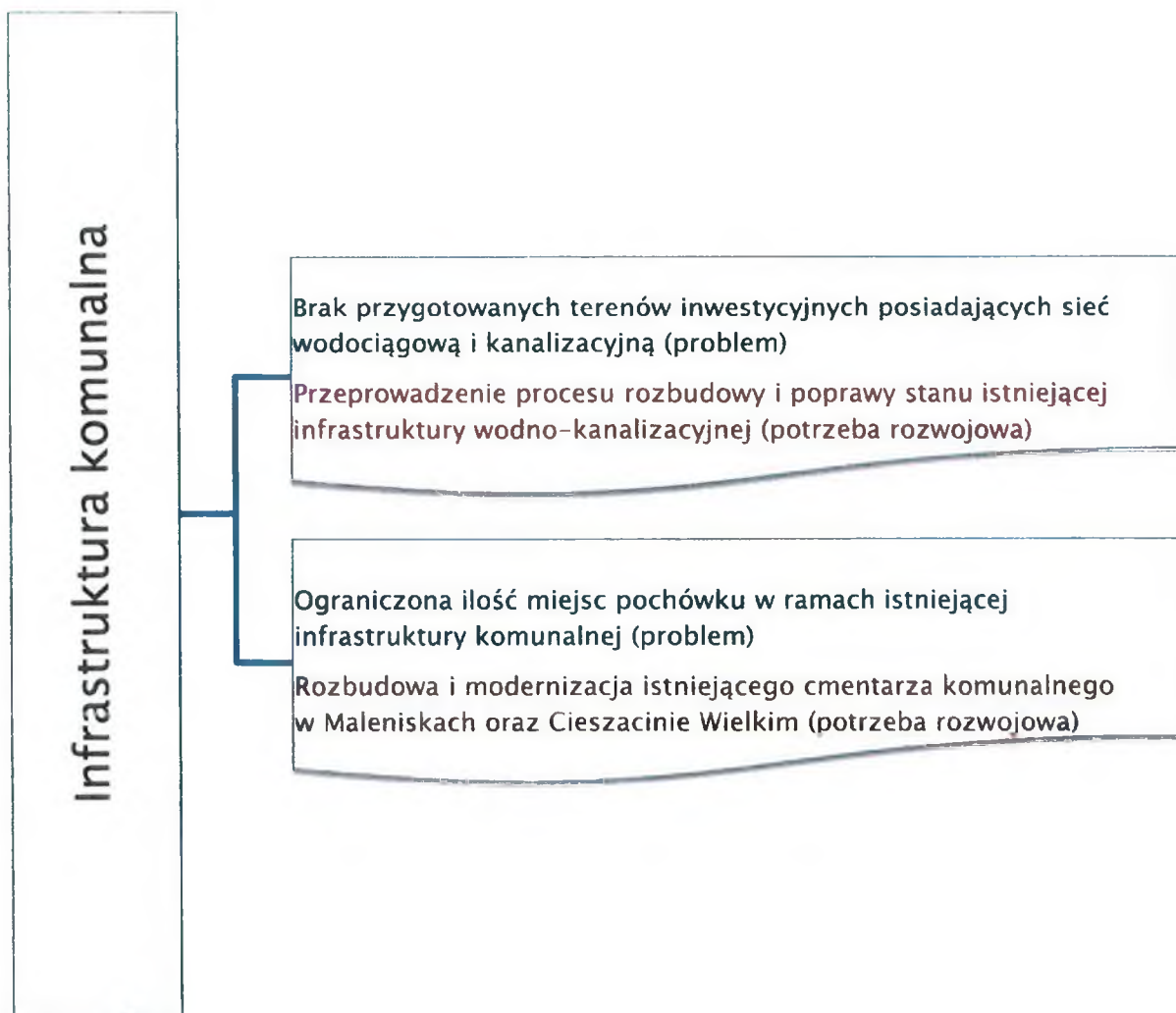
W drugim obszarze strategicznym wyodrębniono cztery priorytety:

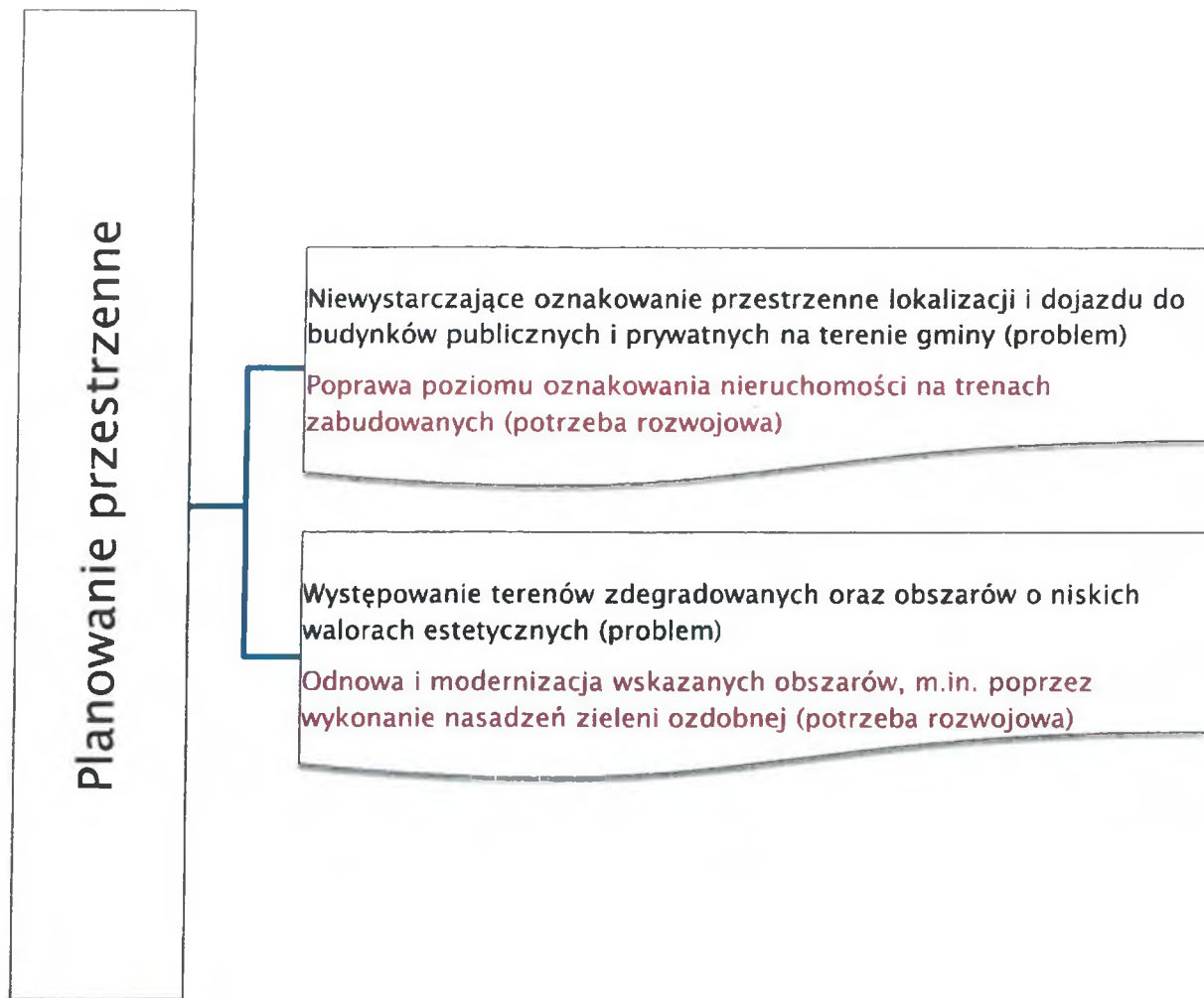
- ❖ Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy;
- ❖ Infrastruktura energetyczna;
- ❖ Infrastruktura komunalna;
- ❖ Planowanie przestrzenne.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.

IV. Cele strategiczne i kierunki rozwoju Gminy Pawłosiów

IV.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem pozwalającym na zidentyfikowanie i ocenę:

- silnych stron (strengths) – cech wewnętrznych gminy, które wpływają na jej rozwój;
- słabych stron (weaknesses) – cech wewnętrznych gminy, które mogą blokować rozwój;
- szans (opportunities) – uwarunkowań zewnętrznych, które nie zależą bezpośrednio od gminy, a które odpowiednio wykorzystane mogą przyczynić się do jej rozwoju;
- zagrożeń (threats) – uwarunkowań zewnętrznych, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu, a które mogą hamować jej rozwój.

W wyniku przeprowadzonej analizy określono następujące silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Pawłosiów.

Cechy wewnętrzne gminy wpływające na jej rozwój

Silne strony

- ❖ Bardzo dobra dostępność komunikacyjna – gminę przecinają: autostrada A4 oraz DK 94. Gmina położona w bezpośrednim sąsiedztwie Jarosławia oraz dobrze skomunikowana ze stolicą województwa – Rzeszowem, Łańcutem i Przemyślem, poprzez drogę wojewódzką nr 835 skomunikowana również z Lublinem i Sanokiem;
- ❖ Rozbudowany i bezpieczny system dróg w ramach układu komunikacyjnego połączeń wewnątrz gminy;
- ❖ Wysoka jakość środowiska naturalnego (gmina wiejska o profilu rolniczym);
- ❖ Dobre warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna i energia pozyskiwana z biomasy);
- ❖ Bogate dziedzictwo kulturowe;
- ❖ Znaczny udział organizacji pozarządowych w procesie aktywizacji mieszkańców;
- ❖ Atrakcyjne położenie pod względem kulturowym i turystycznym (w tym: bliskość dużych ośrodków miejskich).

Słabe strony

Cechy wewnętrzne gminy blokujące rozwój

- ❖ Zły stan techniczny części dróg gminnych oraz towarzyszącej im infrastruktury (w tym: parkingi, oświetlenie);
- ❖ Brak terenów przygotowanych dla inwestorów;
- ❖ Niska poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym;
- ❖ Niekorzystna sytuacja demograficzna (starzejące się społeczeństwo, migracja ludzi młodych do dużych ośrodków miejskich);
- ❖ Niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna (w tym: boiska, place zabaw, itd.);
- ❖ Niewystarczająca oferta kulturalna dla osób w wieku 50+;
- ❖ Niewielki poziom identyfikacji Gminy Pawłosiów jako obszaru odpowiedniego do wypoczynku i rekreacji.

Szanse

Uwarunkowania zewnętrzne mogące przyczynić się do rozwoju

- ❖ Możliwość korzystania ze środków pomocowych krajowych i unijnych, w tym programów skierowanych na rozwój obszarów wiejskich (przedsiębiorczość, turystyka, ekologia);
- ❖ Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i dostępności komunikacyjnej regionu;
- ❖ Bliskość ośrodków miejskich (w tym centrów kulturalno-handlowych, ośrodków edukacyjno-oświatowych, rynki pracy);
- ❖ Wzrost popularności województwa podkarpackiego wśród turystów (w tym: współpraca ośrodków turystycznych Podkarpacia w zakresie wspólnej promocji i rozwijania turystyki);
- ❖ Rozwój przemysłu rolno-spożywczego oraz grup producentów zdrowej żywności.

Zagrożenia

Uwarunkowania zewnętrzne mogące hamować rozwój

- ❖ Rosnąca atrakcyjność zamieszkania w dużych miastach powodująca odpływ mieszkańców z mniejszych ośrodków;
- ❖ Epidemie chorób zakaźnych;
- ❖ Niepewność działań politycznych i wynikających z tego regulacji dotyczących m.in. przepisów podatkowych, neutralności klimatycznej;
- ❖ Zwiększanie zadań gminy bez zapewnienia finansowania z budżetu centralnego;
- ❖ Brak pracowników służby zdrowia, w tym w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej;
- ❖ Nadmierna komercjalizacja sektorów kultury i sportu;
- ❖ Ubożenie społeczeństwa na skutek inflacji oraz kryzysów finansowych;
- ❖ Niedostosowanie infrastruktury energetycznej do potencjału energetyki odnawialnej; ryzyko przerw w dostawie nośników energii;

IV.2. Schemat kierunków rozwoju

Obszar tematyczny I – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	
Cel strategiczny – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców	
Priorytet I.1. Edukacja Cel operacyjny: Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców	Działanie nr I.1.1 Modernizacja oraz doposażenie infrastruktury przedszkolnej i szkolnej
	Działanie nr I.1.2 Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży
Priorytet I.2. Aktywizacja społeczna Cel operacyjny: Poprawa jakości życia oraz aktywizacja i integracja społeczna	Działanie nr I.2.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności
	Działanie nr I.2.2 Organizacja i promowanie inicjatyw/wydarzeń aktywizujących i integrujących lokalne społeczności
Priorytet I.3 Rolnictwo Cel operacyjny nr I.3 Wspieranie rozwoju rolnictwa	Działanie nr I.3.1 Wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego
	Działanie nr I.3.2 Stymulowanie współpracy gospodarstw rolnych i promocja marki produktów lokalnych
Priorytet I.4. Kultura, turystyka i sport Cel operacyjny: Zachowanie dziedzictwa kulturalnego i zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do wypoczynku i rekreacji	Działanie nr I.4.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy
	Działanie nr I.4.2 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej, turystycznej i rekreacyjnej

Obszar tematyczny II. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA Cel strategiczny – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego	
Priorytet II.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy Cel operacyjny: Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury transportowej	Działanie nr II.1.1 Poprawa jakości sieci dróg gminnych
	Działanie nr II.1.2 Budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. parkingów, wiat przystankowych
Priorytet II.2. Infrastruktura energetyczna Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury energetycznej, racjonalizacja wykorzystania energii oraz zwiększenie dostępności OZE	Działanie nr II.2.1 Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
	Działanie nr II.2.2 Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych
	Działanie nr II.2.3 Rozwój infrastruktury OZE na terenie gminy – zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
Priorytet II.3. Infrastruktura komunalna Cel operacyjny: Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie gospodarki komunalnej	Działanie nr II.3.1 Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
	Działanie nr II.3.2 Rozbudowa cmentarzy komunalnych
Priorytet II.4. Planowanie przestrzenne Cel operacyjny: Poprawa ładu przestrzennego	Działanie nr II.4.1 Utworzenie systemu oznakowania komunikacyjnego na terenie gminy
	Działanie nr II.4.2 Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej

IV.3. Charakterystyka celów i działań strategicznych

Cel strategiczny nr I – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców

Pierwszy cel strategiczny związany jest z szeroko rozumianą tematyką społeczną. Jest nim tworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Realizując ten cel gmina będzie podejmowała działania z zakresu rozwoju edukacji, kultury, sportu i turystyki, zapewnienia warunków sprzyjających aktywizacji i integracji lokalnej społeczności.

Cel operacyjny nr I.1 Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców

Działanie nr I.1.1 Modernizacja oraz doposażenie infrastruktury przedszkolnej i szkolnej

W ramach działania zaplanowano poprawę stanu i podniesienie standardu obiektów dydaktycznych, w tym m.in. prace związane z poprawą stanu technicznego obiektów, wymianę instalacji wewnętrznych, adaptację pomieszczeń na potrzeby pracowni szkolnych oraz doposażenia w sprzęt umożliwiający wdrażanie nowoczesnych form kształcenia oraz wykorzystywanie nowoczesnych technologii w procesie nauczania.

Działanie nr I.1.2 Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży

W ramach działania mającego na celu poprawę wyników kształcenia oraz pobudzanie chęci do rozwijania własnych zainteresowań wśród dzieci i młodzieży planowane jest objęcie wszystkich placówek szkolnych systemem wdrażania innowacyjnych form i metod nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania opartego na narzędziach multimedialnych. Działanie ma sprzyjać również podwyższaniu umiejętności komunikacyjnych, nabywaniu kluczowych kompetencji społecznych i obywatelskich, kształtowaniu tolerancji i promowaniu postaw przedsiębiorczych.

Cel operacyjny nr I.2 Poprawa jakości życia oraz aktywizacja i integracja społeczna

Działanie nr I.2.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności

Kluczowym elementem realizacji niniejszego działania jest poprawa stanu infrastruktury pozwalającej na wzmacnianie stopnia integracji i aktywności lokalnej społeczności, tj. świetlice wiejskie, remizy strażackie. Na terenie gminy planowana jest organizacja klubu seniora, integrującego i aktywizującego starszych mieszkańców gminy. Klub będzie organizował dedykowane seniorom, regularne zajęcia i spotkania edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne, wycieczki krajoznawcze, spotkania integracji międzypokoleniowej i inne.

Działanie nr I.2.2 Organizacja i promowanie inicjatyw/wydarzeń aktywizujących i integrujących lokalne społeczności

Działanie obejmuje realizację wydarzeń mających na celu wsparcie aktywności i integracji lokalnej społeczności, w tym organizację imprez i zajęć kulturalno-edukacyjnych dla mieszkańców obszaru gminy, wprowadzenie pakietu zajęć dedykowanych różnym grupom odbiorców o różnorodnej tematyce. Działanie będzie realizowane przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel operacyjny nr I.3 Wsparcie rozwoju rolnictwa

Działanie nr I.3.1 Wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego

Rolnictwo ekologiczne i zrównoważone stanowi potencjał rozwojowy gminy. Gmina zamierza także utworzyć targowisko umożliwiające mieszkańcom bezpieczny, zorganizowany handel oraz promocję lokalnych produktów rolnych.

Działanie nr I.3.2 Stymulowanie współpracy gospodarstw rolnych i promocja marki produktów lokalnych

Gmina będzie promowała i wspierała organizowanie się rolników w grupy producenckie. Współpraca w tym zakresie stanowi ważny etap w procesie tworzenia, a następnie korzystania z rozpoznawalnych marek lokalnych produktów.

Cel operacyjny nr I.4 Zachowanie dziedzictwa kulturalnego i zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do wypoczynku i rekreacji

Działanie nr I.4.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy

Gmina posiada cenne zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego – zarówno ruchomego, jak i nieruchomego. Biorąc pod uwagę, że dziedzictwo kulturowe, podobnie jak naturalne, jest zasobem niepowtarzalnym i nieodnawialnym wymaga stałej ochrony i świadomego gospodarowania.

Oprócz części inwestycyjnej, dotyczącej odnowienia zabytków, działanie koncentruje się również na promocji lokalnego folkloru, zwyczajów, tradycji oraz obrzędów.

Działanie nr I.4.2 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej, turystycznej i rekreacyjnej

W ramach niniejszego działania planowane są inwestycje dotyczące rozwoju bazy sportowej, turystycznej i rekreacyjnej na obszarze całej gminy, w tym m.in.: wytyczenie szlaków pieszych i rowerowych, przebudowa i remont otwartych stref sportu i rekreacji (boiska wielofunkcyjne, skate park, place zabaw).

Ważną inwestycją będzie budowa tężni solankowej przy stawie w centrum Pawłosiowa oraz budowa wieży widokowej wraz z infrastrukturą rekreacyjną w sołectwie Widna Góra. Planowany jest rozwój oferty dedykowanej różnym grupom docelowym

Cel strategiczny nr II – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego

Drugim głównym celem rozwojowym zidentyfikowanym w ramach strategii jest rozwój sieci infrastrukturalnych oraz realizacja założeń wspierających działania z zakresu gospodarki niskoemisyjnej i poprawy stanu środowiska naturalnego. Realizacja celu strategicznego została oparta na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w czterech podstawowych obszarach: infrastruktury drogowej, gospodarki komunalnej, transformacji energetycznej oraz funkcjonalności przestrzennej gminy.

Cel operacyjny nr II.1 Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury drogowej

Działanie nr II.1.1 Poprawa jakości sieci dróg gminnych

Głównym założeniem działania nr II.1.1 jest poprawa komfortu komunikacyjnego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Działanie będzie realizowane poprzez inwestycje dot. remontów oraz przebudowy dróg gminnych, w szczególności dróg łączących się z drogami wyższej kategorii.

Działanie nr II.1.2 Budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. parkingów, wiat przystankowych

W ramach sieci drogowej występującej na terenie gminy przewidziano również działania w zakresie poprawy stanu infrastruktury towarzyszącej mającej wpływ na komfort, płynność i bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego. Najważniejsze zadania w tym zakresie to rozbudowa przestrzeni parkingowej oraz montaż wiat przystankowych.

Cel operacyjny nr II.2 Rozwój infrastruktury energetycznej, racjonalizacja wykorzystania energii oraz zwiększenie dostępności OZE

Działanie nr II.2.1 Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

W ramach działania zaplanowano realizację inwestycji mających na celu podnoszenie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach administracyjnych i kulturalno-oświatowych. Zaplanowane zadania obejmują prace termomodernizacyjne (m.in.: ocieplenie ścian, dachów, stropodachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej; modernizację lub wymianę źródeł ciepła lub/i instalacji grzewczej; modernizację lub wymianę systemu zaopatrzenia w ciepłą wodę użytkową; zastosowanie odnawialnych źródeł energii) mające przynieść wymierny efekt związany ze zmniejszeniem zapotrzebowania na energię oraz redukcją emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Działanie nr II.2.2 Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych

Zaplanowane przedsięwzięcia mają na celu wymianę przestarzałych źródeł ciepła, na urządzenia spełniające najwyższe normy w szczególności z wykorzystaniem energii odnawialnych. Wdrażane rozwiązania w budynkach prywatnych muszą zachowywać zgodność z aktualnymi zapisami przepisów środowiskowych, w tym ustawy antysmogowej.

Efektem zastosowania nowoczesnych źródeł ciepła będzie ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery.

Działanie nr II.2.3 Rozwój infrastruktury OZE na terenie gminy – zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Działanie pozwoli na zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej, opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Wspierane będą inwestycje polegające na budowie i przebudowie instalacji do wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej z OZE.

Cel operacyjny nr II.3 Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie gospodarki komunalnej

Działanie nr II.3.1 Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacyjnej i wodociągowej

Celem procesu inwestycyjnego będzie unowocześnienie i rozbudowa istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Na terenie gminy stosunkowo duża liczba gospodarstw jest przyłączona do sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, jednak ze względu na zły stan techniczny część infrastruktury wymaga modernizacji. Wśród najważniejszych prac planowana jest dalsza rozbudowa zarówno sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Działanie nr II.3.2 Rozbudowa cmentarza komunalnego

W perspektywie najbliższych lat zakładana jest kontynuacja procesu inwestycyjnego polegającego na rozbudowie cmentarza komunalnego w miejscowości Maleniska, w tym m.in. rozbudowa alejek. Inwestycja przewiduje również wykonanie infrastruktury towarzyszącej (parking, oświetlenie) oraz odwodnienie i skanalizowanie terenu. Działanie obejmuje również rozbudowę cmentarza komunalnego w Cieszacinie Wielkim (dot. nabycia nieruchomości).

Cel operacyjny nr II.4 Poprawa ładu przestrzennego

Działanie nr II.4.1 Utworzenie systemu oznakowania komunikacyjnego na terenie gminy

Działanie wpisuje się w ideę kontynuacji uporządkowanego, estetycznego i spójnego oznakowania lokalizacji posesji na terenie gminy. Inwestycja ma ułatwić orientację osób przyjezdnych w zakresie rozmieszczenia budynków mieszkalnych, w szczególności położonych wzdłuż bocznych dróg dojazdowych do posesji.

Działanie nr II.4.2 Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej

Estetyka przestrzeni publicznej oraz zachowanie czystości w obrębie stref publicznych ma wpływ na jakość życia mieszkańców oraz sposób postrzegania gminy przez osoby przyjezdne (turystów). Działania gminy będą skupiać się na zadaniach dotyczących uprządkowania i zagospodarowania zdegradowanych przestrzeni publicznych.

IV.4. Rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia

Strategia definiuje oczekiwane rezultaty na poziomie poszczególnych obszarów priorytetowych. Ich lista została zaprezentowana w poniższych tabelach. Proces monitorowania i ewaluacji strategii w oparciu o poniższe wskaźniki został szczegółowy opisany w rozdziale VI.4 Proces monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii.

Tabela nr 6. Wskaźniki rezultatu realizacji strategii dla celu strategicznego nr 1

Cele	Wskaźniki	Stan docelowy
Cel operacyjny nr 1.1 Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców	Liczba przebudowanych/odremontowanych lub doposażonych obiektów infrastruktury edukacyjnej	3 szt.
	Liczba wdrożonych programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży	2 szt.
Cel operacyjny nr 1.2 Poprawa jakości życia oraz aktywizacja i integracja społeczna	Liczba utworzonej infrastruktury związanej z opieką nad osobami starszymi	1 szt.
	Liczba zaadaptowanych/zmodernizowanych lub doposażonych sal pełniących funkcję integracji i aktywizacji społecznej	3 szt.
Cel operacyjny nr 1.3 Wspieranie rozwoju rolnictwa	Liczba utworzonej infrastruktury sprzyjającej sprzedaży i promocji produktów rolniczych	1 szt.
	Liczba akcji informacyjno-promocyjnych/innych działań na rzecz wsparcia rolnictwa, w tym ekologicznego	2 szt.
Cel operacyjny nr 1.4 Zachowanie dziedzictwa kulturalnego i zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do wypoczynku i rekreacji	Liczba przebudowanych/doposażonych obiektów kulturalnych	1 szt.
	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych	4 szt.
	Liczba nowych obiektów turystyczno-rekreacyjnych	1 szt.
	Długość wytyczonych szlaków turystyczno-rekreacyjnych	5 km

Tabela nr 7. Wskaźniki rezultatu realizacji strategii dla celu strategicznego nr 2

Cele	Wskaźniki	Stan docelowy
Cel operacyjny nr 2.1 Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury transportowej	Długość zmodernizowanych dróg gminnych	5 km
	Liczba utworzonej/zmodernizowanej drogowej infrastruktury towarzyszącej (place parkingowe, zatoczki, chodniki)	3 szt.
Cel operacyjny nr 2.2 Rozwój infrastruktury energetycznej, racjonalizacja wykorzystania energii oraz zwiększenie dostępności OZE	Liczba budynków publicznych poddanych procesowi termomodernizacji	2 szt.
	Liczba podjętych inicjatyw/projektów na rzecz mieszkańców przekładających się na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza	2 szt.
Cel operacyjny nr 2.3 Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie gospodarki komunalnej	Długość rozbudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej	2 km
	Liczba rozbudowanych cmentarzy komunalnych	2 szt.
Cel operacyjny nr 2.4 Poprawa ładu przestrzennego	Liczba terenów poddanych zagospodarowaniu/rewitalizacji/poprawie estetyki	2

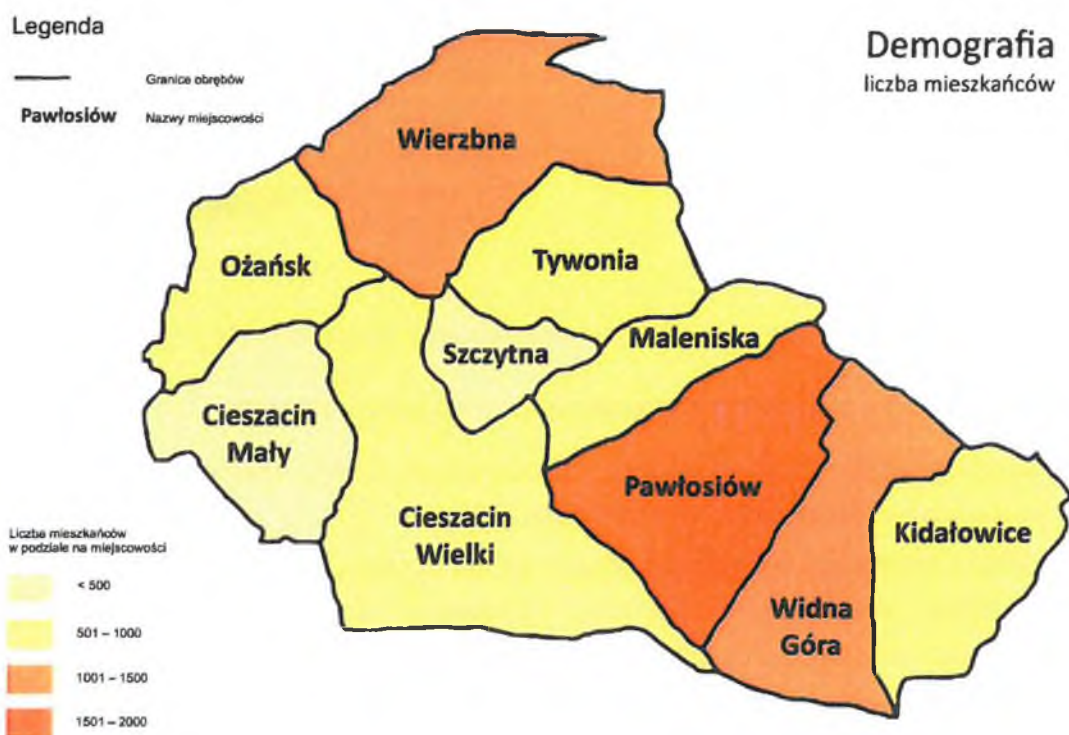
V. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy

Struktura funkcjonalno – przestrzenna Gminy Pawłosiów jest graficzną prezentacją systemu powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania, na które składają się m.in. ośrodki osadnicze, infrastruktura techniczna oraz obszary przyrodnicze. Świadome kształtowanie tej struktury może być realizowane poprzez modelowanie, w ramach którego uwzględnia się charakter ww. obszarów oraz dynamikę procesów rozwojowych gminy. Opis modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Pawłosiów obejmuje cztery główne elementy tj. analiza kluczowych uwarunkowań rozwojowych, szkic struktury funkcjonalno – przestrzennej, schematyczne rozmieszczenia planowanych działań i oczekiwanych zmian oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. Dodatkowo, model został uzupełniony o opis obszarów strategicznej interwencji (tzw. OSI) czyli obszarów o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych, przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwojowych, lub trwałych, możliwych do aktywowania

potencjałów rozwojowych. W ramach niniejszej Strategii wskazane zostały OSI, które wynikają ze Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego, Podkarpackie 2030.

V.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Gminy

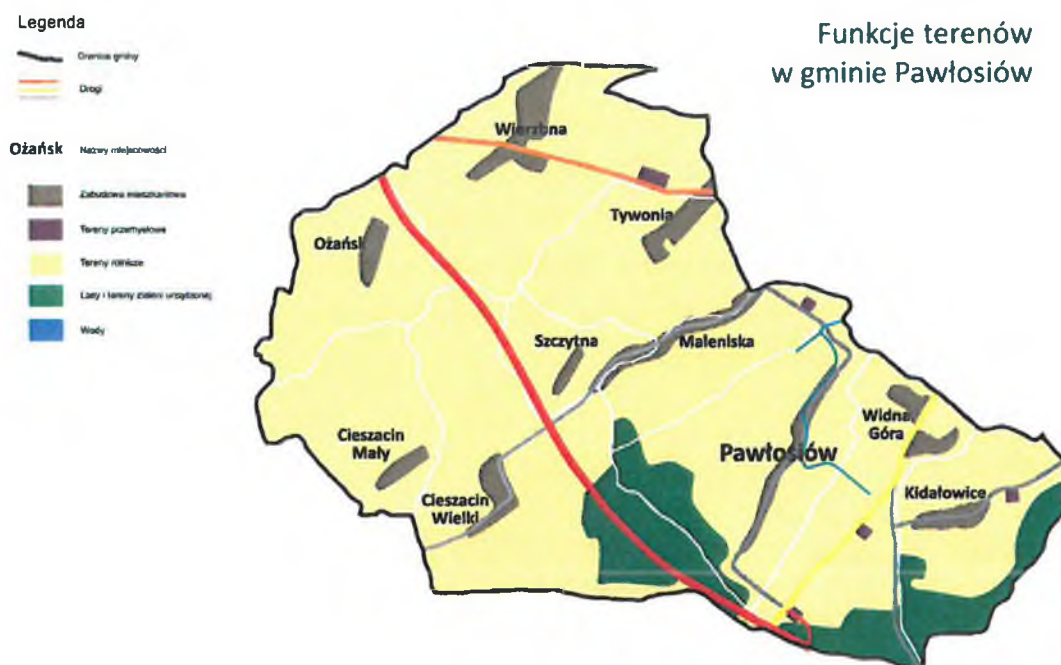
Gmina Pawłosiów jest średniej wielkości gminą wiejską, powiązaną funkcjonalnie z miastem Jarosław, które stanowi dla mieszkańców gminy ośrodek usług m.in.: w zakresie opieki zdrowotnej, edukacji na poziomie średnim i wyższych, kultury. Wewnętrzny kręgosłup komunikacyjny gminy tworzą droga krajowa nr 94, droga wojewódzka nr 880 oraz drogi powiatowe nr 1725, 1724, 1726 i 1825. Przez obszar gminy przebiega także autostrada A4, do której dostęp zapewniają węzeł „Jarosław Zachód” na skrzyżowaniu z DK94 oraz węzeł „Jarosław Południe” na skrzyżowaniu z DW 888. Obszar gminy w zdecydowanej większości (ponad 80%) stanowią tereny rolnicze, których wykorzystanie ukształtowało funkcje osadnicze poszczególnych miejscowości.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Pawłosiów

Największym sołectwem jest Pawłosiów – siedziba władz i centrum administracyjne gminy, dalej: Widna Góra, na rozwój której w największym stopniu wpływa sąsiedztwo miasta Jarosław oraz Wierzbna, położona przy drodze krajowej oraz węzle autostradowym. Układ przestrzenny wszystkich miejscowości w gminie charakteryzuje się zabudową wielodrożnicową z elementami ulicówki.

W skali gminy występuje niewielkie zróżnicowanie wewnętrzne m.in. pod względem zasobów środowiska naturalnego, rozwoju gospodarczego oraz stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Największe różnice można odnotować w wielkości populacji poszczególnych miejscowości, co przedstawia poniższa mapa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Pawłosiów

V.2. Rozmieszczenie planowanych interwencji i zmian przestrzennych

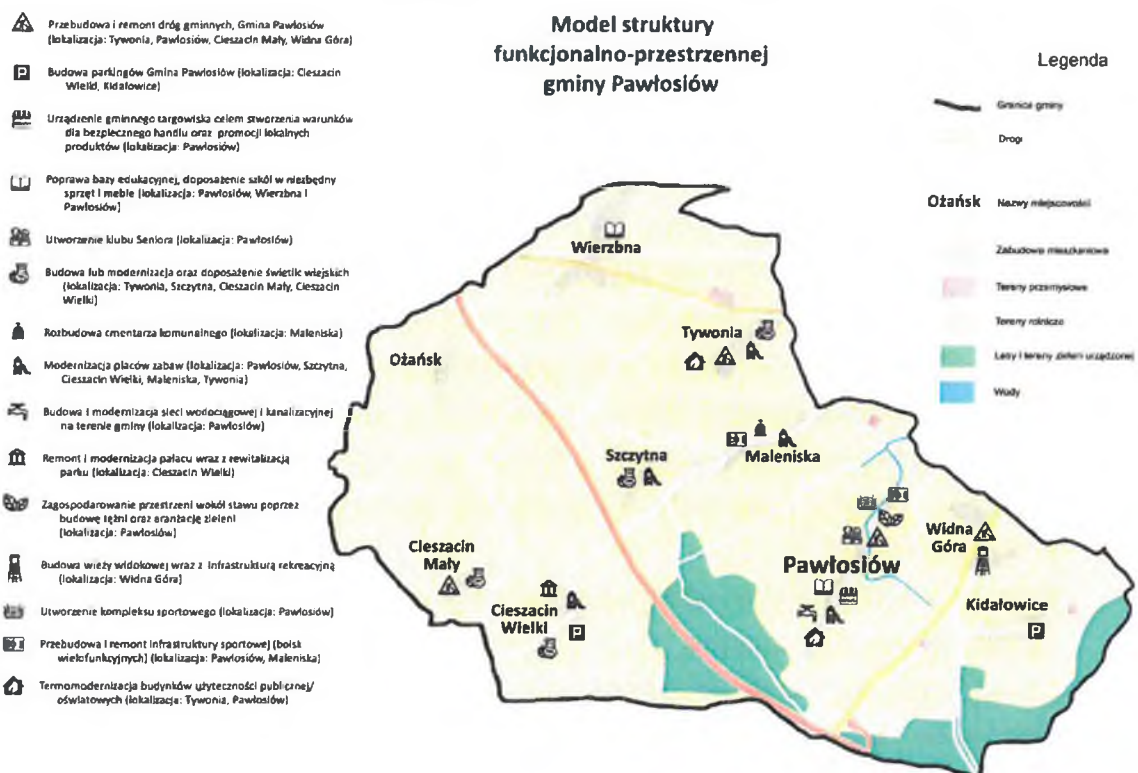
Model docelowej struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Pawłosiów w 2027 r. opiera się na następujących dążeniach i uwarunkowaniach:

- Gmina rozwija się w oparciu o własne walory i zasoby ale przy współpracy z miastem Jarosław, zwłaszcza w zakresie dostępności do części usług edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i handlowych;
- Wysoka jakość infrastruktury komunalnej oraz społecznej połączona z dbałością o środowisko naturalne i ład przestrzenny sprawiają, że gmina Pawłosiów jest miejscem przyjaznym i atrakcyjnym do życia oraz rekreacji i wypoczynku;
- Gmina dba o rozwój społeczny oraz integruje środowiska lokalne poszczególnych miejscowości, przy zachowaniu lokalnego dziedzictwa i tradycji;
- Gmina korzysta z wysokiej dostępności komunikacyjnej opartej na sieci dróg publicznych, w tym autostradzie i drodze krajowej oraz stale poprawia jakość dróg gminnych i infrastruktury towarzyszącej;
- Gmina zapewnia dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych, społecznych oraz komunalnych, uwzględniając wewnętrzne uwarunkowania demograficzne;

- Gmina zachowuje rolniczy charakter, dbając przy tym o rozwój gospodarczy m.in. poprzez organizację lokalnego targowiska;
- Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii oraz uwzględnienie kwestii ochrony środowiska naturalnego stanowi jeden z fundamentów zmian przestrzennych i społecznych gminy.

Docelowy model uwzględnia obecne sposoby wykorzystania przestrzeni, na które nałożono zaplanowane w Strategii przedsięwzięcia wynikające z przeprowadzonej analizy potrzeb i potencjałów rozwojowych. W modelu uwzględniono historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni, w tym sieć osadniczą oraz powiązania komunikacyjne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Pawłosiów

Krótką charakterystyka obszarów i kierunki interwencji

- Dla poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz zwiększenia dostępności wewnętrznej i regionalnej gminy zaplanowano przebudowę i remont dróg gminnych, zwłaszcza w Tywoni, Pawłosiowie, Cieszacinie Małym oraz Widnej Górze. Dodatkowo w Cieszacinie Wielkim oraz Kidałowicach, w pobliżu najczęściej odwiedzanych obiektów wybudowane zostaną parkingi. Sukcesywnie dobudowywane oraz modernizowane będzie oświetlenie uliczne, tak aby zwiększyć jego energooszczędność oraz poprawić bezpieczeństwo użytkowników dróg i mieszkańców. Dla poprawy estetyki gminy oraz komfortu podróżnych wybudowane lub wyremontowane zostaną wiaty przystankowe;

- W związku z rolniczym charakterem gminy, rosnącą popularnością produktów ekologicznych, kupowanych od lokalnych dostawców w Pawłosiowie zaplanowano urządzenie gminnego targowiska celem stworzenia warunków dla bezpiecznego handlu oraz promocji lokalnych produktów;
- Dla zapewnienia wysokiej jakości edukacji zaplanowano poprawę istniejącej bazy edukacyjnej gminy (doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i meble).
- W związku ze zmianami struktury wiekowej lokalnej społeczności (rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym) oraz nowymi potrzebami i oczekiwaniami, planuje się utworzenie Klubu Seniora w Pawłosiowie. Z kolei modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich w Tywoni, Szczytnej, Cieszacinie Małym oraz Cieszacinie Wielkim umożliwi poszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej gminy. ;
- Zapewnienie ochrony środowiska naturalnego przy jednoczesnej poprawie komfortu życia zapewni budowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Inwestycje w tym zakresie zaplanowano przede wszystkim w Pawłosiowie.
- Bardzo ważnym aspektem zmian przestrzennych byłby remont i modernizacja dworu Terleckich. Ten zabytkowy obiekt, wybudowany na początku XX w. trwale wpisał się w krajobraz Cieszacina Wielkiego. Jego ewentualny remont i nadanie mu nowych funkcji społecznych stanowiłoby znaczącą poprawą estetyki gminy.
- Istotnym zasobem krajobrazowym i rekreacyjnym gminy są tereny położone wokół stawu w Pawłosiowie oraz obszary o dużych walorach widokowych w Widnej Górze. Tereny te zostaną zagospodarowane na cele rekreacyjne (budowa tętni, budowa wieży widokowej).
- Rosnące zainteresowanie amatorskim uprawianiem sportu oraz dbałość o zdrowie i kondycję fizyczną sprawia, że w przestrzeni gminy, w miejscowości Pawłosiów zaplanowano utworzenie kompleksu sportowego. Dodatkowo w poszczególnych sołectwach planuje się sukcesywne remonty oraz modernizację istniejącej infrastruktury sportowej (boiska wielofunkcyjne w Pawłosiowie i Maleniskach). Dla zaspokojenia potrzeb w zakresie rekreacji i sportu młodzieży planowane jest także utworzenie skate parku.
- W ramach poprawy estetyki przestrzeni gminy zaplanowano termomodernizację budynku szkoły filialnej w Tywoni, wykonanie jednolitego systemu oznakowania lokalizacji posesji oraz zagospodarowanie poprzez nasadzenia zieleni ozdobnej miejsc zdegradowanych.

V.3. Obszary strategicznej interwencji

Województwo Podkarpackie, uwzględniając zapisy Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 wyznaczyło cztery regionalne obszary strategicznej interwencji. Są to:

- Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego;
- Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego;
- Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście zrównoważonego rozwoju;
- Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Analiza planowanych interwencji w ww. obszarach pozwoliła ustalić ich potencjalny wpływ na zaprojektowaną w niniejszej Strategii politykę rozwoju gminy. Należy przy tym zaznaczyć, że nie wszystkie regionalne OSI odnoszą się do Gminy Pawłosiów.

Regionalne OSI: 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego / 7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie.

W Strategii Podkarpackie 2030 wskazano łącznie 10 miast lub duopolów miast, które stanowią tzw. bieguny wzrostu. Do tej grupy zaliczono także duopol Jarosław – Przeworsk, który odznacza się predyspozycjami do rozwoju funkcji kulturalnych oraz gospodarczych, w szczególności rozwijania powiązań z Ukrainą. W ramach działań wzmacniających ww. duopol określonych w Strategii Podkarpackie 2030, które mogą oddziaływać na przylegający do Jarosławia obszar Gminy Pawłosiów należy wskazać:

- wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;

Regionalne OSI: 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego / 7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu

Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk tworzą 4 gminy tj. Gmina Miejska Jarosław, Gmina Miejska Przeworsk, Gmina Przeworsk oraz Gmina Pawłosiów. W ramach MOF powstało Stowarzyszenie MOF Jarosław – Przeworsk, którego celem jest podejmowanie wyzwań służących rozwiązywaniu wspólnych problemów, jakie pojawiają się w ww. gminach i ich otoczeniu w oparciu o środki publiczne. W ramach analizowanego wojewódzkiego OSI 7.1.3 MOF Jarosław – Przeworsk będzie mógł realizować działania ukierunkowane na zapewnienie spójności terytorialnej i gospodarczo – społecznej. Wśród zaplanowanych działań, które w szczególności mogą odnosić się do Gminy Pawłosiów należy zaliczyć:

- modernizację i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;

- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

Regionalne OSI: 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Wskazany OSI, zgodnie z poniższą mapą odnosi się do wszystkich miejscowości położonych w Gminie Pawłosiów. W jego ramach wyznaczono cztery podobszary, tj.:

- 7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej;
- 7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;
- 7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym;
- 7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej.

Regionalne OSI: 7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Zgodnie z diagnozą przygotowaną na poziomie wojewódzkim obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom, uwzględnioną także w Strategii rozwoju Gminy Pawłosiów jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno- kanalizacyjnej, energetycznej i transportowej.

Regionalne OSI: 7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich powinien opierać się na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa oraz pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w Gminie Pawłosiów przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;

Regionalne OSI: 7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Zgodnie ze strategią wojewódzką kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w Gminie Pawłosiów przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;

Regionalne OSI: 7.4.4 Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

W Strategii Podkarpackie 2020 wskazano na potrzebę poprawy jakości przestrzeni obszarów wiejskich, która warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w Gminie Pawłosiów przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich.

V.4. Kształtowanie polityki przestrzennej – ustalenia i rekomendacje

1. Tereny o funkcjach usługowo – administracyjnych

- Charakterystyka

Tereny o funkcjach usługowo – administracyjnych w poszczególnych miejscowościach gminy w obrębie, których zlokalizowano są obiekty usługowe i handlowe oraz obiekty użyteczności publicznej i sakralne. Obszary ten charakteryzuje rozwinięta infrastruktura techniczna oraz wysoką dostępność komunikacyjna.

- Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
 - o Dobra organizacja miejsc parkingowych, zwłaszcza przy kluczowych obiektach użyteczności publicznej;

- Ograniczenie negatywnego wpływu działalności usługowej na otoczenie, w tym zabudowę mieszkaniową i środowisko (np. tworzenie pasów zieleni izolacyjnej);
- Rozwój infrastruktury komunalnej, w tym sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej;
- Stosowanie „zielonych” rozwiązań w zakresie zużycia energii, racjonalizacji zużycia zasobów oraz zagospodarowania odpadów.

2. Tereny o funkcjach mieszkaniowych – zabudowa jednorodzinna

– Charakterystyka

Obszary mieszkaniowe z przewagą zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej, zlokalizowane przede wszystkim wzdłuż istniejących ulic w poszczególnych miejscowościach gminy. Zabudowa mieszana, w części o charakterze rolniczym oraz nowoczesna, spełniająca wyłącznie funkcje mieszkaniowe.

- Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
 - Podnoszenie jakości życia mieszkańców wsi poprzez dostęp do infrastruktury społecznej (ośrodki zdrowia, przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery);
 - Modernizacja infrastruktury sportowej i kulturalnej wspomagającej aktywność i integrację społeczną;
 - Zwiększanie dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
 - Kształtowanie i porządkowanie struktury przestrzennej wsi;
 - Ochrona krajobrazu kulturowego wsi;
 - Zapewnienie dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację ciągów drogowych, utrzymanie i rozwój linii transportu publicznego;
 - Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z działalnością rolniczą a mieszkaniową;

3. Tereny zieleni – lasy

– Charakterystyka

Obszary lasów kluczowe dla systemu przyrodniczego, położone w sołectwach w południowej części gminy, pełniące głównie rolę: klimatyczno-biologiczną, krajobrazową oraz rekreacyjno- społeczną, częściowo produkcyjną. Obszary leśne stanowią siedliska wielu gatunków zwierząt oraz ostoje roślin.

- Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
 - Zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego terenów leśnych;

- o Zrównoważony rozwój turystyki aktywnej poprzez wykorzystanie naturalnych walorów terenów leśnych ale także budowę niezbędnej infrastruktury, np. miejsca parkingowe, oznakowania szlaków, mała architektura umożliwiająca edukację, rekreację i wypoczynek;
- o Prowadzenie odpowiedzialnej, zrównoważonej gospodarki leśnej; uzupełnienia i poszerzanie kompleksów leśnych.

4. Tereny zieleni – zieleń urządzona, strefy rekreacyjno-wypoczynkowe i obszary o funkcjach turystycznych:

- Charakterystyka

Obszar zlokalizowany głównie w Pawłosiovie (okolice stawu) oraz Widnej Górze. Dodatkowo obszary zieleni urządzonej występujące w każdej miejscowości gminy.

- Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
 - o Zwiększenie powierzchni i dostępności terenów zieleni; ochrona przed zmianami klimatycznymi;
 - o Wykorzystanie potencjału terenów zieleni do kształtowania i rozwoju oferty turystycznej;
 - o Poprawa estetyki miejscowości gminy poprzez uporządkowanie oraz uatrakcyjnienie terenów zieleni;

5. Tereny użytkowane rolniczo:

- Charakterystyka

Grunty orne, łąki, pastwiska zlokalizowane w każdej miejscowości gminy.

- Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
 - o Utrzymanie i rozwój kompleksów użytków rolnych jako obszarów prowadzenia działalności rolniczej;
 - o Zachowanie ciągłości wykorzystania zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
 - o Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego wsi;
 - o Ochrona bioróżnorodności użytków rolnych.

VI. System realizacji strategii

Poziom wdrożenia w życie celów i działań strategii rozwoju weryfikuje skuteczność działania władz lokalnych oraz słuszność założeń przyjętych w strategii rozwoju gminy.

Organizację procesów wdrażających strategię ujęto w ramy systemu realizacji strategii, który zawiera następujące założenia:

- podmioty zaangażowane w realizację strategii, ich rola i kompetencje, podział zadań oraz relacje i zasady współpracy;
- mechanizmy i narzędzia wdrażania strategii;
- wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- sposób monitorowania i ewaluacji realizacji strategii oraz jej aktualizacji.

VI.1. Podmioty zaangażowane w realizację strategii

Niniejsza strategia obejmuje zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej oraz wszystkich podmiotów działających na terenie gminy lub pozostających z nią w relacji.

W procesie zarządzania gminą (jej rozwojem), strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii tworzą trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- sektor publiczny – władze samorządowe gminy, urząd gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie;
- sektor biznesowy – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.;
- sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Skuteczność proponowanych działań będzie zależała w dużym stopniu od skali aktywności i zintegrowania wielu środowisk, dlatego realizacja dokumentu została oparta o następujące główne zasady i mechanizmy, w tym w szczególności:

- partycypacja i partnerstwo, czyli współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji;
- otwartość, pozwalająca uczestniczyć jak największej liczbie osób i organizacji w partnerstwie, gwarantująca jego zróżnicowany skład;
- zintegrowana aktywność, będącą efektem podzielenia wspólnej wizji rozwoju gminy;
- transparentność, przejrzystość działań, założenie dialogu, informowanie i bieżące konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych;
- konsekwencja i odpowiedzialność we wdrażaniu przyjętych priorytetów i działań;

- elastyczność reagowania, zakładająca możliwość modyfikacji i dostosowania strategii w zależności od zmian zachodzących w gminie i jej otoczeniu,
- efektywność, oznaczająca dokonywanie takich wyborów sposobu wykorzystania zasobów, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działania, przy uzyskaniu najlepszych efektów z poniesionych nakładów;
- priorytet finansowania dla programów i projektów wpisanych wprost do strategii oraz tych, które z niej bezpośrednio wynikają, dotyczący zarówno budżetu gminy, jak i źródeł zewnętrznych.

VI.2. Instrumenty wdrażania strategii

W celu prawidłowej realizacji działań zaplanowanych w ramach strategii, przewiduje się wykorzystanie instrumentów pozwalających na spójny udział zaangażowanych podmiotów, tworzący jednocześnie efekt synergii.

Instrumenty realizacji strategii mają zapewnić osiągnięcie stawianych jej celów i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno–przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju gminy w ujęciu przestrzennym.

W poniższym zestawieniu wybrano najbardziej kluczowe instrumenty, zarówno pod względem efektywności działania, jak również dotychczas stosowanej praktyki i posiadanych doświadczeń:

- instrumenty wdrożeniowe, w tym gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, procedury, projekty oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych;
- instrumenty organizacyjno–zarządcze, w tym regulaminy jednostek, powołany zespół zarządzający strategią;
- instrumenty finansowe, w tym uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko– i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich;
- instrumenty prawne, wynikające z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne;
- instrumenty planowania przestrzennego, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym;
- instrumenty społeczne, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej.

VI.3. Wytyczne do dokumentów wykonawczych

Jako dokumenty wykonawcze względem niniejszej strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. Odnosząc się do wskazanych dokumentów i odpowiadających im obszarom tematycznym, uwzględniono aktualność i spójność dokumentacji w kontekście zapisów strategii.

Tabela nr 8. Dokumenty wykonawcze względem Strategii Rozwoju Gminy

Lp.	Obszar tematyczny	Dokumenty na poziomie lokalnym
1.	Planowanie przestrzenne	<ul style="list-style-type: none">❖ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pawłosiów;❖ Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
2.	Gospodarka komunalna	<ul style="list-style-type: none">❖ System Gospodarowania Odpadami;❖ Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Pawłosiów;
3.	Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	<ul style="list-style-type: none">❖ Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Pawłosiów.
4.	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	<ul style="list-style-type: none">❖ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Pawłosiów;❖ Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pawłosiów;
5.	Polityka społeczna	<ul style="list-style-type: none">❖ Program Rewitalizacji Gminy Pawłosiów;❖ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pawłosiów;
6.	Finanse publiczne	<ul style="list-style-type: none">❖ Uchwały budżetowe;❖ Sprawozdania finansowe.

VI.4. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii

Monitorowanie jest ważną częścią wdrażania lokalnej strategii rozwoju, ponieważ stanowi jedno z podstawowych źródeł danych podczas procesu ewaluacji strategii. W związku z tym proces monitorowania powinien zagwarantować efektywne skompletowanie wszystkich ważnych danych, które ujęte w analizie dadzą informację o zgodności zrealizowanych działań z założeniami strategii, a także o postępie w jej wdrażaniu.

Proces monitorowania strategii polega na okresowym badaniu poziomu wykonania poszczególnych wskaźników celów strategicznych i operacyjnych ustalonych w jej ramach. Wskaźniki przyjęte dla Strategii Rozwoju Gminy Pawłosiów na lata 2021–2027 przedstawiono w rozdziale IV.4 Rezultaty planowanych działań.

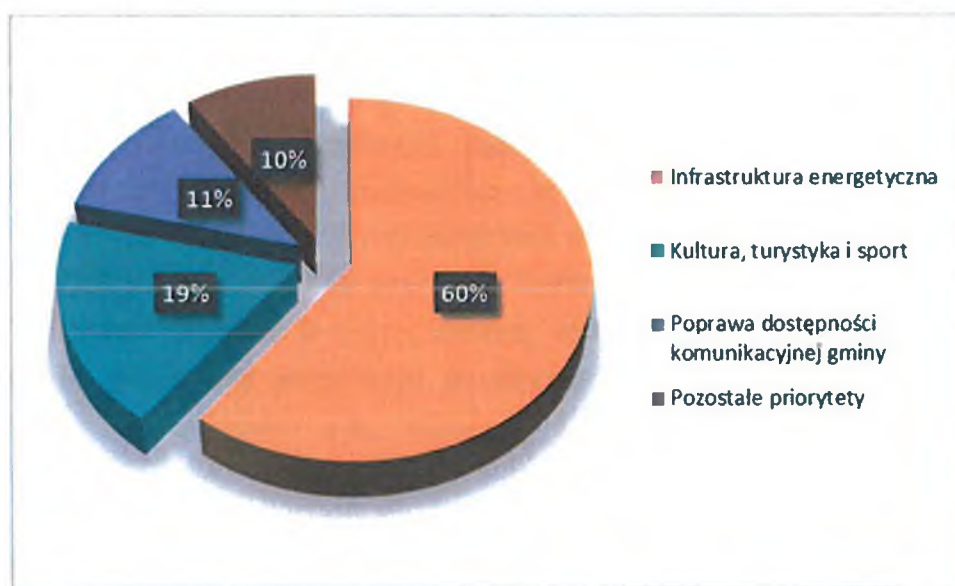
Proces monitorowania strategii będzie przeprowadzany w formie corocznych sprawozdań. Dzięki nim będzie można zidentyfikować ewentualne problemy, a następnie podjąć stosowne kroki usprawniające dalszą realizację strategii. Ponadto, oprócz corocznych sprawozdań, w okresie wdrażania strategii zostanie opracowany raport monitorujący mid-term, określający postęp w realizacji strategii. Sporządzenie raportu monitorującego zaplanowano w połowie okresu obowiązywania strategii. Powyższy dokument będzie stanowił materiał informacyjny nt. efektów oraz poziomu rozwoju gminy w kolejnych okresach wdrażania strategii. Jednocześnie może być podstawą do ewentualnej aktualizacji strategii, której dostosowywanie do zmieniających się warunków jest niezbędne w celu sprawnego zarządzania Gminą. Z kolei raport ewaluacyjny opracowany w 2028 r. będzie stanowił pełne podsumowanie i ocenę stopnia efektywności wdrażania strategii rozwoju gminy.

Główną jednostką organizacyjną biorącą udział w procesie monitorowania lokalnej strategii rozwoju gminy jest Urząd Gminy w Pawłosiu, wspomagany przez gminne jednostki organizacyjne oraz inne instytucje. Sprawny i efektywny postęp we wdrażaniu strategii zapewnią nie tylko współpracujące z nim liczne podmioty społeczne i gospodarcze, placówki oświatowe na terenie całej gminy, organizacje pozarządowe i inne, ale przede wszystkim mieszkańcy gminy, którzy aktywnie włączą się w przedsięwzięcia prowadzone w ramach strategii.

VII. Ramy finansowe i źródła finansowania

Uwzględniając profil zaplanowanych działań strategicznych, perspektywę czasową Strategii oraz możliwości finansowania działań inwestycyjnych przyjęto, iż realizacja Strategii wymagać będzie nakładów na poziomie ok. 60 mln zł. Najwyższe wydatki będą związane z działaniami dotyczącymi rozwoju infrastruktury energetycznej, racjonalizacją wykorzystania energii oraz zwiększeniem dostępności OZE. Z kolei największą inwestycją zaplanowaną w ramach Strategii ma być budowa farmy fotowoltaicznej o mocy do 5 MW w ramach porozumienia o ustanowieniu Klastra Energii Powiatu Jarosławskiego. Podział zaplanowanych nakładów na poszczególne priorytety tematyczne przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 9. Podział wydatków z uwzględnieniem kluczowych priorytetów

Źródło: Opracowanie własne

W pierwszym obszarze strategicznym – Kapitał ludzki i społeczny, dominują wydatki finansujące działania związane z rozwojem kultury, turystyki i sportu, co wynika z jednej strony z uwidocznionych i zgłaszanych potrzeb, a z drugiej z obszerności tematycznej wskazanego priorytetu. Pozostałe priorytety, tj. Edukacja, Aktywizacja społeczna i Rolnictwo stanowią łącznie ok. 20% budżetu obszaru tematycznego.

W ramach drugiego obszaru strategicznego – Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska największe nakłady zaplanowano dla realizacji działań priorytetu II.2 obejmującego infrastrukturę energetyczną (60,4 % całego budżetu). Kolejną grupę stanowią wydatki ujęte w priorytecie II.1 Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy (11,3 %) oraz II.3 Infrastruktura komunalna (4,8 %).

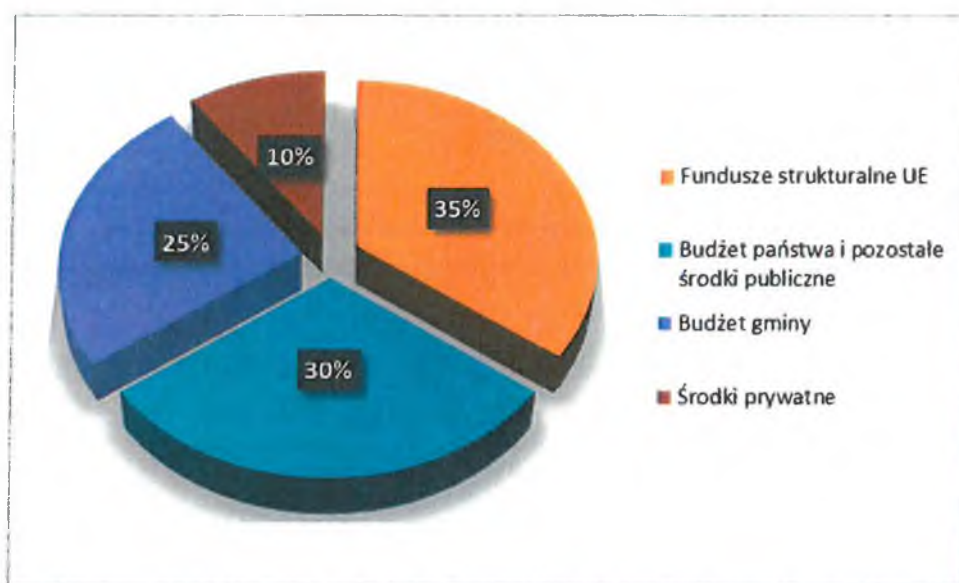
Ramy finansowe Strategii rozwoju Gminy Pawłosiów oparte są przede wszystkim na środkach dostępnych w systemie finansowania sektora publicznego. W ramach finansowania

publicznego przewidziano zaangażowanie środków pochodzących z funduszy unijnych, budżetu państwa, środków własnych gminy oraz innych instytucji publicznych – jednostek samorządu terytorialnego (w tym: Powiat Jarosławski, Województwo Podkarpackie).

Największą rolę w związku z nową perspektywą finansową UE w dalszym ciągu przypisano funduszom strukturalnym. Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa na lata 2021–27, w której określono m.in. założenia nowych programów operacyjnych oraz podział alokacji pomiędzy poziom krajowy i regionalny, największa pula funduszy unijnych została przeznaczona na realizację politykę spójności. Fundusze unijne, razem ze środkami krajowymi, mają wspierać infrastrukturę, ochronę środowiska, energetykę, edukację oraz sprawy społeczne.

Ze względu na budżet, tematykę, kryteria wyboru oraz poziom dofinansowania projektów, należy przyjąć, iż programy opracowane zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa 2021–27, będą stanowiły w najbliższych latach obok programów krajowych, potencjalnie najbardziej atrakcyjne źródło finansowania dla działań rozwojowych gminy.

Wykres nr 10. Źródła finansowania Strategii

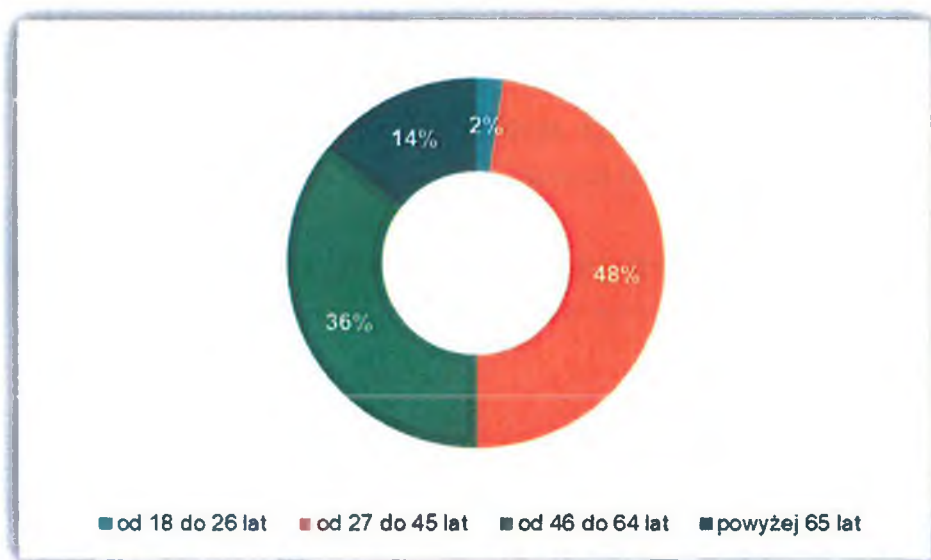

Źródło: Opracowanie własne

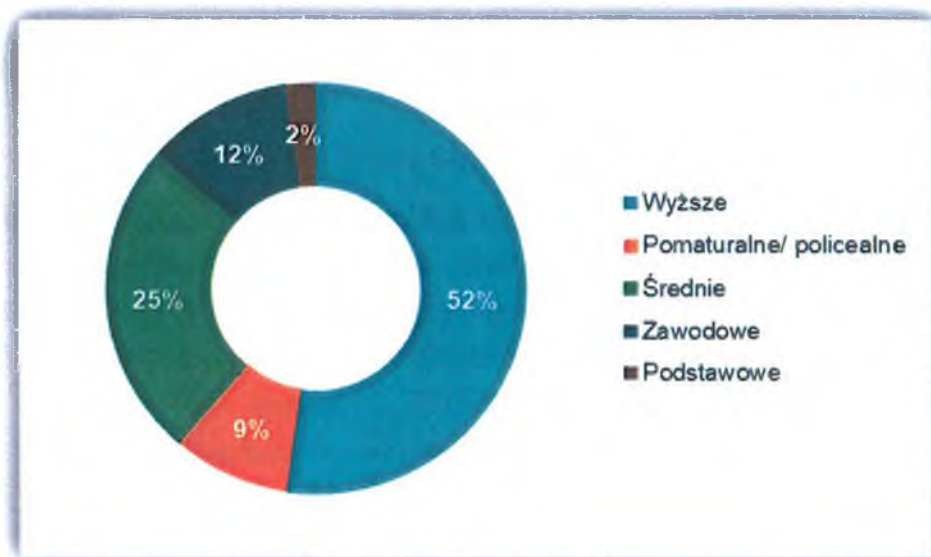
Duży udział budżetu krajowego uwzględniony przy wdrażaniu zapisów strategii stanowi również efekt zapisów Umowy Partnerstwa, w ramach której mówi się o zasadzie dodatkowości, tj. uzupełnienia środków unijnych przez fundusze krajowe i samorządowe. W dalszej kolejności uwzględniono nakłady pochodzące z budżetu gminnego. W modelu estymacyjnym oprócz wartości planowanych inwestycji uwzględniono wielkość dotychczasowych środków wydawanych rokrocznie z budżetu gminy na działania inwestycyjne i rozwojowe.

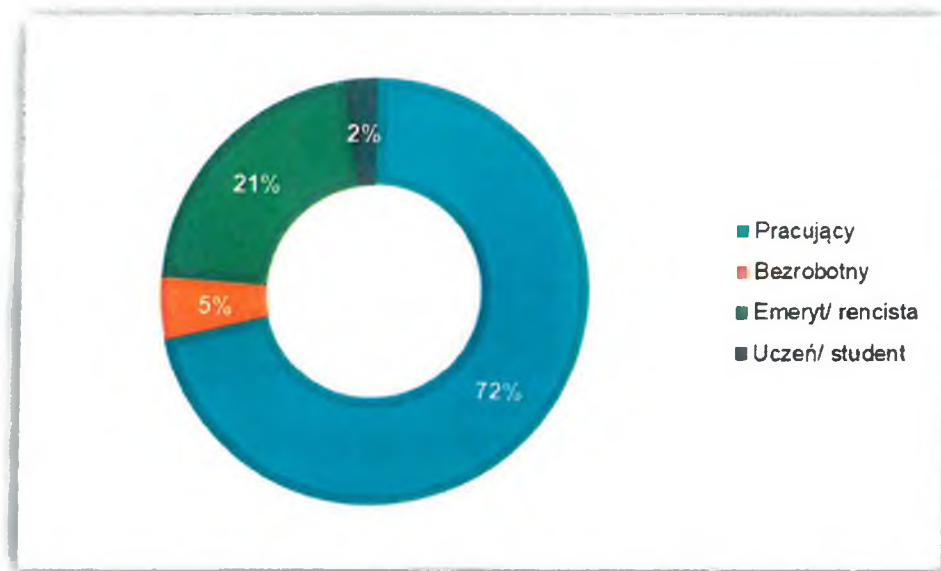
Załącznik nr 1. Raport z analizy ankiet wśród mieszkańców Gminy Pawłosiów

Uzyskanie opinii w ramach sondażu ankietowego miało na celu zidentyfikowanie problemów dotyczących mieszkańców gminy oraz określenie działań, jakie należy podejmować w celu ich rozwiązania. W przeprowadzonym w lipcu 2021 r. sondażu ankietowym wzięło udział 46 osób zamieszkujących Gminę Pawłosiów, z czego 51% stanowiły kobiety. Podstawowy profil respondenta to osoba w wieku od 27 do 45 lat, z wyższym wykształceniem oraz pracująca. Najmniejsze zaangażowanie w uczestnictwo w procesie ankietowania wykazały osoby w wieku do 26 lat, które stanowiły zaledwie 2% wszystkich respondentów.

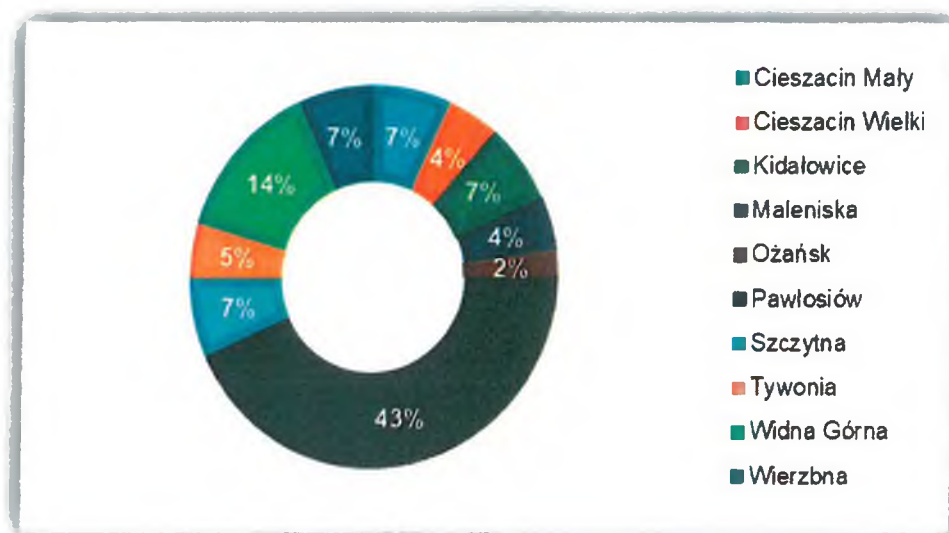

Ponad połowę (52%) respondentów stanowiły osoby z wykształceniem wyższym. W ankiecie wzięło udział 72% osób pracujących, 21% osób emerytów/ rencistów, 5% osób bezrobotnych oraz 2% osób uczniów/ studentów.

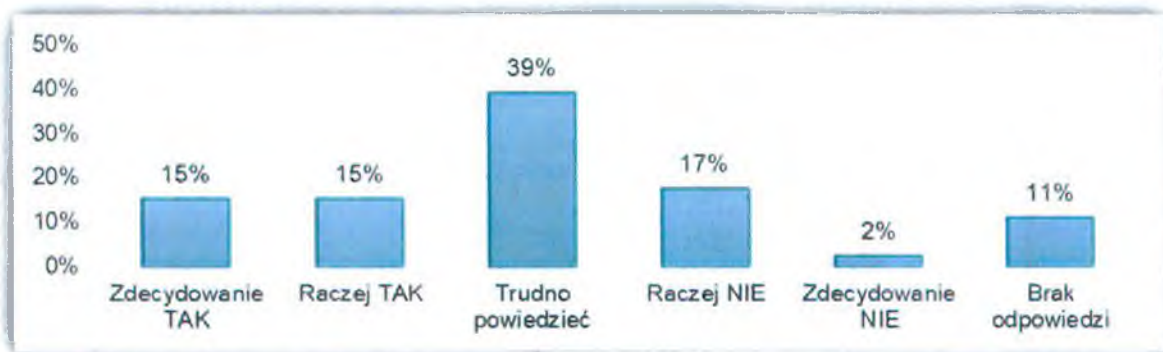

Najwięcej odpowiedzi w ramach przeprowadzonej ankiety spłynęło od mieszkańców Pawłosiowa (43%) oraz Widnej Górnej (14%).

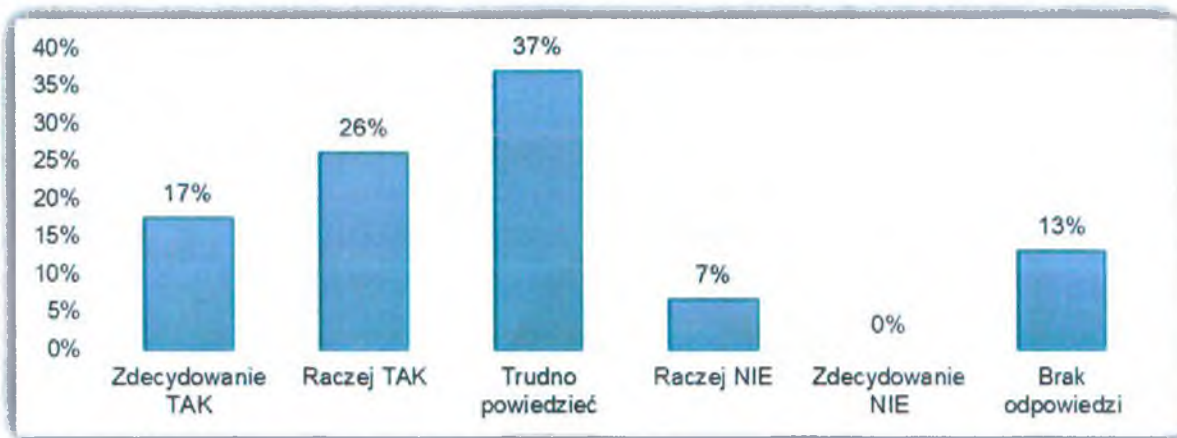
W pierwszej części badania mieszkańcy dokonywali oceny prawdziwości podanych w ankiecie stwierdzeń dotyczących poszczególnych obszarów funkcjonowania gminy, używając odpowiedzi: „Zdecydowanie TAK”, „Raczej TAK”, „Trudno powiedzieć”, „Raczej NIE”, „Zdecydowanie NIE”. Na poniższych wykresach zilustrowano uzyskane odpowiedzi.

Wykres nr 1. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Poziom edukacji w mojej gminie jest wysoki.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

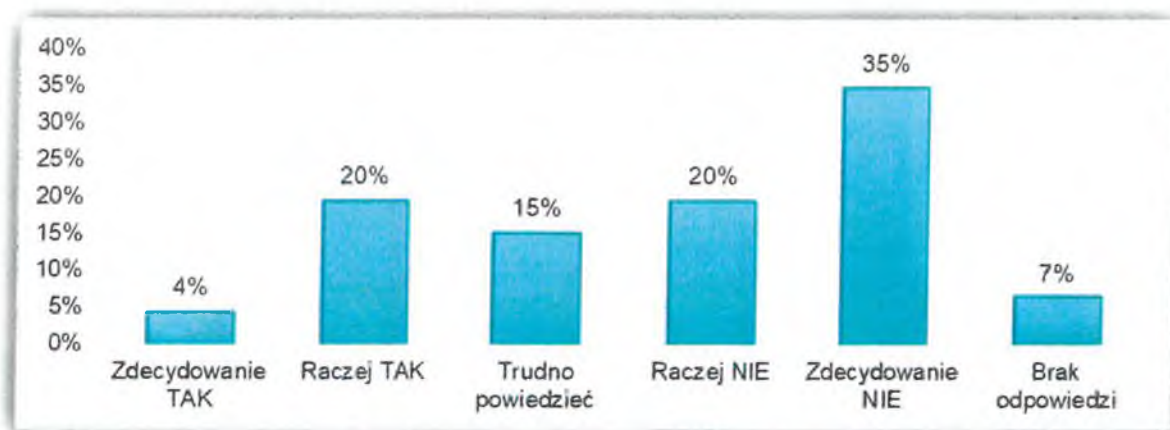
Wykres nr 2. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki przedszkolnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

W odpowiedzi na ankietę ok. 30 % mieszkańców gminy oceniło poziom edukacji w gminie jako wysoki, 19% było przeciwnego zdania, natomiast ponad połowa respondentów uznała, że trudno powiedzieć, bądź nie udzieliła odpowiedzi w ogóle (Wykres 1). W przypadku oceny dostępu do opieki przedszkolnej 43% ankietowanych potwierdziło, że w gminie jest dobry dostęp do opieki przedszkolnej, a tylko 7% było przeciwnego zdania. Pozostałe osoby wybrały odpowiedź „trudno powiedzieć” (37%) lub w ogóle nie zajęły stanowiska w sprawie (13%).

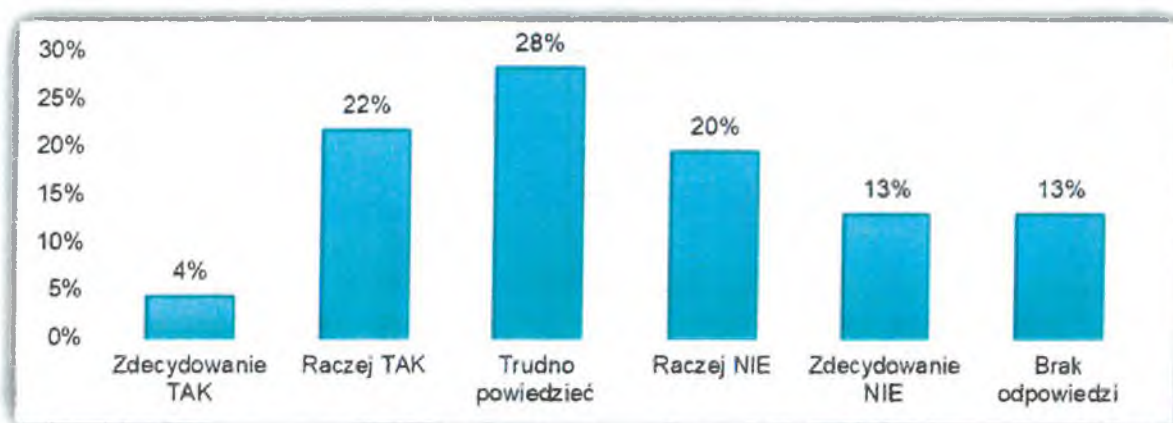
Wykres nr 3. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki zdrowotnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Blisko 1/4 mieszkańców biorących udział w ankiecie pozytywnie oceniła dostęp do opieki zdrowotnej na terenie gminy, 55% mieszkańców było przeciwnego zdania, natomiast ponad 20% osób zajęło neutralne stanowisko lub nie udzieliło w ogóle odpowiedzi.

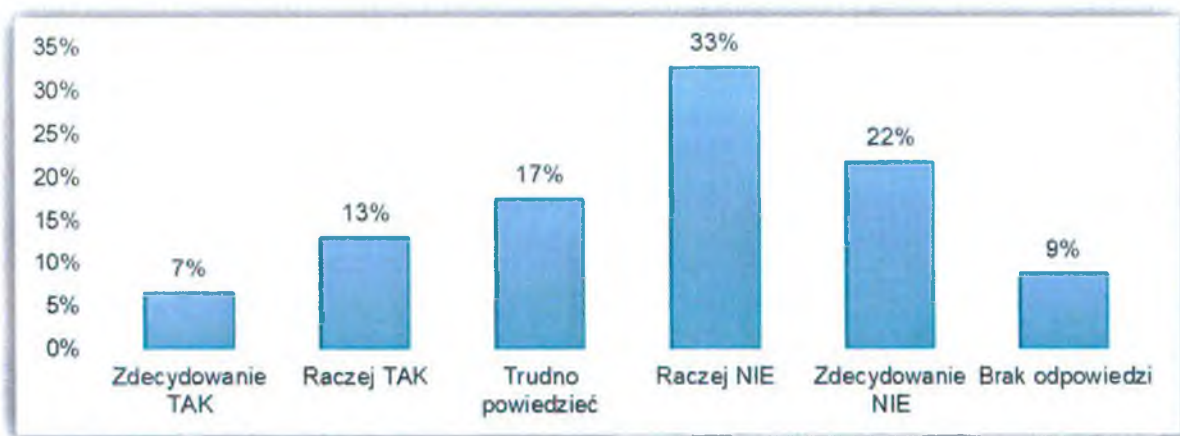
Wykres nr 4. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie istnieje wiele możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu (sport, rekreacja, rozrywka).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Odpowiadając na pytanie nr 4, ok. 25% mieszkańców biorących udział w ankiecie było zdania, że w gminie istnieje wiele możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, przeciwnie zdanie wobec tej opinii wyraziło 33% ankietowanych. Duża liczba osób – 28% ankietowanych wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”, a 13% w ogóle nie udzieliło na powyższe pytanie odpowiedzi.

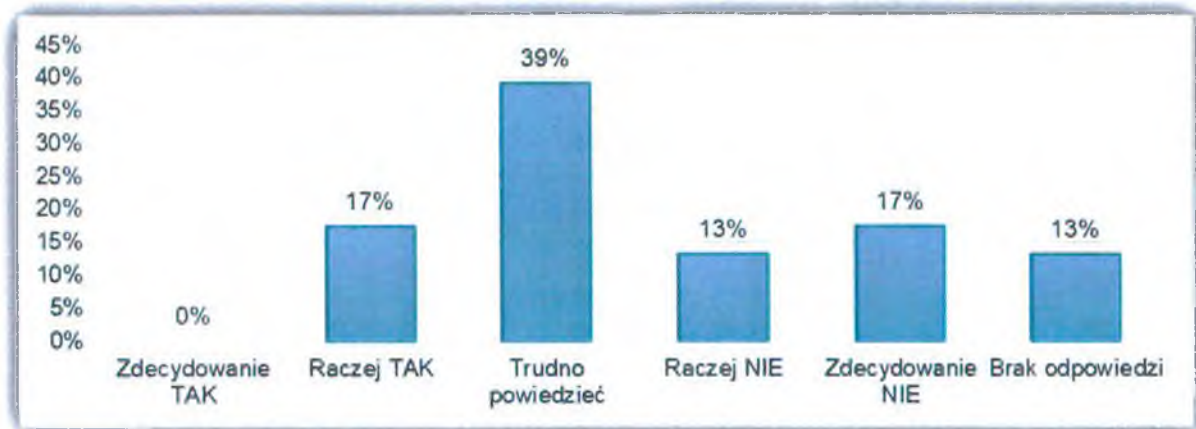
Wykres nr 5. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Moja gmina ma potencjał turystyczny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Większość ankietowanych (55%) uznało, iż Gmina Pawłosiów nie posiada potencjału turystycznego, a tylko 20% uczestników ankiety było odmiennego zdania, ponad 25% respondentów nie zajęło jednoznacznego stanowiska.

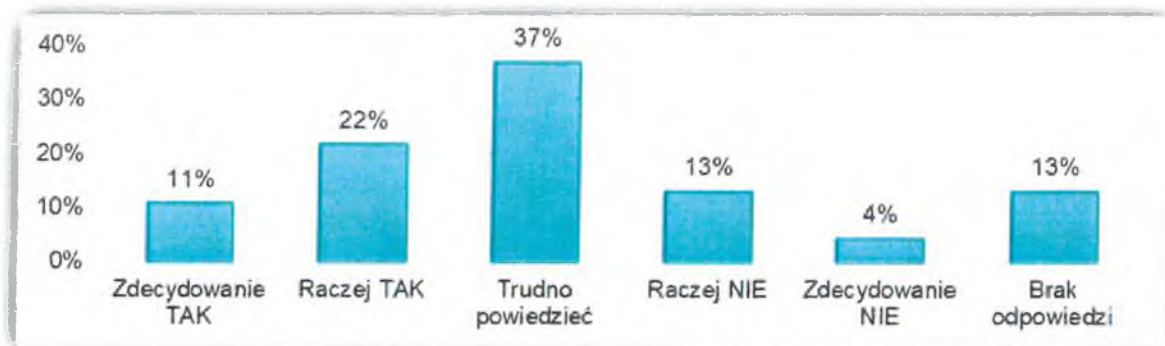
Wykres nr 6. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Oferta kulturalna dostępna w mojej gminie jest atrakcyjna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

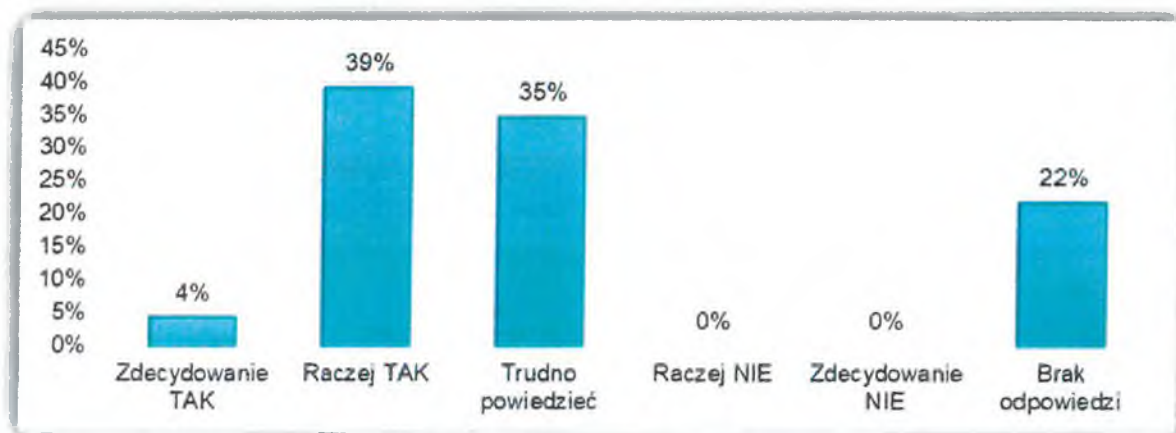
Mieszkańcy nie wyrazili pozytywnej opinii na temat oferty kulturalnej w Gminie Pawłosiów, zaledwie 17% ankietowanych oceniło ją jako atrakcyjną, natomiast 30% mieszkańców miało odmienne zdanie. Ponad połowa ankietowanych zaznaczyła odpowiedź „trudno powiedzieć” lub w ogóle nie udzieliło odpowiedzi.

Wykres nr 7. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

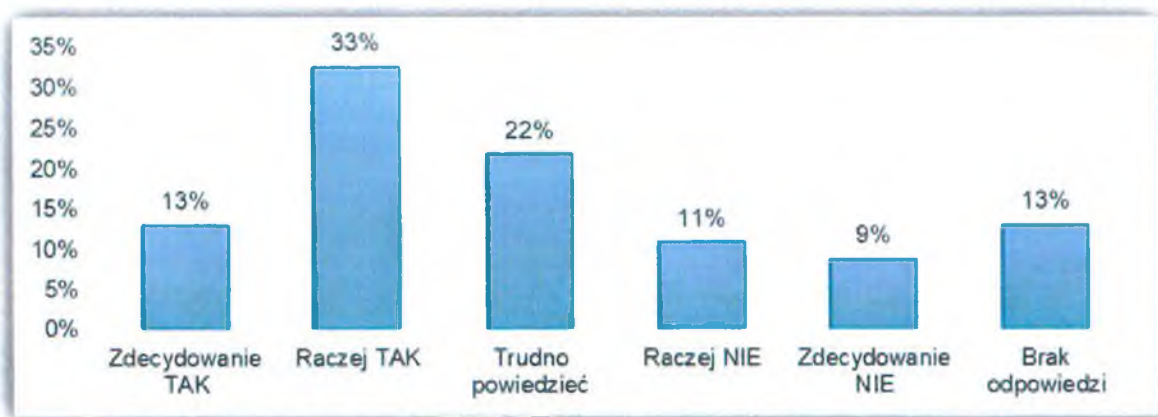
Wykres nr 8. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Ok. 1/3 ankietowanych wyraziła się pozytywnie odnośnie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy, 17% mieszkańców nie zgodziło się z tą opinią, a połowa respondentów nie zajęła jednoznacznego stanowiska lub nie udzieliła odpowiedzi. Jednocześnie 43% ankietowanych uznało, że gmina posiada dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej, przy braku osób o odmiennym stanowisku. Niemniej jednak aż 35% nie wyraziło jednoznacznej opinii w powyższej kwestii, a 22% w ogóle nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

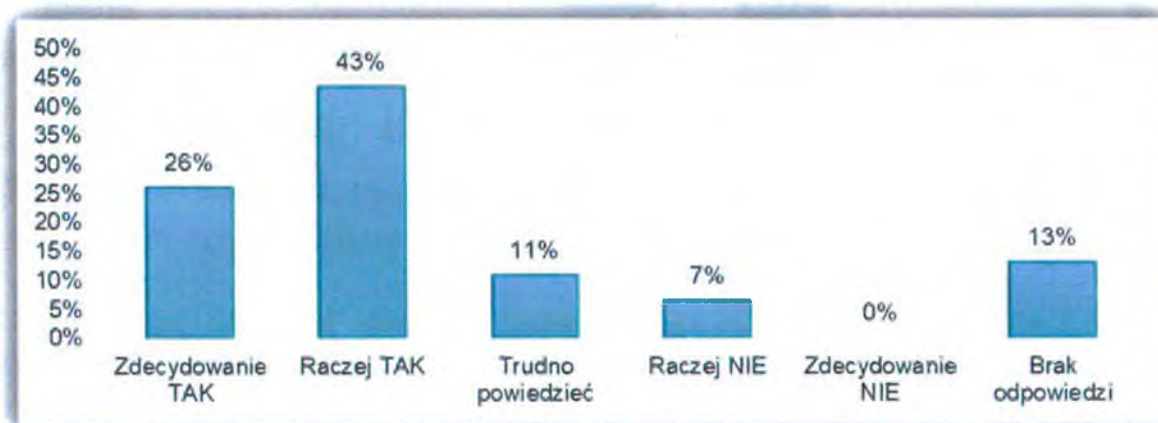
Wykres nr 9. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Stan sieci drogowej na terenie mojej gminy zapewnia bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną dla mieszkańców i przedsiębiorców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Stan sieci drogowej Gminy Pawłosiów został oceniony pozytywnie, aż 46% uważa, że zapewnia on bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną, 20% ankietowanych nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, natomiast pozostałe osoby wybrały odpowiedź „trudno powiedzieć” – 22% lub nie udzieliły jej wcale – 13%.

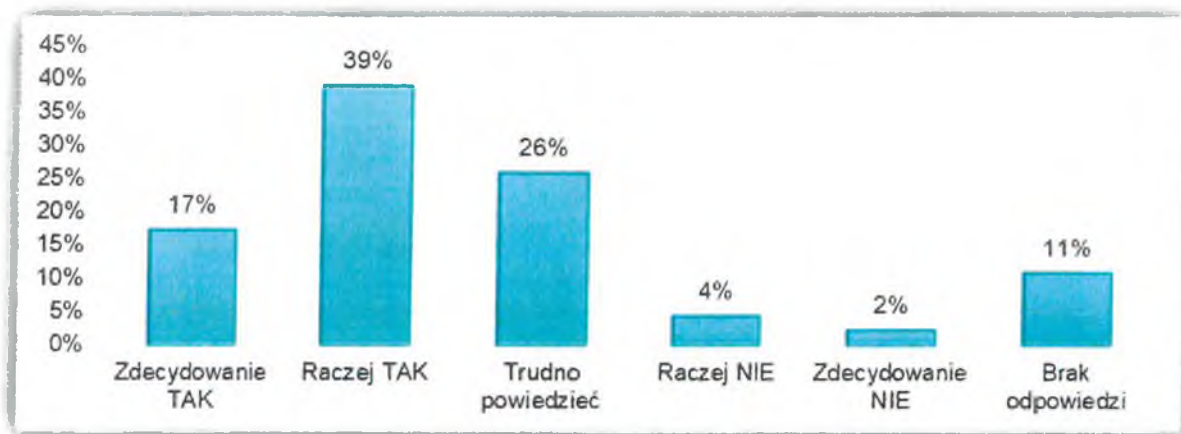
Wykres nr 10. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: System odbioru odpadów na terenie mojej gminy działa sprawnie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

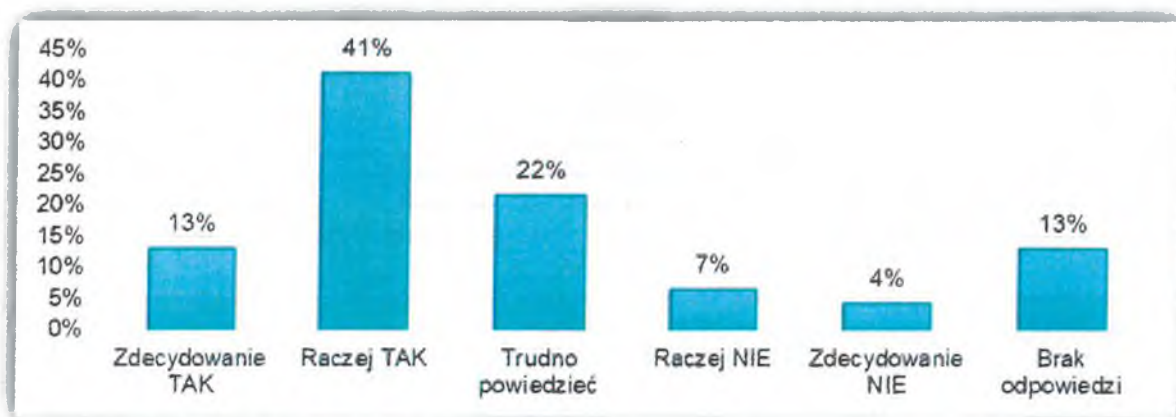
Według zdecydowanej większości – 69% mieszkańców gminy biorących udział w ankiecie, system odbioru odpadów działa sprawnie, tylko 7% było odmiennego zdania, a 11% nie określiła jednoznacznie swojego stanowiska. Pozostałe osoby – 13%, nie udzieliły na to pytanie odpowiedzi.

Wykres nr 11. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Sieć wodociągowa w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

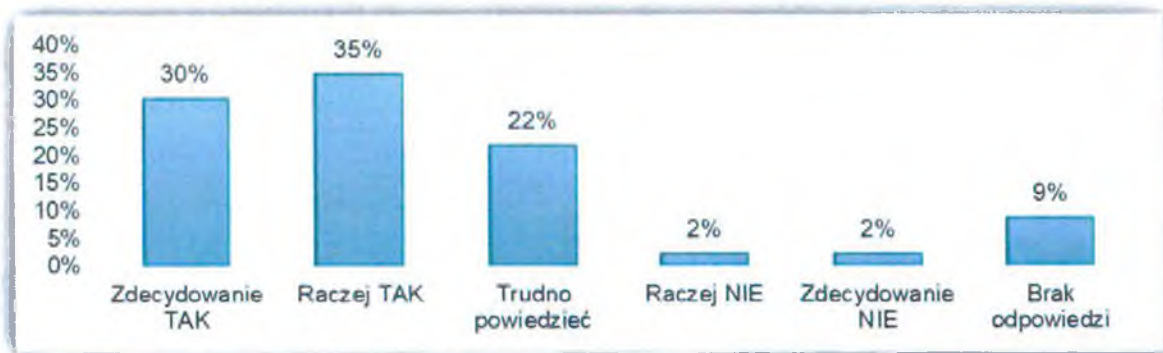
Wykres nr 12. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Sieć kanalizacyjna w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

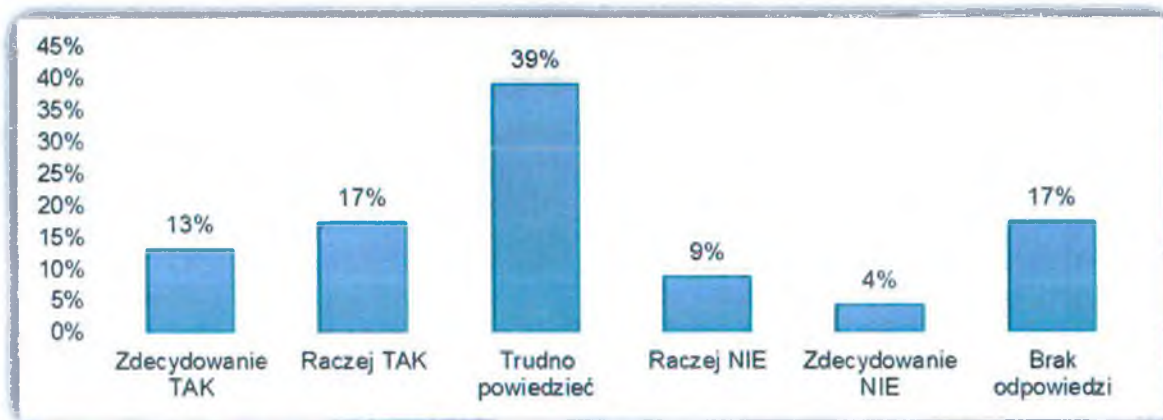
Większość ankietowanych (56%) uważało, że sieć wodociągowa na terenie gminy jest dobrze rozwinięta, tylko 6% nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, a 37% nie miało zdania lub nie udzieliło odpowiedzi. W przypadku sieci kanalizacyjnej – podobnie, 54% ankietowanych było zdania, że jest ona dobrze rozwinięta, a tylko 11% było odmiennego zdania, pozostałe osoby – 35% respondentów albo nie miało zdania albo w ogóle nie udzieliło odpowiedzi.

Wykres nr 13. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Przestrzeń na terenie mojej gminy jest estetyczna i uporządkowana.

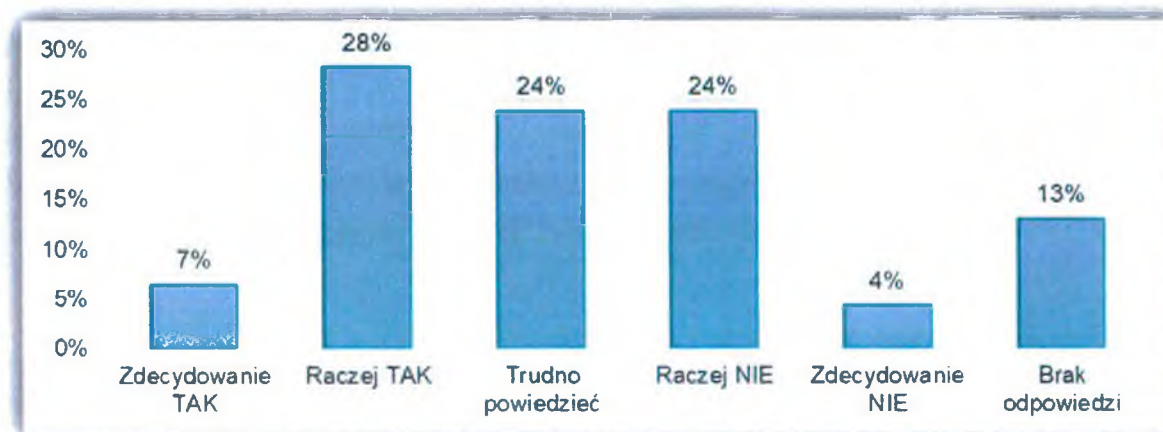
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres nr 14. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie przywiązuje się dużą wagę do ekologii i ochrony środowiska.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

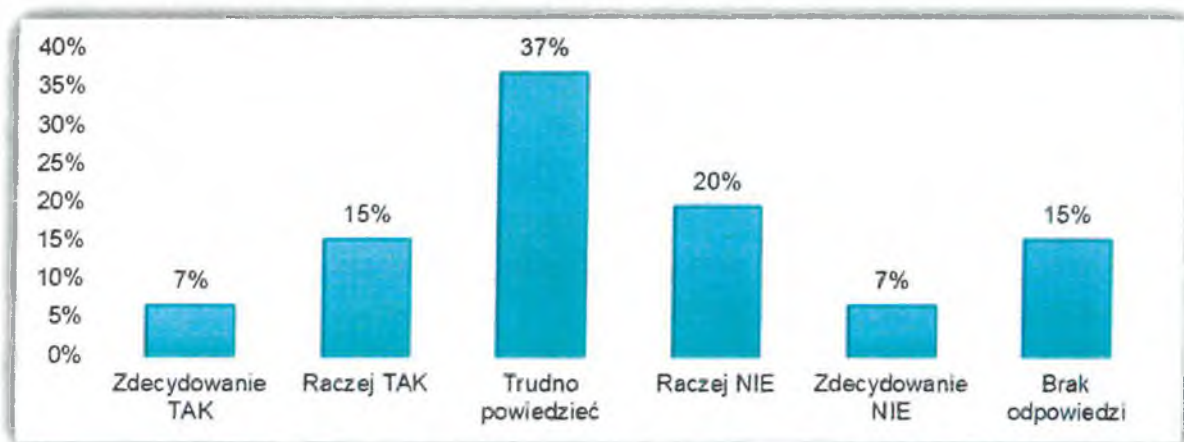
Wykres nr 15. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie jakość powietrza, którym oddychamy jest zadowalająca.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy Gminy Pawłosiów wypowiedzieli się pozytywnie w kwestii estetyki przestrzeni publicznej. Większość (65%) ankietowanych było zdania, że przestrzeń na terenie gminy jest estetyczna i uporządkowana, tylko 4% wyraziło odmienną opinię, 22% wybrało opcję „trudno powiedzieć”, a 9% nie udzieliło odpowiedzi. W kolejnym pytaniu 30% ankietowanych uznało, że w gminie dużą wagę przywiązuje się do ekologii i ochrony środowiska, aż 39% mieszkańców wybrało opcję „trudno powiedzieć”, 13% pytanych było zdania, że ochrona środowiska i ekologia nie jest traktowana z wystarczającą uwagą, natomiast 17% nie udzieliło odpowiedzi. Jeśli chodzi o jakość powietrza na terenie gminy 35% ankietowanych wypowiedziało się pozytywnie, natomiast odmiennego zdania było 28%.

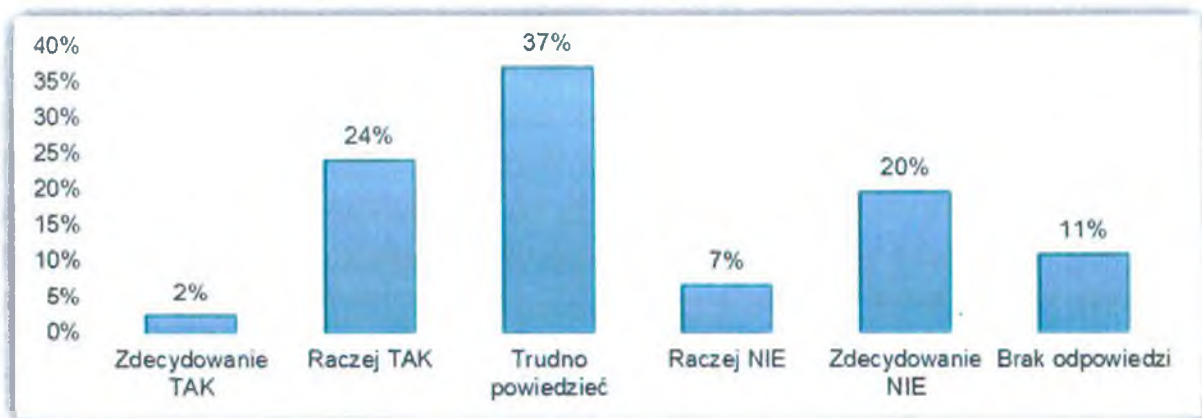
Wykres nr 16. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: W mojej gminie popularne jest korzystanie z odnawialnych źródeł energii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Popularność wykorzystania OZE na terenie gminy wysoko oceniło zaledwie 22% respondentów, przeciwnego zdania było 27%, a 37% za najbardziej adekwatną odpowiedź uznało „trudno powiedzieć”, odpowiedzi na to pytanie nie udzieliło 15% ankietowanych.

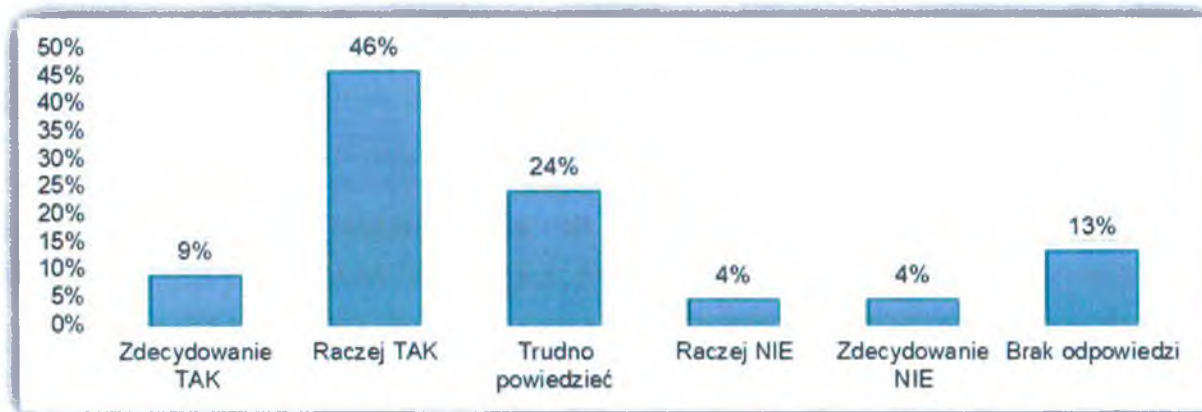
Wykres nr 17. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Organizacje społeczne na terenie mojej gminy działają aktywnie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy Gminy Pawłosiów wykazali się zróżnicowaną opinią jeśli chodzi o aktywność funkcjonujących na terenie gminy organizacji społecznych. Największa grupa ankietowanych (37%) zdecydowała się na wybór odpowiedzi „trudno powiedzieć”, 26% respondentów przyznało, że organizacje społeczne są aktywne, przeciwnego zdania było 27% ankietowanych, a 11% wcale nie udzieliło odpowiedzi.

Wykres nr 18. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów: Moja gmina jest bezpieczna.

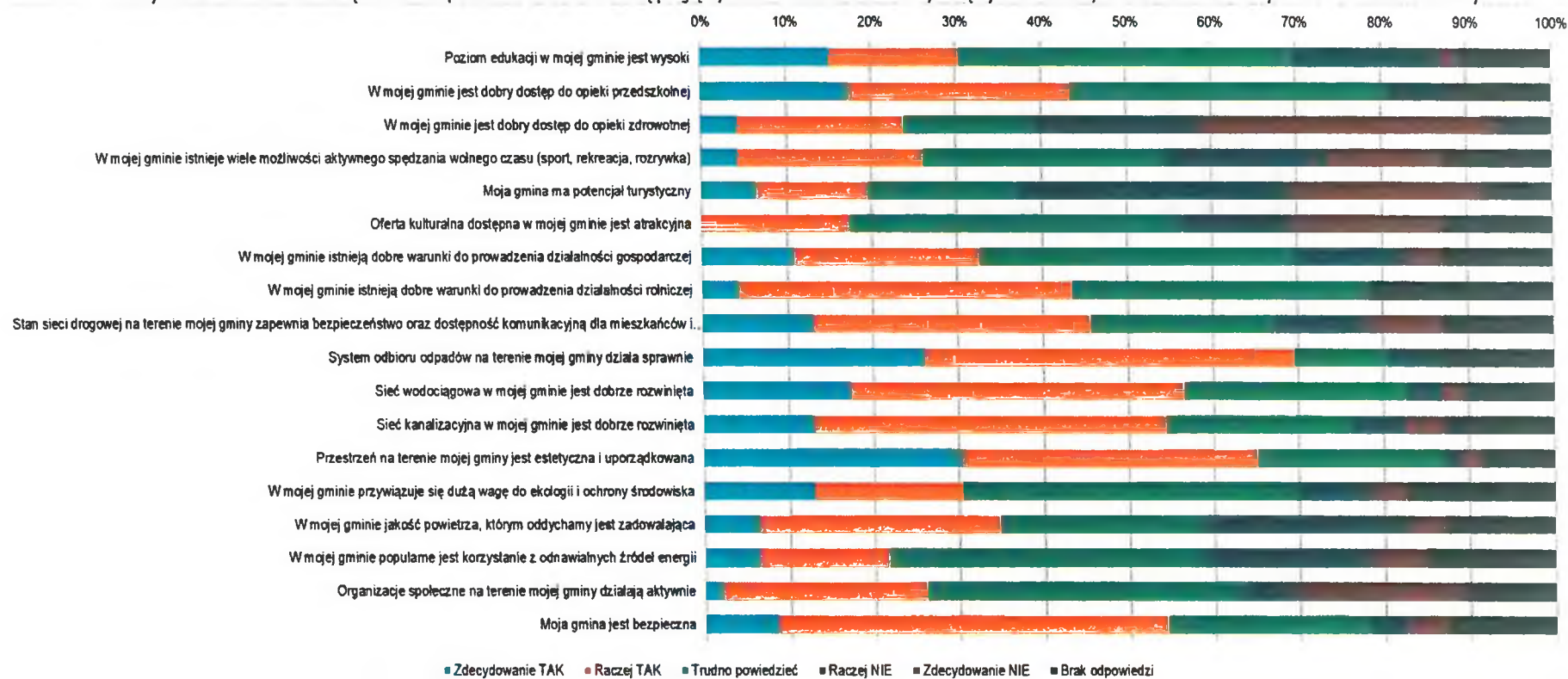

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Ponad połowa ankietowanych – 55%, wyraziła się pozytywnie na temat poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy, tylko 8% mieszkańców było odmiennego zdania, a pozostała część respondentów zaznaczyła odpowiedź „trudno powiedzieć” – 24% lub nie udzieliło odpowiedzi – 13%. Podsumowanie oceny mieszkańców poszczególnych obszarów działalności gminy przedstawiono na poniższym wykresie.

Za najlepiej rozwinięte obszary gminy zostały uznane: system odbioru odpadów, przestrzeń estetyczna i uporządkowana, sieć wodno-kanalizacyjna oraz bezpieczeństwo na terenie gminy – oceny pozytywne powyżej 50%. Anketowani mieszkańcy wskazali również na najbardziej problematyczne kwestie, nisko oceniając m.in. dostęp do opieki zdrowotnej, potencjał turystyczny oraz możliwości w zakresie spędzania wolnego czasu. Warto zwrócić uwagę także na obszary, w stosunku do których udzielono najwięcej odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Były to: poziom edukacji, dostęp do opieki przedszkolnej, oferta kulturalna oraz przywiązywanie wagi do ekologii i ochrony środowiska.

Wykres nr 19. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Pawłosiów – wykres skumulowany.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Kolejny obszar poddany opiniowaniu przez mieszkańców obejmował główne wyzwania rozwojowe (problematyczne) Gminy Pawłosiów. W formularzu ankiety wskazano 14 takich obszarów oraz dano możliwość dodawania własnych propozycji.

Wykres nr 20. Proszę wskazać główne wyzwania rozwojowe Gminy Pawłosiów.

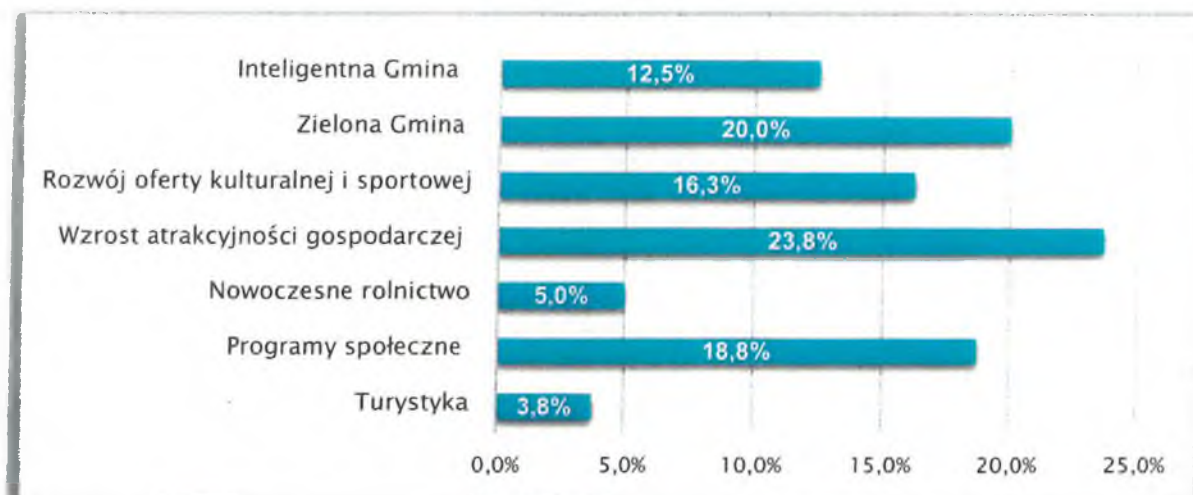

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Ze wszystkich odpowiedzi udzielonych przez ankietowanych jako główne wyzwanie rozwojowe mieszkańcy gminy zidentyfikowali odpływ młodych mieszkańców do większych miast i za granicę (61%). Na kolejnych miejscach znalazły się: niewystarczająco rozwinięta baza sportowa (33%), niska aktywność społeczna mieszkańców i brak inicjatyw, a także bezrobocie (po 28%), zły stan infrastruktury drogowej (24%). Najmniej poważnymi wyzwaniami okazały się być niska konkurencyjność oferty turystycznej (2%) oraz przestępczość (0%). Na uwagę zasługują również takie pozycje, jak: niskie zastosowanie odnawialnych źródeł energii (17%), niska jakość powietrza (15%) oraz niezadawalająca oferta kulturalna (15%). Poza ww. wariantami, ankietowani, jako inne wyzwania rozwojowe wskazywali również: brak terenów pod zabudowę mieszkalną i przemysłową, brak ciekawej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

W dalszej części ankiety poproszono mieszkańców o wskazanie głównych kierunków rozwojowych Gminy Pawłosiów. Instrukcja ankiety zakładała możliwość wyboru 2 obszarów z listy lub wskazanie własnych.

Wykres nr 21. Jaki powinien być główny kierunek rozwoju Gminy Pawłosiów?

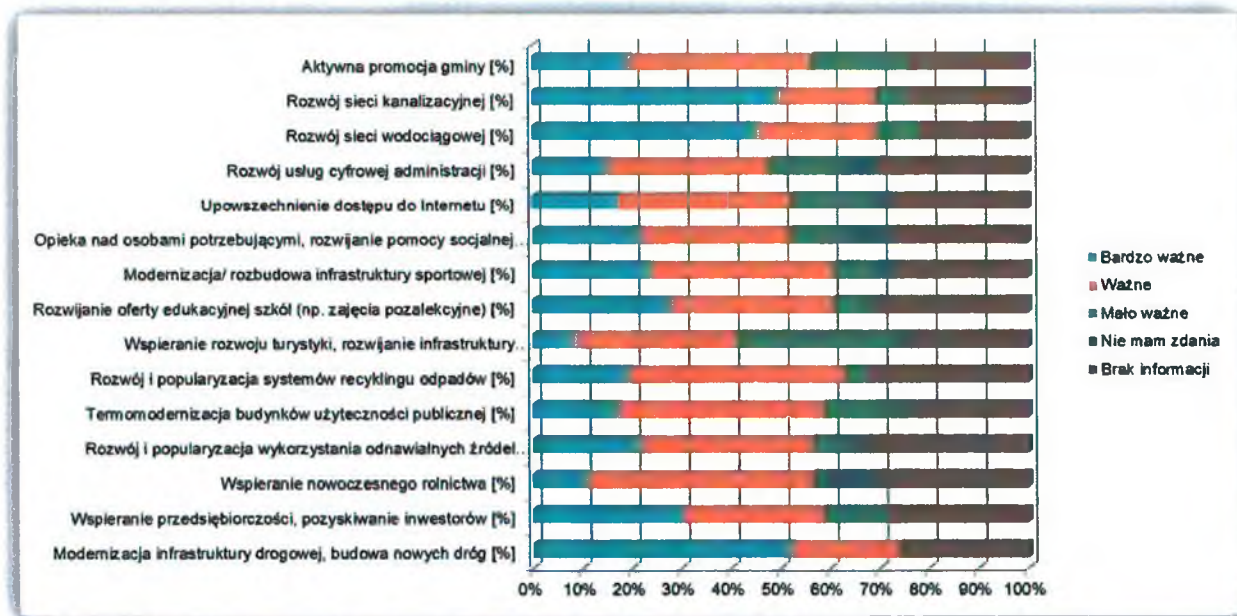
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

W opinii mieszkańców najważniejsza jest gospodarka lokalna rozwijana w oparciu o pozyskiwanie inwestorów oraz podnoszenie atrakcyjności gospodarczej gminy (blisko 24% wszystkich odpowiedzi). Kolejne trzy istotne kierunki rozwojowe to „Zielona Gmina” (20%; czyste powietrze, zapobieganie powstawaniu odpadów, zero-emisyjna infrastruktura), programy społeczne (blisko 19%) oraz oferta kulturalna i sportowa (16%). Warto jednocześnie zaznaczyć, że zestaw kierunków określonych wspólnym mianem „Inteligentna Gmina” (szerokopasmowy Internet, usługi cyfrowe, e-kompetencje mieszkańców, praca zdalna) pomimo, że jest stosunkowo nowym zagadnieniem zyskał ponad 12% i znacząco wyprzedził obszar związany z rolnictwem oraz turystyką.

W ramach ostatniego pytania poproszono mieszkańców o wskazanie priorytetów działań, niezbędnych do uwzględnienia w Strategii. Przedstawione na poniższym wykresie wyniki ankiet wskazują, że najważniejsze działania, które powinny zostać podjęte dla rozwoju gminy to modernizacja infrastruktury drogowej, rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej, wspieranie przedsiębiorczości, w tym także pozyskiwanie nowych inwestorów oraz rozwijanie oferty edukacyjnej szkół (np. zajęcia pozalekcyjne). W dalszej kolejności, jako bardzo ważne działania uznano modernizację i rozbudowę infrastruktury sportowej, rozwój i popularyzację wykorzystania odnawialnych źródeł energii, opiekę nad osobami potrzebującymi, w tym rozwijanie pomocy socjalnej, rozwój i popularyzację systemów recyklingu odpadów oraz aktywną promocję gminy. Według opinii mieszkańców mniej ważnymi sprawami są te, które dotyczą termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, upowszechnienia dostępu do Internetu oraz rozwoju usług cyfrowej administracji. Najmniej potrzeb zauważono w związku ze wsparciem nowoczesnego

rolnictwa, wsparciem na rzecz rozwoju turystyki, w tym rozwijaniem infrastruktury turystycznej.

Wykres nr 22. Jakie działania należy podejmować dla rozwoju Gminy Pawłosiów?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Dodatkowo ankietowani wskazali na inne niż zasugerowane działania, w celu poprawy jakości życia na terenie gminy. Wśród odpowiedzi znalazły się m.in.: rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego, uatrakcyjnienie oferty spędzania czasu wolnego.

Załącznik nr 2. Raport z diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Pawłosiów

Niniejszy raport obejmuje diagnozę społeczno-gospodarczą gminy w podziale na dwa główne obszary strategiczne, tj.:

- I. Kapitał ludzki i społeczny,
- II. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska.

Badanie zostało przeprowadzone w ujęciu przestrzenno-tematycznym. Miało charakter dynamiczny i porównawczy odnośnie kluczowych dla rozwoju gminy obszarów. Na jego potrzeby wykorzystano statystykę publiczną oraz dostępne opracowania analityczne. Celem raportu była identyfikacja procesów zachodzących na terenie Gminy Pawłosiów, wskazanie jej problemów i potrzeb rozwojowych, a także charakterystyka potencjału odnośnie planowanych priorytetów i działań w ramach kolejnej perspektywy finansowej UE.

I. Obszar tematyczny – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

W ramach pierwszego obszaru tematycznego dokonano analizy zasobów oraz jakości kapitału ludzkiego i społecznego. Ich poziom determinuje możliwości rozwoju zawodowego i społecznego, stymuluje kształcenie, innowacyjność oraz zapewnia poczucie opieki i więzi ze społecznością lokalną.

Priorytet I.1 Edukacja

Na terenie Gminy Pawłosiów funkcjonują następujące placówki szkolno-oświatowe:

- Zespół Szkół w Pawłosiu, w skład którego wchodzi: ośmioletnia Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza z oddziałem przedszkolnym; trzyletnia Filialna Szkoła Podstawowa z oddziałem przedszkolnym w Kidałowicach; Publiczne Przedszkole w Pawłosiu;
- Szkoła Podstawowa im. ks. J. Radochońskiego z oddziałem przedszkolnym w Wierzbnej oraz Filialną Szkołą Podstawową z oddziałem przedszkolnym w Tywoni i Filialną Szkołą Podstawową z oddziałem przedszkolnym w Ożańsku;
- Szkoła Podstawowa im. Ignacego Łukasiewicza z oddziałem przedszkolnym w Cieszacinie Wielkim.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych, w tym w oddziałach szkolnych i przedszkolnych utrzymuje się w ostatnich latach na porównywalnym poziomie (ok. 600 uczniów).

W roku szkolnym 2020/21 do szkół podstawowych, w tym oddziałów przedszkolnych na terenie gminy uczęszczało 606 uczniów, w tym do 32 oddziałów szkolnych 438 uczniów oraz do 11 grup przedszkolnych 168 dzieci. W placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Pawłosiów w roku szkolnym 2020/21 pracowało 95 nauczycieli (zatrudnionych łącznie na 76,8 etatu).

Tabela nr 1. Liczba uczniów szkół gminnych, rok szkolny 2020/21

Lp.	Placówka oświatowa	Liczba uczniów ogółem	w tym w oddziałach przedszkolnych	w tym w oddziałach szkolnych
1	Szkoła Podstawowa w Cieszacinie Wielkim	169	37	132
2	Szkoła Podstawowa w Wierzbnej	233	66	167
3	Zespół Szkół oraz Przedszkole Publiczne w Pawłosiowie,	204	65	139
4	Razem	606	168	438

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Miernikiem, jakości nauczania w szkołach są wyniki egzaminów ósmoklasisty. W tabeli poniżej podano średnie wyniki punktowe z egzaminu w roku szkolnym 2020/2021.

Tabela nr 2. Średnie wyniki punktowe ósmoklasistów, 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Język polski (%)	Matematyka (%)	Język angielski (%)
1	Pawłosiów	60	39	64
2	Cieszacin Wielki	57	45	61
3	Wierzbna	61	36	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CKE w Krakowie.

Pawłosiów na tle innych ośrodków

Wyniki przeprowadzonych egzaminów ósmoklasisty są zbliżone do średniej dla powiatu jarosławskiego i mniej korzystne w porównaniu do średniej dla województwa (tabela nr 3).

Największe odchylenie widoczne jest w wynikach egzaminu z matematyki, a następnie z języka angielskiego.

Poprawa efektywności nauczania wiąże się m.in. z dostępnością do dobrze wyposażonych pracowni tematycznych oraz możliwością stworzenia oferty zajęć pozalekcyjnych wyrównawczych. Swoje pasje powinni również rozwijać uczniowie ze szczególnymi uzdolnieniami.

Gmina Pawłosiów w 2020 roku przeznaczyła 24% ogółu wydatków budżetowych na oświatę i wychowanie, co stanowi drugą co do wielkości część wszystkich wydatków gminy.

Znaczna część budżetu przeznaczana jest na pokrycie kosztów funkcjonowania placówek oświatowych. Na bieżąco realizowane są działania zmierzające do poprawy bazy lokalowej, w tym: wyposażenia w sprzęt szkolny i pomoce dydaktyczne.

Tabela nr 3. Uśrednione wyniki ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Język polski (%)	Matematyka (%)	Język angielski (%)
1	Pawłosiów	59	40	61
2	Wiązownica	59	43	62
3	Laszki	52	42	49
4	Pruchnik	51	37	48
5	Województwo podkarpackie	62	49	65
6	Powiat jarosławski	58	44	60
7	M. Jarosław	62	49	69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CKE w Krakowie.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie edukacji

- Niezadawalający stan techniczny oraz wyposażenie infrastruktury części placówek oświatowych – Modernizacja bazy oświatowej oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i meble;
- Ograniczenia w zakresie szkolnej oferty programowej – Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży.

Priorytet I.2. Aktywizacja społeczna

Na terenie Gminy Pawłosiów funkcjonuje około 20 organizacji pozarządowych. Są to głównie podmioty działające wśród lokalnej społeczności, przyczyniające się do jej aktywizacji i integracji. Na szczególną uwagę zasługują organizacje krzewiące lokalny folklor, obrzędy, zwyczaje:

- Stowarzyszenie Kobiety na rzecz odnowy tradycji i obyczajów, Wierzbna;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Tywonia, Tywonia;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Maleniska, Maleniska;
- Stowarzyszenie Folklorystyczne „Pawłosiowianie”, Pawłosiów;
- Stowarzyszenie Miłośników Cieszacina Małego, Cieszacin Mały;
- Stowarzyszenie mieszkańców wsi Szczytna „Młodzi kreatywni”, Szczytna;
- Stowarzyszenie Kreatywnych Mieszkańców Ożańska na Rzecz Jego Rozwoju i Promocji, Ożańsk;
- Fundacja Rozwoju Obszarów Wiejskich w Pawłosiu, Pawłosiów;
- Stowarzyszenie – Zespół Pieśni i Tańca Pawłosiów, Pawłosiów;
- Stowarzyszenie Zespół Pieśni Biesiadnej Wierzbianie;
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Z tradycją w nowoczesność”.

Na terenie gminy funkcjonują organizacje sportowe, w szczególności: Klub Sportowy Czarni Pawłosiów, Ludowy Klub Sportowy "ISKRA" Cieszacin Wielki, Klub Sportowy Victoria Kidałowice, Ludowy Klub Sportowy Błękitni Wierzbna.

Instytucją podejmującą działania związane z pobudzaniem społecznej aktywności w gminie jest również Gminny Ośrodek Pomocy w Pawłosiowie. Jego zadaniem jest m.in. inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych, inicjowanie nowych form udzielania pomocy oraz współuczestniczenie w opracowywaniu, wdrażaniu i rozwijaniu programów mających na celu podniesienie jakości życia.

Na terenie gminy działają również Koła Gospodyń Wiejskich z Cieszacina Małego, Cieszacina Wielkiego, Malenisk, Ożańska, Pawłosiowa, Szczytnej, Tywoni oraz Wierzbnej, które zrzeszają łącznie ponad 150 osób. W ramach swoich działań organizują szkolenia, pokazy i kursy o różnorodnej tematyce, m.in.: pieczenia, gotowania, rękodzieła. W skład organizacji wchodzi osoby o różnym statusie zawodowym.

Na terenie gminy brakuje organizacji z ofertą skierowaną do seniorów.

W obrębie gminy funkcjonuje siedem jednostek ochotniczych straży pożarnych w miejscowościach: Pawłosiów, Cieszacin Wielki, Ożańsk, Tywonia, Kidałowice, Wierzbna, Cieszacinie Mały. Ich działalność nie ogranicza się do uczestnictwa w akcjach ratowniczych. Druhowie biorą udział w uroczystościach religijnych i patriotycznych oraz organizacji festynów, dożynek.

W latach 2014–2020 w gminie przeprowadzono wiele inwestycji mających na celu poprawę jakości życia i wzmocnienie intergracji społecznej mieszkańców, m.in:

- we sołectwie Ożańsk utworzono strefę rekreacji– zbudowano altanę z girlem, zamontowano ławy, stoły, stojaki na rowery);
- przeprowadzono remont pomieszczeń zaplecza kuchennego wraz z korytarzem budynku remizo–światlicy w Cieszacinie Małym;
- wyposażono zaplecze kuchenne w Domu Kultury w Maleniskach, Centrum Kultury w Cieszacinie Wielkim oraz Domu Kultury w Wierzbnej;
- przeprowadzono modernizację placu zabaw w Tywoni;
- dokonano zakupu mobilnej sceny plenerowej w Pawłosiowie.

Pomimo wielu inwestycji związanych z infrastrukturą społeczną, nadal istnieją potrzeby w zakresie przeprowadzenia prac modernizacyjnych, w tym m.in.: remont i doposażenie świetlic wiejskich oraz sal w obrębie remiz strażackich.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie aktywizacji społecznej

- Brak klubu/domu seniora – Utworzenie miejsca sprzyjającego aktywizacji i integracji osób starszych;

- Ograniczenia w zakresie stanu infrastruktury przeznaczonej na potrzeby aktywizacji społecznej mieszkańców – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności;
- Mała skala integracji społecznej mieszkańców gminy – Organizacja i promowanie inicjatyw/wydarzeń sprzyjających umocnieniu więzi społecznych.

Priorytet I.3. Rolnictwo

Sektor rolny i działalność rolnicza ma istotne znaczenie dla dużej części mieszkańców gminy. Gmina charakteryzuje się znacznym arealem rolnym oraz niewielkim stopniem zalesienia. Lasy występują w dwu skupiskach – w południowej części gminy (między wsiami Pawłosiów i Cieszacin Wielki) oraz w południowo – wschodniej części (poniżej wsi Kidałowice). Są to lasy państwowe administrowane przez nadleśnictwo Kańczuga.

Z ogólnej powierzchni 4 740 ha gruntów, użytki rolne stanowią 3 904 ha w tym: grunty orne: 3 039 ha, pastwiska i łąki: 496 ha, sady: 153 ha, grunty leśne: 435 ha.

Na terenie gminy występują gleby klasy I – III. Stanowią one ok. 96% ogółu gruntów ornych gminy. Gleby klasy IV, V, VI stanowią tylko niewielkie enklawy w otoczeniu gleb najwyższych klas. Lokalne rolnictwo cechuje niski poziom towarowości oraz znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Niewielu rolników z terenu gminy prowadzi nowoczesne, dobrze prosperujące, wyspecjalizowane gospodarstwa. Zdecydowana większość to drobne gospodarstwa o niewielkich dochodach z działalności rolniczej bądź „produkujące” na własne potrzeby.

Z informacji uzyskanych z Referatu Finansowego wynika, że na koniec grudnia 2020 r. w gminie funkcjonowało 1044 gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha z czego tylko 26 to gospodarstwa prowadzące działalność na areale pomiędzy 10 a 50 ha. Tylko w jednym przypadku możemy mówić o bardzo dużym gospodarstwie (powyżej 50 ha).

Dominującym profilem działalności w gospodarstwach rolnych Gminy Pawłosiów jest produkcja roślinna.

Problemy i potrzeby rozwojowe w zakresie rolnictwa

- Niska jakość infrastruktury niezbędnej do zapewnienia konkurencyjności produkcji rolnej – Tworzenie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi nowoczesnego rolnictwa (drogi dojazdowe, melioracje, itp.),
- Brak współpracy producentów rolnych w kierunku wspólnego wykorzystania szans rozwojowych rolnictwa – Stymulowanie współpracy gospodarstw rolnych, tworzenie sieci producenckich,
- Niski udział produkcji rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego – Wsparcie rozwoju i promocja rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego,
- Brak rozpoznawalności produktów lokalnych wśród potencjalnych odbiorców – Wsparcie tworzenia i promocji marki produktów lokalnych.

Priorytet I.4. Kultura, turystyka i sport

Kultura

Za realizację zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie gminy odpowiadają przede wszystkim gminne instytucje kultury, w tym Gminny Ośrodek Kultury w Pawłosiowie oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Pawłosiowie.

Podstawowym celem działania Gminnego Ośrodka Kultury w Pawłosiowie jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców gminy, upowszechnianie i promocja kultury w gminie oraz promowanie swoich osiągnięć na zewnątrz. Realizowane zadania mają na celu stworzenie jak najlepszych warunków do harmonijnego i wszechstronnego rozwoju mieszkańców poprzez ustawiczną edukację kulturalną, kształtującą nawyki odbiorcy w sferze kulturalnej.

Pozostała infrastruktura kultury w gminie to:

Remizo – świetlica w Cieszacinie Małym,

Centrum Kultury w Cieszacinie Wielkim,

Dom Kultury w Kidałowicach,

Dom Kultury w Maleniskach,

Centrum Kultury w Ożańsku,

Świetlica w Pawłosiowie,

Dom Kultury w Wierzbnej,

Świetlica w Szczytnej.

W placówkach znajdują się pracownie, świetlice, sale taneczne, sale prób dla zespołów, zaplecza kuchenne.

Sztandarowymi imprezami o charakterze ponadlokalnym organizowanymi przez ośrodek kultury są: Regionalny Przegląd Kolęd i Pastorałek Pogranicza Nadsańskiego oraz Regionalny Przegląd Kapel Ludowych.

Jednocześnie na terenie gminy organizowane są cyklicznie:

Dni Gminy Pawłosiów, Dożynki Gminne, Dzień Dziecka, Koncert Pieśni Maryjnych i Patriotycznych, Święto Lotników.

Na terenie gminy działa Biblioteka Publiczna, wraz z filiami w Cieszacinie Wielkim i w Wierzbnej. Biblioteka dysponuje księgozbiorem, który w 2020 r. przekroczył 21 tys. woluminów. Niestety pomimo systematycznego zwiększania księgozbioru, liczba czytelników na przestrzeni ostatnich 5 lat znacząco spadała. W 2020 r. na 1000 mieszkańców przypadało 45 czytelników, podczas gdy rok wcześniej 48, a w 2016 r. 88.

Wykres nr 1. Liczba czytelników w ciągu roku, 2017–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Biblioteka prowadzi liczne działania umożliwiające jak najszerszy dostęp do swoich zbiorów. Siedziba jednostki znajduje się w budynku dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Inną formą zwiększania dostępności jest możliwość zamawiania książek przez telefon i dostarczanie ich czytelnikom przez bibliotekarkę.

Biblioteka prowadzi działalność w zakresie promocji czytelnictwa, organizuje lekcje biblioteczne, zajęcia edukacyjne, konkursy, spotkania z grą planszową oraz wycieczki.

Zabytki

Niewątpliwie najwartościowszą grupę obiektów zabytkowych na terenie gminy stanowią dawne założenia rezydencjonalne. Do najlepiej zachowanych należą zespoły dworsko-parkowe w Pawłosiowie, Cieszacinie Wielkim, Ożańsku i Cieszacinie Małym, gdzie zachowały się parki oraz dwory (w większości nieużytkowane bądź silnie przekształcone).

Charakterystycznym elementem krajobrazu ziemi pawłosiowskiej są przydrożne kapliczki. Najstarsza z nich datowana na XVII wiek zachowała się w Pawłosiowie.

W gminnym rejestrze zabytków oprócz cennych zabudowań dworskich i kapliczek znajduje się prawie 200 obiektów. Są to przede wszystkim budynki prywatne.

Na terenie Gminy Pawłosiów zaledwie pięć obiektów objętych zostało prawnymi formami ochrony, w postaci wpisu do rejestru zabytków z czego trzy obiekty to zabytki nieruchome, a dwa to zabytki archeologiczne. Żaden zabytek nie jest chroniony przez uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego oraz ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Tabela nr 4. Najważniejsze zabytki z terenu Gminy Pawłosiów

Lp.	Nazwa i lokalizacja obiektu
1.	Zespół Dworski – Cieszacin Wielki
2.	Park Dworski, Ożańsk
3.	Zespół Dworski – Pawłosiów
4.	Stanowisko archeologiczne, Osada średniowieczna – Wierzbna
5.	Stanowisko archeologiczne, Osada z okresu wpływów rzymskich – Wierzbna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pawłosiów.

Zespół dworski w Cieszacinie Wielkim. Jest to założenie usytuowane w centralnej części miejscowości. Składa się z piętrowego, murowanego dworu oraz parku krajobrazowego.

Obecny dwór wzniesiony został w 1906 r. i pierwotnie stanowił pawilon przybudowany do obszernego, parterowego, drewnianego dworu zniszczonego w czasie wojny lub krótko po jej zakończeniu. Jest to niewielki, wzniesiony na rzucie kwadratu, dwukondygnacyjny budynek, z malowniczą basztą w narożu. Elewacje posiadają bogaty wystrój architektoniczny w postaci gzymsów, opasek okiennych oraz wieńczących całość krenelaży. W 1944 r. majątek upaństwowiono. W 1960 r. istniejący budynek zaadaptowano na szkołę podstawową. Od lat osiemdziesiątych XX w. obiekt pozostaje niezagospodarowany.

Park dworski w Ożańsku to założenie usytuowane w północnej części miejscowości na łagodnym, opadającym ku wschodowi stoku. Składa się ono z krajobrazowego parku, kapliczki oraz całkowicie przebudowanego dworu wzniesionego w 1936 r., otaczającego park muru, oraz dwóch budynków gospodarczych.

Zespół dworski w Pawłosiu został założony w XVII w. W obrębie zespołu zachowała się ozdobna oficyna/dwór, połączone ze sobą budynki opisywane jako wozownia, ujeżdżalnia i stajnia, które w okresie powojennym zostały przebudowane na cele szkoły, spichlerz. W parku zlokalizowana jest ponadto murowana kapliczka oraz figura Marki Bożej, a na podjeździe kamienny herb Siemieńskich. Istnieją również fragmenty murowanego ogrodzenia oraz brama.

Na terenie zespołu obecnie funkcje Centrum Integracji Społecznej w Pawłosiu).

Pawłosiów na tle innych ośrodków – kultura

Udział procentowy wydatków na kulturę w ramach budżetu Gminy Pawłosiów przyjmuje wartość porównywalną względem sąsiednich gmin oraz powiatu jarosławskiego.

Tabela nr 5. Wydatki budżetów jednostek terytorialnych na kulturę w 2020 r.

Wyszczególnienie	Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego w wydatkach ogółem [%]
Pawłosiów	1,1
Wiązownica	1,5
Laszki	0,6
Pruchnik	1,9
Woj. Podkarpackie	2,6
Powiat jarosławski	1,7
M. Jarosław	3,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Porównując jednak liczbę wydarzeń zorganizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w 2020 r. i gminy sąsiednie obserwujemy większe zróżnicowanie.

Tabela nr 6. Działalność ośrodków kultury w 2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury	Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury	Średnia liczba osób na imprezę
Pawłosiów	11	659	60
Wiązownica	7	443	63
Laszki	–	–	–
Pruchnik	64	5 136	80
Woj. Podkarpackie	5 714	604 710	106
Powiat jarosławski	298	20 769	70
M. Jarosław	126	8 260	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W porównaniu z wybranymi ośrodkami Gmina Pawłosiów charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem wielkości księgozbiorów na 1 000 mieszkańców, jednakże znacznie słabiej wypada w przypadku wskaźnika liczby czytelników na 1000 mieszkańców.

Tabela nr 7. Czytelnictwo w 2020 r.

Wyszczególnienie	Księgozbiór na 1000 ludności [wol.]	Czytelnicy na 1000 ludności [os.]
Pawłosiów	2 506,9	45
Wiązownica	2 087,6	181
Laszki	3 523,1	52
Pruchnik	2 031,5	38
Woj. Podkarpackie	3 958,6	129
Powiat jarosławski	2 582,2	90
M. Jarosław	2 430,7	184

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Turystyka

Gmina Pawłosiów to dobre miejsce do wypoczynku dla osób ceniących spokój i kontakt z naturą. Główne atrakcje to spacery po lasach, przejeżdżki rowerowe oraz zwiedzanie okolicznych miejscowości.

Według danych GUS na terenie Gminy Pawłosiów w 2020 r. działały 2 turystyczne obiekty noclegowe całoroczne oferujące 39 miejsc noclegowych.

Tabela nr 8. Baza noclegowa, 2016–2020

Rok	Obiekty ogółem	Obiekty całoroczne	Miejsca noclegowe ogółem	Miejsca noclegowe całoroczne
2016	2	2	41	41
2017	2	2	40	40
2018	2	2	40	39
2019	2	2	39	39
2020	2	2	39	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Bazę noclegową w 2020 r., stanowiły obiekty noclegowe krótkotrwałego zakwaterowania – (pokoje gościnne i obiekty agroturystyczne). Jeden z obiektów posiadał boisko do siatkówki/koszykówki oraz wypożyczalnię sprzętu turystycznego (np. rowery, nordic walking, narty, łyżwy, rolki).

Pomimo przygranicznego położenia i przebiegu przez teren gminy drogi międzynarodowej, znaczenie turystyki krajowej i zagranicznej w gminie jest niewielkie.

Liczba obiektów i miejsc noclegowych w 2020 r. w porównaniu do wybranych ośrodków oraz na tle powiatu i województwa została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela nr 9. Baza noclegowa w wybranych ośrodkach w 2020 r.

Wyszczególnienie	Obiekty ogółem	Miejsca noclegowe ogółem
Pawłosiów	2	39
Wiązownica	7	424
Laszki	–	–
Pruchnik	2	20
Woj. Podkarpackie	609	31 723
Powiat jarosławski	23	1 133
M. Jarosław	12	664

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Baza noclegowa Pawłosiowa jest niewielka, typowa dla miejscowości o zbliżonej charakterystyce, znacznie ustępuje w tym zakresie Gminie Wiązownica położonej po przeciwnej, północnej stronie Jarosławia.

Sport

Na terenie Gminy Pawłosiów działa łącznie pięć klubów sportowych. Z ofert klubów w 2020 roku korzystało łącznie ponad 160 osób (dzieci, młodzież i dorośli).

Tabela nr 10. Kluby sportowe w Gminie Pawłosiów w 2020 r.

Piłkarskie kluby sportowe	
1.	KS Czarni Pawłosiów
2.	KS Victoria Kidałowice
3.	LKS "ISKRA" Cieszacin Wielki
4.	LKS Błękitni Wierzbna
Siatkarskie kluby sportowe	
5.	MKS Wierzbna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pawłosiów.

Zadania gminy w zakresie kultury fizycznej realizują kluby sportowe, niejednokrotnie całkowicie dofinansowywane z budżetu gminy. Dzięki tym dotacjom, kluby mogły zakupić m.in. sprzęt sportowy, zatrudnić trenerów do prowadzenia zajęć, uczestniczyć w turniejach wyjazdowych.

Na terenie gminy funkcjonują boiska wielofunkcyjne (Maleniska, Tywonia, Wierzbna, Pawłosiów, Cieszacin Wielki), boiska do piłki nożnej (Ożańsk, Wierzbna, Cieszacin Wielki, Pawłosiów, Kidałowice) oraz 2 korty tenisowe (Wierzbna, Ożańsk). Wymieniona powyżej infrastruktura sportowa w 80% wymaga podjęcia działań naprawczo-modernizacyjnych.

W gminie działają również strefy aktywności tj. siłownie terenowe w Pawłosiowie, Wierzbnej, Maleniskach, Cieszacinie Wielkim, Widnej Górze, Tywoni.

Udział w propagowaniu sportu i zdrowego stylu życia mają również funkcjonujące na terenie gminy szkoły i stowarzyszenia, które organizują m.in. biegi, turnieje, pikniki.

Pawłosiów na tle innych ośrodków – sport

W porównaniu do wybranych samorządów wskaźnik ćwiczących w klubach sportowych na 1000 mieszkańców w Gminie Pawłosiów jest relatywnie niski zarówno względem sąsiednich gmin oraz średniej dla powiatu i województwa.

Tabela nr 11. Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 mieszkańców w 2020 r.

Wyszczególnienie	Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 mieszkańców [os.]
Pawłosiów	19,34
Wiązownica	37,55
Laszki	56,35
Pruchnik	40,92
Woj. Podkarpackie	31,31
Powiat jarosławski	33,20
M. Jarosław	25,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W podniesieniu atrakcyjności oferty sportowej gminy pomogłaby modernizacja istniejącej już infrastruktury – boisk, placów zabaw, jak również poszerzenie oferty np. poprzez wytyczenie tras pieszych, rowerowych.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinach – kultura, turystyka i sport

- Niski poziom czytelnictwa – Promocja i unowocześnienie instytucji bibliotecznych, przy wykorzystaniu technologii komputerowych;
- Niska frekwencja na imprezach organizowanych przez gminę – uatrakcyjnienie oraz promocja oferty kulturalnej w ramach organizowanych wydarzeń;
- Niedostatecznie dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna – Wspieranie rozbudowy i modernizacji infrastruktury turystycznej oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w promocji turystyki;
- Ograniczony zakres oferty sportowej – poszerzenie możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu poprzez m.in. wytyczenie tras pieszych – Nordic walking, tras rowerowych, szlaków tematycznych czy budowę skate parku.

II. Obszar tematyczny – INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA

Drugi obszar tematyczny jest skoncentrowany na infrastrukturze drogowej, energetycznej, komunalnej oraz planowaniu i rozwoju funkcjonalności przestrzennej gminy. Działania w obrębie niniejszego obszaru dotyczą głównie rozbudowy i modernizacji infrastruktury liniowej, w tym: sieci dróg, chodników, oświetlenia drogowego, sieci wodno-kanalizacyjnej, również infrastruktury komunalnej, m.in. rozbudowa cmentarza oraz inwestycji związanych z poprawą efektywności energetycznej i montażem instalacji OZE.

Priorytet II.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy

Dostępność komunikacyjna Gminy Pawłosiów opiera się na infrastrukturze drogowej. Na obszarze gminy występują następujące drogi publiczne:

- autostrada A4 relacji Jędrzychowice – Korczowa oraz droga krajowa nr 4 Zgorzelec – Korczwa, pozostające w zarządzie Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, o/Rzeszów;
- droga wojewódzka 880 Jarosław – Pruchnik, w zarządzie Województwa Podkarpackiego (Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich);
- drogi powiatowe w zarządzie Powiatu Jarosławskiego o łącznej długości 30,8 km;
- drogi gminne o łącznej długości 66,2 km, w zarządzie Wójta Gminy Pawłosiów.

Dostępna obecnie sieć dróg lokalnych zapewnia połączenie wszystkich sołectw z siedzibą gminy tj. Pawłosiowem oraz dojazd do innych ośrodków w powiecie jarosławskim i sąsiednich powiatów.

Szczególne znaczenie ma przebiegająca przez gminę autostrada A4, łącząca wschód z zachodem Europy. Korzyścią jest bardzo duża dostępność komunikacyjna gminy, z drugiej strony jej eksploatacja wywołuje niekorzystną presję na okoliczne środowisko naturalne.

Droga wojewódzka 880 Jarosław – Pruchnik na odcinku biegnącym przez Gminę Pawłosiów stanowi drogę o kategorii ruchu KR2 tj. nisko obciążona ruchem. Zgodnie z wynikami Generalnego Pomiaru Ruchu z 2015 r. średni dobowy ruch na odcinku Widna Górna – Pruchnik wynosił 4256 poj./dobę, podczas gdy na odcinku Jarosław – Widna Górna 8181 poj./dobę.

Istniejąca sieć dróg o znaczeniu regionalnym i krajowym przebiegająca przez Gminę Pawłosiów zapewnia jej mieszkańcom wygodne połączenie z głównymi ośrodkami gospodarczymi, kulturalnym i edukacyjnymi w kraju. Dostęp do autostrady możliwy jest poprzez węzeł „Jarosław Zachód” na skrzyżowaniu z DK94 oraz węzeł „Jarosław Południe” na skrzyżowaniu z DW 888. Obecnie, dojazd z Pawłosiowa do Rzeszowa samochodem osobowym zajmuje ok. 40 minut, do Krakowa ok. 130 minut (unikając autostrady ponad 200 minut), a do Warszawy ok. 270 minut.

Na terenie gminy sukcesywnie prowadzone są prace mające na celu poprawę jakości i funkcjonalności dróg. Szczegółowe informacje dotyczące zrealizowanych inwestycji

przedstawiane są co roku w Raporcie o stanie Gminy Pawłosiów. Przy obecnym, stałym wzroście natężenia ruchu samochodowego, konieczne jest zwiększenie bezpieczeństwa ruchu, w tym budowa oświetlenia ulicznego oraz separacja ruchu pieszych i rowerzystów od ruchu kołowego.

Przez obszar północnych obrzeży gminy przebiega magistrala kolejowa E30 Kraków – Medyka. Najbliższe stacje kolejowe w ruchu pasażerskim to Pełkinie oraz Jarosław. Przewozy pasażerskie na ww. linii obsługuje przedsiębiorstwo transportowe Polregio sp. z o.o. oraz PKP Intercity. Czas dojazdu koleją z ww. stacji do Rzeszowa wynosi ok 40 minut, Krakowa ok. 140 minut, Wrocławia 650 minut, a Warszawy 620 minut.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie infrastruktury drogowej

- Zróżnicowany stan nawierzchni dróg gminnych – Rozwój infrastruktury drogowej zwiększającej komfort przejazdu oraz bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- Niedostosowanie układu drogowego do występujących potrzeb w zakresie ruchu drogowego, w tym: wąskie drogi, mała ilość miejsc parkingowych, brak chodników i oświetlenia – Zwiększenie funkcjonalności infrastruktury drogowej w tym m.in. parkingów oraz wiat przystankowych;

Priorytet II.2. Infrastruktura energetyczna

Infrastrukturę energetyczną Gminy Pawłosiów tworzą sieci gazowe i elektryczne oraz lokalne źródła energii odnawialnej instytucji publicznych oraz mieszkańców. Na obszarze gminy nie występują instalacje sieci ciepłowniczych.

Sieć gazowa

Wszystkie miejscowości Gminy Pawłosiów posiadają dostęp do sieci gazowej średniego ciśnienia. System dystrybucji gazu ziemnego na terenie Gminy Pawłosiów należy do Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.

Sieć gazowa średniego ciśnienia zasilana jest z czterech stacji redukcyjno – pomiarowych (SRP) I stopnia:

- SRP Jarosław przy ul. Pruchnickiej o przepustowości do 12 tys. Nm³/h;
- SRP Jarosław 26;
- SRP Tuczempy o przepustowości do 600 Nm³/h;
- SRP w Zarzeczcu o przepustowości do 1500 Nm³/h.

Gaz dostarczany do odbiorców z terenu Gminy Pawłosiów rozprowadzany jest za pomocą sieci gazowych średniego i niskiego ciśnienia. W przypadku sieci gazowych średniego ciśnienia redukcja do niskiego ciśnienia gazu (wymaganego w miejscu dostawy dla odbiorcy) następuje na indywidualnych układach redukcyjno–pomiarowych zlokalizowanych u odbiorców na przyłączach gazowych.

Łączna długość czynnej sieci gazowej w Gminie Pawłosiów wynosi prawie 134 km, z czego ok. 28 % to sieć przesyłowa, a ok. 72% to sieć rozdzielcza. Według danych GUS za 2020 r. łączna liczba przyłączy gazowych na terenie gminy wynosi ponad 2 200 szt., a blisko 80% ludności korzysta z sieci gazowej.

Dane zawarte w poniższej tabeli nie przedstawiają istotnych zmian w zakresie rozwoju i wykorzystania sieci gazowej, natomiast zauważalny jest wzrost znaczenia i wykorzystania gazu do ogrzewania mieszkań (pomiędzy rokiem 2016 a 2020 nastąpił wzrost o ponad 35%).

Tabela nr 12. Dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Pawłosiów, lata 2018–2020

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci ogółem [m]	122 251	129 988	131 364	131 914	133 768
długość czynnej sieci przesyłowej [m]	37 052	37 052	37 052	37 052	37 052
długość czynnej sieci rozdzielczej [m]	85 199	92 936	94 312	94 862	96 716
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	2 101	2 131	2 153	2 166	2 210
odbiorcy gazu [gosp.]	1 938	1 960	1 928	1 945	2 017
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp.]	917	949	980	1 002	1 094
zużycie gazu [MWh]	12 151,8	13 241,8	13 527,0	14 780,2	15 655,4
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [MWh]	7 833,4	8 633,3	9 208,2	9 977,5	10 717,2
ludność korzystająca z sieci gazowej [os.]	6 667	6 742	6 555	6 555	6 737

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Wysoką dostępność sieci gazowej w Gminie Pawłosiów w porównaniu z innymi jednostkami referencyjnymi potwierdza poniższa tabela.

Tabela nr 13. Dostępność i wykorzystanie sieci gazowej w 2020 r.

Wyszczególnienie	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	Sieć rozdzielcza na 100 km ²
Pawłosiów	79,9	204
Wiązownica	64,2	43,8
Łaszki	41,8	59,7
Pruchnik	70,3	142,2
Woj. Podkarpackie	74,1	105,6
Powiat jarosławski	75,0	99,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Sieć energetyczna oraz instalacje fotowoltaiczne

Wszystkie miejscowości Gminy Pawłosiów posiadają dostęp do sieci elektroenergetycznej, zasilanej ze stacji 110/30/15 kW Jarosław zlokalizowanej na terenie miasta Jarosław. Zasilanie w energię elektryczną Gminy Pawłosiów w sytuacjach awaryjnych może się odbywać z dwóch dodatkowych stacji tj. Jarosław Północ i Munina (obszar m. Jarosławia). Sieć dystrybucyjną energii elektrycznej Gminy Pawłosiów charakteryzują następujące parametry:

- Łączna długość linii elektrycznych wynosi 264,01 km, z czego 58% to linie napowietrzne, a 42% kablowe;
- Stacje transformatorowe 15/0,4 kV (słupowe) – 57 szt.;
- Moc zainstalowanych transformatorów 15/0,4 kV – 6 463 kVA.

Łączne roczne zużycie energii elektrycznej w Gminie Pawłosiów szacuje się na poziomie ok. 5,9 GWh/rok.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Pawłosiów na obszarze gminy w roku 2020 do sieci energetycznej podłączonych było 11 szt. mikroinstalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy zainstalowanej 155,9 kW.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie infrastruktury energetycznej

- Niski udział odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym gminy – Promocja i rozwój infrastruktury OZE na terenie gminy;
- Niska efektywność energetyczna części budynków mieszkalnych oraz obiektów użyteczności publicznej – Poprawa efektywności energetycznej budynków poprzez docieplenie, wymianę źródeł ciepła oraz wzrost udziału OZE.

Priorytet II.3. Infrastruktura komunalna

System wodociagowy i kanalizacyjny

Na obszarze Gminy Pawłosiów wszystkie miejscowości są objęte systemem zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Sieć wodociągowa ma łączną długość ponad 85 km. Do sieci gminnej jest podłączonych 2 326 gospodarstw domowych oraz 128 podmiotów – instytucji, firm, obiektów użyteczności publicznej.

Sieć wodociągowa w miejscowościach: Wierzbna, Ożańsk, Cieszacin Wielki, Cieszacin Mały, Szczytna, Maleniska, Tywonia jest zasilana z ujęcia wód podziemnych, natomiast sieć wodociągowa na terenie Pawłosiowa, Widnej Góry i Kidałowic jest zasilana wodą z ujęcia powierzchniowego i sieci wodociągowej miasta Jarosławia.

Poniższa tabela przedstawia poziom rozwoju sieci wodociągowej na terenie gminy w okresie 2016–2020, zauważalna jest stopniowa rozbudowa sieci i wzrastająca liczba przyłączy.

Tabela nr 14. Dane dotyczące sieci wodociągowej na terenie gminy Pawłosiów w latach 2016–2020

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	84,3	84,7	84,7	85,0	85,2
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	2 081	2 107	2 126	2 148	2 162
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]	7 423	7 483	7 474	7 485	7 472
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	36,5	37,4	35,2	33,0	32,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela nr 15. Korzystający z instalacji sieciowych w wybranych ośrodkach, 2020 r.

Wyszczególnienie	Udział [%] w liczbie ludności ogółem		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
Pawłosiów	88,6	82,3	79,9
Laszki	89,1	46,0	41,8
Pruchnik	85,3	55,9	70,3
Wiązownica	97,7	65,1	64,2
M. Jarosław	94,3	83,2	96,8
Powiat jarosławski	93,0	73,9	75,0
Woj. Podkarpackie	81,1	71,8	74,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Pawłosiów procentowy udział osób korzystających z wodociągu, kanalizacji i gazu względem ludności ogółem, jest wyższy od średniej dla województwa, a w przypadku kanalizacji i gazu również od średniej dla powiatu jarosławskiego. W porównaniu do wybranych gmin, za wyjątkiem m. Jarosław, Pawłosiów notuje znacznie wyższy udział korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz gazowej, nieznacznie ustępując w przypadku sieci wodociągowej. Należy podkreślić, iż udział mieszkańców Gminy Pawłosiów, korzystających z wszystkich wymienionych w powyższej tabeli sieci jest stosunkowo wysoki.

Przeważającą metodą odprowadzania ścieków socjalno-bytowych na terenie gminy jest gminna sieć kanalizacyjna. Łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi ponad 158 km. Do sieci gminnej jest podłączonych 2 128 gospodarstw domowych oraz 63 pozostałe podmioty (instytucje, firmy). Ścieki z terenów skanalizowanych miejscowości – Wierzbna, Ożańsk, Cieszacin Wielki, Cieszacin Mały, Szczytna, Tywonia są odprowadzane do gminnej oczyszczalni ścieków w Wierzbnej. Natomiast ścieki z terenu Pawłosiowa, Malenisk, Widnej Góry i Kidałowic są odprowadzane do oczyszczalni ścieków w Jarosławiu.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące rozwoju sieci kanalizacyjnej na terenie gminy. Niewielki progres widoczny jest zarówno w zakresie długości czynnej sieci kanalizacyjnej, przyłączy do budynków oraz ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej.

Tabela nr 16. Dane dotyczące kanalizacji na terenie gminy Pawłosiów w latach 2016–2020

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	157,4	157,5	157,5	158,0	158,4
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1 915	1 942	1 980	2 000	2 011
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.]	6 860	6 923	6 932	6 946	6 936

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Główne obiekty kanalizacji sanitarnej na terenie gminy stanowią: oczyszczalnia ścieków – Wierzbna, oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna zmodernizowana w 2015 roku, o przepustowości 600 m³ ścieków na dobę oraz przepompownie ścieków położone w miejscowościach: Cieszacin Mały – 2, Cieszacin Wielki – 3, Kidałowice – 1, Maleniska – 2, Ożańsk – 2, Pawłosiów – 2, Widna Góra – 1, Tywonia – 1, Wierzbna – 3 (z czego 11 zmodernizowanych w latach 2017–2018).

Pozostała infrastruktura komunalna

Na terenie Gminy Pawłosiów funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) mieszczący się na Oczyszczalni Ścieków w miejscowości Wierzbna. W 2020 r. PSZOK był czynny dwa razy w tygodniu we wtorki i soboty w godz. 7–15. Do punktu mieszkańcy mogli dostarczać odpady tj.: meble, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte opony, odpady ulegające biodegradacji, odpady komunalne budowlane i rozbiórkowe, tworzywa sztuczne, metale, opakowania wielomateriałowe, szkło, makulaturę. Pojemniki na zużyte baterie znajdowały się również w obiektach użyteczności publicznej.

Obsługę w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych oraz odbioru odpadów z Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych dla Gminy Pawłosiów w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. zapewniało Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu.

W poniższej tabeli przedstawiono podstawowe dane dotyczące gospodarki odpadami na terenie gminy, z uwzględnieniem ilości odpadów pochodzących z gospodarstw domowych.

Tabela nr 17. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku w latach 2016–2020

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Odpady zebrane w ciągu roku ogółem [t]	bd.	1 635,69	1 666,92	1 714,52	1 872,14
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku [t]	1 259,74	1 357,14	1 375,06	1 343,02	1 377,28
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [t]	bd.	259,11	272,36	340,82	483,86
Z gospodarstw domowych [t]	bd.	278,55	291,86	371,50	494,86
Odpady zebrane selekt. do ogółu odpadów [%]	bd.	17,0	17,5	21,7	26,4
Odpady zebrane selektywnie do ogółu odpadów – gospodarstwa domowe [%]	bd.	19,1	19,6	21,9	28,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela nr 18. Selektywna zbiórka odpadów w gospodarstwach domowych, 2020 r.

Wyszczególnienie	Udział odpadów zebranych selektywnie do ogółu odpadów – gospodarstwa domowe [%]
Pawłosiów	28,2
Laszki	39,1
Pruchnik	34,0
Wiązownica	39,1
M. Jarosław	27,4
Powiat jarosławski	30,1
Woj. Podkarpackie	40,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W analizowanym okresie widoczny jest wzrost ilości zebranych odpadów, zarówno zmieszanych, jak i odpadów zebranych selektywnie. Problemy spalania śmieci oraz tworzenia wysypisk w dalszym ciągu stanowią istotny mankament w procesie ucywilizowania gospodarki śmieciowej na terenie gminy.

Gospodarstwa domowe położone na terenie gminy posiadają stosunkowo niski udział odpadów zebranych selektywnie względem całości odpadów (blisko 30%). Jest to wartość poniżej średniej dla powiatu oraz województwa, niemniej jednak wyższa niż w przypadku sąsiadującego miasta Jarosław.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie gospodarki komunalnej

- Stosunkowo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna, wymagająca jednak stopniowej modernizacji i rozbudowy – Przeprowadzenie procesu rozbudowy i poprawy stanu istniejącej infrastruktury wodociągowej;

- Brak nowoczesnej infrastruktury komunalnej obejmującej ogólnodostępny plac targowy – Zapewnienie możliwie komfortowych warunków prowadzenie handlu przez lokalnych przedsiębiorców oraz promocję ich produktów;
- Ograniczona ilość miejsc pochówku w ramach istniejącej infrastruktury komunalnej – Rozbudowa i modernizacja istniejącego cmentarza komunalnego w Maleniskach.

Priorytet II.4. Planowanie przestrzenne

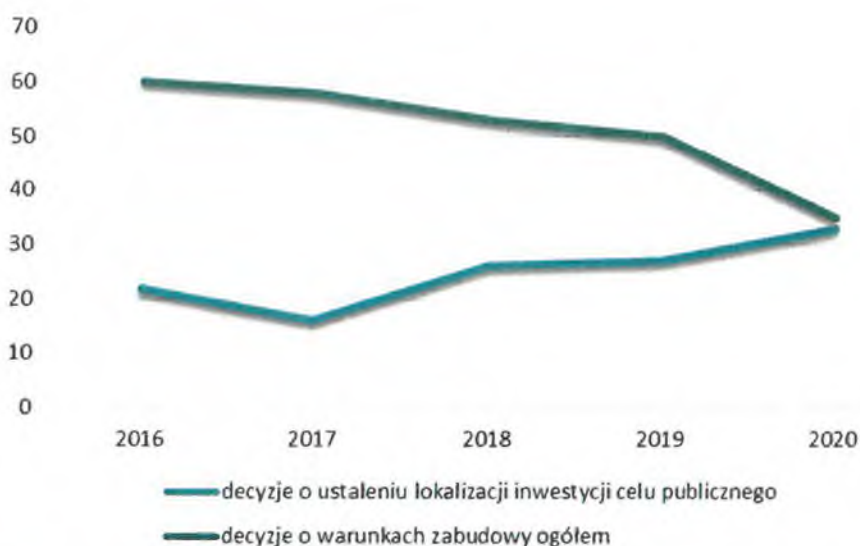
Planowanie przestrzenne na terenie Gminy Pawłosiów odbywa się na podstawie zapisów zawartych w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego oraz w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pawłosiów.

Podstawowy zarys i kierunki zagospodarowania gminy wyznacza studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Jest to dokument planistyczny o charakterze ogólnym. Istotą studium jest określenie polityki przestrzennej gminy i lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, w oparciu o diagnozę uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pawłosiów przyjęto uchwałą Nr XXXII/193/2002 Rady Gminy Pawłosiów z dnia 20 sierpnia 2002 r. Uchwałą Nr V/20/15 z dnia 26 lutego 2015 r. dokonano oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pawłosiów oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na obszarze Gminy Pawłosiów. Na terenie Gminy Pawłosiów obowiązuje 14 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują powierzchnię 33,38 ha (co stanowi niecały 1% powierzchni ogółem). W ramach tworzonych planów pomniejszono łączną powierzchnia gruntów rolnych o 29 ha, dla których zmieniono przeznaczenie na cele nierolnicze (aktualizacja planu w 2014 r.).

Ze względu na istotny udział planowanych inwestycji publicznych i prywatnych na obszarze nieobjętym miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, istotne znaczenie ma liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2020 r. w Gminie Pawłosiów wydano 35 decyzji o warunkach zabudowy, w tym 15 z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz 33 decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Wykres nr 4. Decyzje określające warunki zabudowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W ostatnich 5 latach wzrosła liczba decyzji wydanych odnośnie lokalizacji inwestycji celu publicznego, natomiast zauważalny jest spadek decyzji dotyczących wydania warunków zabudowy dla inwestycji prywatnych.

Liczba wydawanych decyzji na potrzeby inwestycji publicznych w 2020 r. na terenie Gminy Pawłosiów była porównywalna do wybranych samorządów na terenie powiatu jarosławskiego, natomiast nieco niższa w przypadku decyzji o warunkach zabudowy dla inwestycji prywatnych.

Tabela nr 19. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, 2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy
Pawłosiów	33	35
Laszki	14	39
Pruchnik	43	57
Wiązownica	39	101
M. Jarosław	34	96
Powiat jarosławski	225	516
Woj. Podkarpackie	4 164	13 017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Inwestycja celu publicznego jest lokalizowana na podstawie planu miejscowego, a w przypadku jego braku – w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Podobnie dla inwestycji prywatnych, brak aktualnego mpzp stanowi konieczność uzyskania decyzji administracyjnej, w tym przypadku w postaci decyzji o warunkach zabudowy.

W poniższej tabeli ujęto skalę decyzji wydanych w 2020 r. odnośnie planowanych inwestycji na obszarach nie posiadających mpzp.

Tabela nr 20. Decyzje – lokalizacja inwestycji celu publicznego, warunki zabudowy, 2020 r.

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego		szt.	33
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem		szt.	35
W tym	Decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	szt.	15
	Decyzje dotyczące zabudowy usługowej	szt.	1
	Decyzje dotyczące innej zabudowy	szt.	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Gmina Pawłosiów charakteryzuje się niskim współczynnikiem lesistości na poziomie 9,4%, co oznacza, że lasy zajmują blisko 1/10 jej powierzchni, zatem nie stanowią znacznego ograniczenia w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Na terenie Gminy Pawłosiów występują obszary wymagające działań rewitalizacyjnych, tzw. obszary zdegradowane, co wynika z Programu rewitalizacji Gminy Pawłosiów na lata 2016 – 2022, przyjętego uchwałą Nr XXXIV/184/2017 Rady Gminy Pawłosiów z dnia 30 marca 2017 r., zaktualizowany uchwałą Nr XXXVIII/200/2017 z dnia 26 czerwca 2017 r. oraz uchwałą Nr IX/61/2019 z dnia 25 lipca 2019 r.

Obszar zdegradowany na terenie Gminy Pawłosiów wyznaczono na terenie następujących sołectw: Kidałowice, Cieszacin Mały, Cieszacin Wielki, Pawłosiów, Widna Góra oraz Wierzbna. Na obszarach zdegradowanych wyznaczono obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni 2,731 km² (tj. 5,76% powierzchni gminy), zamieszkały przez 2 335 osoby (tj. 27,36% populacji Gminy Pawłosiów). Składa się on z 4 podobszarów: Cieszacin Wielki, Pawłosiów, Kidałowice oraz Cieszacin Mały.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie planowania i zagospodarowania przestrzennego

- Niewystarczające oznakowanie przestrzenne lokalizacji budynków publicznych i prywatnych na terenie gminy – Poprawa poziomu oznakowania nieruchomości na terenach zabudowanych;

- Występowanie terenów zdegradowanych – Poprawa estetyki m.in. poprzez wykonanie nasadzeń zieleni ozdobnej.

Załącznik nr 3. Planowana lista zadań w obszarach strategicznych

Planowana lista zadań dla Obszaru strategicznego I:

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Poprawa bazy edukacyjnej, doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i meble.	Gmina Pawłosiów	1 000 000,00	2021–2027	I.1
2.	Stworzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (utworzenie kółek zainteresowań tj. szachy, teatralne, tenis)	Gmina Pawłosiów	100 000,00	2021–2027	I.1
3.	Utworzenie klubu Seniora.	Pawłosiów	20 000,00	2021–2027	I.2
4.	Budowa oraz wyposażenie świetlicy wiejskiej.	Tywnia	1 000 000,00	2021–2027	I.2
5.	Modernizacja, przebudowa oraz doposażenie świetlicy wiejskiej	Szczytna	200 000,00	2021–2027	I.2
6.	Modernizacja, przebudowa oraz doposażenie remizo-świetlicy wiejskiej.	Cieszacin Mały	200 000,00	2021–2027	I.2
7.	Adaptacja nieużytkowanego poddasza remizy strażackiej	Cieszacin Wielki	250 000,00	2021–2027	I.2
8.	Doposażenie remizy strażackiej	Pawłosiów	50 000,00	2021–2027	I.2
9.	Urządzenie gminnego targowiska celem stworzenia warunków dla bezpiecznego handlu oraz promocji lokalnych produktów.	Pawłosiów	50 000,00	2021–2027	I.3
10.	Remont i modernizacja pałacu wraz z rewitalizacją parku	Cieszacin Wielki	3 000 000,00	2021–2027	I.4
11.	Organizacja okolicznościowych przeglądów i festiwali muzyki.	Pawłosiów	10 000,00	2021–2027	I.4
12.	Zagospodarowanie przestrzeni wokół stawu poprzez budowę tężni.	Pawłosiów	200 000,00	2021–2027	I.4
13.	Budowa wieży widokowej wraz z infrastrukturą rekreacyjną.	Widna Góra	750 000,00	2021–2027	I.4
14.	Utworzenie kompleksu sportowego.	Pawłosiów	5 000 000,00	2021–2027	I.4
15.	Przebudowa i remont infrastruktury sportowej (boisk wielofunkcyjnych).	Gmina Pawłosiów	2 000 000,00	2021–2027	I.4

16.	Utworzenie bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Pawłosiów (np. wytyczenie tras pieszych – Nordic walking, tras rowerowych, szlaków tematycznych, budowa skate parku)	Gmina Pawłosiów	150 000,00	2021–2027	I.4
17.	Modernizacja placów zabaw.	Gmina Pawłosiów	250 000,00	2021–2027	I.4

Proponowana lista zadań dla Obszaru strategicznego II:

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Przebudowa i remont dróg gminnych.	Gmina Pawłosiów	5 250 000,00	2021–2027	II.1
2.	Budowa parkingów.	Gmina Pawłosiów	300 000,00	2021–2027	II.1
3.	Budowa i remont wiat przystankowych.	Gmina Pawłosiów	165 000,00	2021–2027	II.1
4.	Budowa i wymiana oświetlenia drogowego z wykorzystaniem rozwiązań energooszczędnych.	Gmina Pawłosiów	1 250 000,00	2021–2027	II.1
5.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej/ oświatowych – szkoła filialna.	Tywnia	500 000,00	2021–2027	II.2
6.	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy.	Pawłosiów	600 000,00	2021–2027	II.2
7.	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych (zgodnie z założeniami uchwały antysmogowej).	Gmina Pawłosiów	16 000 000,00	2021–2027	II.2
8.	Budowa farmy fotowoltaicznej o mocy do 5 MW w ramach porozumienia o ustanowieniu Klastra Energii Powiatu Jarosławskiego.	Teren jednej z gmin będącej członkiem klastra	20 000 000,00	2021–2027	II.2
9.	Budowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy.	Gmina Pawłosiów	1 900 000,00	2021–2027	II.3
10.	Rozbudowa cmentarza komunalnego.	Maleniska, Cieszacin Wielki	1 050 000,00	2021–2027	II.3
11.	Wykonanie systemu oznakowania przestrzennego na terenie Gminy Pawłosiów.	Gmina Pawłosiów	100 000,00	2021–2027	II.4
12.	Wykonanie nasadzeń zieleni ozdobnej	Gmina Pawłosiów	50 000,00	2021–2027	II.4

